

3. TIISTAINA 7. HELMIKUUTA 2006

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.....	28
2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali	28
3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali	29
4) Suomen Pankin tilintarkastajien vaali	30
5) Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali	30

Lähetekeskustelu

6) Hallituksen esitys Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten voimaansaattamislakien kumoamisesta	30
Hallituksen esitys HE 218/2005 vp	
7) Hallituksen esitys Nigerian liittotasavallan kanssa sijoitusten edistämistä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	31
Hallituksen esitys HE 219/2005 vp	
8) Hallituksen esitys lahjontaa koskevaan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehtyjen varaumien voimassaolon jatkamisen hyväksymisestä.....	31
Hallituksen esitys HE 220/2005 vp	

- 9) Hallituksen esitys kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä ja niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laeiksi rikoslain 20 luvun ja järjestyslain 7 ja 16 §:n muuttamisesta 31
Hallituksen esitys HE 221/2005 vp
- 10) Hallituksen esitys laeiksi Pelastusopistosta ja pelastuslain 15 §:n muuttamisesta 63
Hallituksen esitys HE 222/2005 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta..... 63
Hallituksen esitys HE 223/2005 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta 64
Hallituksen esitys HE 224/2005 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi patenttilain 3 §:n muuttamisesta 64
Hallituksen esitys HE 225/2005 vp
- 14) Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta 64
Hallituksen esitys HE 226/2005 vp
- 15) Hallituksen esitys osasairauspäivärahaa koskevaksi lainsäädännöksi..... 75
Hallituksen esitys HE 227/2005 vp
- 16) Hallituksen esitys laiksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 77
Hallituksen esitys HE 228/2005 vp
- 17) Hallituksen esitys laeiksi rekisterihallintolain ja eräiden maistraatin toimivallan määräytymistä koskevia säännöksiä sisältävien lakien muuttamisesta 79
Hallituksen esitys HE 229/2005 vp
- 18) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadzikistanin tasavallan välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 80
Hallituksen esitys HE 230/2005 vp
-

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Ilkka Kanerva.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Arja Alho /sd
 Janina Andersson /vihr
 Sirkka-Liisa Anttila /kesk
 Jouni Backman /sd
 Jan-Erik Enestam /r
 Sari Essayah /kd
 Tarja Filatov /sd
 Jukka Gustafsson /sd
 Anne Huotari /vas
 Liisa Hyssälä /kesk
 Liisa Jaakonsaari /sd
 Marjukka Karttunen /kok
 Matti Kauppila /vas
 Kimmo Kiljunen /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Katri Komi /kesk
 Johannes Koskinen /sd
 Irina Krohn /vihr
 Risto Kuisma /sd
 Esa Lahtela /sd
 Paula Lehtomäki /kesk
 Suvi Lindén /kok
 Marjo Matikainen-Kallström /kok
 Rosa Meriläinen /vihr
 Markus Mustajärvi /vas
 Mikaela Nylander /r
 Leena Rauhala /kd
 Paula Risikko /kok
 Tero Rönni /sd
 Sari Sarkomaa /kok
 Arto Satonen /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Anne Huotari /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

3.2. edustajat

Susanna Huovinen /sd
 Tanja Karpela /kesk
 Aulis Ranta-Muotio /kesk

7.2. edustaja

Sari Essayah /kd

7. ja 8.2. edustajat

Jukka Gustafsson /sd
 Matti Kauppila /vas
 Esa Lahtela /sd
 Markus Mustajärvi /vas
 Leena Rauhala /kd
 Tero Rönni /sd
 Arto Satonen /kok

7.—10.2. edustajat

Janina Andersson /vihr
 Sirkka-Liisa Anttila /kesk
 Jouni Backman /sd
 Jan-Erik Enestam /r
 Liisa Hyssälä /kesk
 Mari Kiviniemi /kesk

7.—12.2. edustaja

Olavi Ala-Nissilä /kesk

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

7.2. edustaja

Tarja Filatov /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

3.2. edustajat

Juha Rehula /kesk
 Ilkka Taipale /sd

7.2. edustajat

Arja Alho /sd
 Anne Huotari /vas
 Irina Krohn /vihr
 Jere Lahti /kok
 Jukka Roos /sd

Suvi-Anne Siimes /vas
Matti Väistö /kesk

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 852, 862, 863, 865—868, 872, 874, 876, 877, 880—975, 980, 982—1003, 1007, 1010—1012, 1015, 1024, 1027, 1030, 1033—1036, 1047, 1064/2005 vp.

Valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 1. päivänä helmikuuta 2006 päivätyillä valtioneuvoston kirjelmällä ovat eduskunnalle saapuneet eduskunnan työjärjestyksen 29 §:n mukaisesti perustuslain 63 §:n 2 momentissa tarkoitetut pääministeri Matti Vanhasen ja ministereiden Jan-Erik Enestam, Antti Kalliomäki, Erkki Tuomioja, Mauri Pekkarinen, Tarja Filatov, Leena Luhtanen, Ulla-Maj Wideroos, Liisa Hyssälä, Tuula Haatainen, Tanja Karpela, Mari Kiviniemi ja Susanna Huovinen ilmoitukset muutoksista heidän aikaisemmin antamiinsa selvityksiin sidonnaisuuksistaan.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Vaaleja

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun valtiovarainvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja talousvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksi-

mielisiä ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti
valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi ed. Heikki A. Ollila.

sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi ed. Anne Holmlund,

talousvaliokunnan jäseneksi ed. Jouko Laxell ja

Asia on loppuun käsitelty.

2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali

Vaaleja

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 8 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat edustajat:

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

jäseniksi:

Arja Alho /sd

Risto Kuisma /sd

Ilkka Taipale /sd

Satu Taiveaho /sd

Harry Wallin /sd

Outi Ojala /vas

varajäseniksi:

Klaus Hellberg /sd

Anneli Kiljunen /sd

Miapetra Kumpula-Natri /sd

Matti Saarinen /sd

Jutta Urpilainen /sd

Suvi-Anne Siimes /vas

Listalta n:o 2

jäseniksi:

Mikko Alatalo /kesk

Lauri Oinonen /kesk
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Simo Rundgren /kesk
 Pekka Vilkuna /kesk
 Martin Saarikangas /kok
 Hanna-Leena Hemming /kok
 Raija Vahasalo /kok
 Jan Vapaavuori /kok
 Leena Rauhala /kd
 Pehr Löfv /r
 Tarja Cronberg /vihr

varajäseniksi:

Mika Lintilä /kesk
 Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
 Aila Paloniemi /kesk
 Pertti Salovaara /kesk
 Seppo Särkiniemi /kesk
 Esko Kurvinen /kok
 Lyly Rajala /kok
 Marjo Matikainen-Kallström /kok
 Eva Biaudet /r
 Roger Jansson /r
 Raimo Vistbacka /ps
 Jyrki Kasvi /vihr

Toinen varapuhemies: Merkitään.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan koolle kutsumista varten annan puheenvuoron ed. Saarikankaalle.

Martin Saarikangas /kok: Arvoisa herra puhemies, ärade talman! Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan järjestäytymiskokous pidetään torstaina 9. helmikuuta kello 8.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa F-rakennuksessa.

3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali

Vaaleja

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 8 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat edustajat:

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

jäseniksi:

Mikko Elo /sd
 Sinikka Hurskainen /sd

varajäseniksi:

Minna Lintonen /sd
 Kalevi Olin /sd

Listalta n:o 2

jäseniksi:

Antti Kaikkonen /kesk
 Markku Laukkanen /kesk
 Kaarina Dromberg /kok

varajäseniksi:

Kimmo Tiilikainen /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Irina Krohn /vihr

Toinen varapuhemies: Merkitään.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan koolle kutsumista varten annan puheenvuoron ed. Drombergille.

Kaarina Dromberg /kok: Herra puhemies! Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan järjestäytymiskokous pidetään torstaina 16. helmikuuta kello 13.30 kokoushuoneessa A 116.

4) Suomen Pankin tilintarkastajien vaali

Vaaleja

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on Suomen Pankin tilintarkastajien vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 8 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on Suomen Pankin tilintarkastajiksi ja heidän varajäsenikseen ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat henkilöt:

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

tilintarkastajiksi:

Kansanedustaja Arto Bryggare /sd
KHT Veli Vanhanen

varajäseniksi:

Kansanedustaja Sirpa Paatero /sd
KHT Arto Kuusiola

Listalta n:o 2

tilintarkastajiksi:

Kansanedustaja Esko Kiviranta /kesk
KHT Markku Koskela
Kansanedustaja Timo Seppälä /kok

varajäseniksi:

Kansanedustaja Mika Lintilä /kesk

KHT Keijo Kauppinen
Kansanedustaja Olli Nepponen /kok

Toinen varapuhemies: Merkitään.

Toinen varapuhemies: Eduskunta päättäneen ilmoittaa vaalin tuloksesta valtioneuvostolle.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali

Vaaleja

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 5) asiana on Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että hallintoneuvoston jäseniksi ovat tulleet valituiksi ehdokaslistojen mukaisesti

toiminnanjohtaja Pauliina Arola ja
kansanedustaja Astrid Thors/r.

Toinen varapuhemies: Eduskunta päättäneen ilmoittaa vaalin tuloksesta valtioneuvostolle.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten voimaansaattamislakien kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 218/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jolle suuren

valiokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

**7) Hallituksen esitys Nigerian liittotasaval-
lan kanssa sijoitusten edistämisestä ja suo-
jaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymi-
sistä ja laiksi lainsäädännön alaan kuuluvi-
en määräysten voimaansaattamisesta**

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 219/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

**8) Hallituksen esitys lahjontaa koskevaan
Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen
yleissopimukseen tehtyjen varaumien voi-
massaolon jatkamisen hyväksymisestä**

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 220/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jolle perustuslaki-
valiokunnan on annettava asiasta lausunto.

**9) Hallituksen esitys kansainvälisen järjes-
täytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdisty-
neiden Kansakuntien yleissopimuksen ih-
miskauppaa ja maahanmuuttajien salakul-
jetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväk-
symisestä ja niiden lainsäädännön alaan
kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta
sekä laeiksi rikoslain 20 luvun ja järjes-
tyslain 7 ja 16 §:n muuttamisesta**

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 221/2005 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ **Oikeusministeri Leena Luhtanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan seksuaalipalvelujen ostaminen tulisi yleisesti

rangaistavaksi. Tällä hetkellä yleisellä paikalla tapahtuva seksuaalipalvelujen ostaminen ja myyminen ovat rangaistavia järjestyserikkomuksena. Lisäksi jo nyt rangaistavaa on seksuaalipalvelujen ostaminen alle 18-vuotiaalta henkilöltä.

Tämä hallituksen esitys perustuu pitkälti oikeusministeriön asettaman työryhmän runsaat kaksi vuotta sitten antamassa osamietinnössä tehtyyn ehdotukseen. Seksuaalipalvelujen ostamiseen ja myymiseen liittyvää rikoslainsäädännön tarvetta käsiteltiin perusteellisesti myös hallituksen esityksessä 34/2004. Tämä koski muun ohessa ihmiskaupparikosten säättämistä rangaistaviksi sekä laittomaan maahantuloon, lapsipornografiaan ja paritusrikollisuuteen liittyvän säätelyn muuttamista.

Aikaisemman hallituksen esityksen johtopäätös oli se, että seksuaalipalvelujen ostamiseen liittyvä rangaistussäännös on tarpeellinen. Eräitä lähinnä rangaistussäännöksen sisältöön vaikuttavia seikkoja jää selvitettäväksi, minkä vuoksi rangaistussäännöstä ei tuolloin ehdotettu.

Aikaisemmassa esityksessä luvattiin antaa seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisoinnista koskeva hallituksen esitys vuonna 2005. Hallituksen esityksessä 34/2004 päädyttiin kielteiseen kantaan seksuaalipalvelujen myymisen yleisen kriminalisoinnin osalta, ja tätä kysymystä ei ole enää avattu uuden esityksen valmistelun yhteydessä.

Kuten usein uuden rangaistussäännöksen säätämisen yhteydessä, myös nyt ehdotettavan kriminalisoinnin yhteydessä joudutaan punnitsemaan vastakkain arvioitavissa olevia kriminalisoinnista aiheutuvia haittoja ja hyötyjä. Monivaiheisessa valmisteluprosessissa kriminalisoinnista saatavien hyötyjen on arvioitu muodostuvan mahdollisia haittavaikutuksia suuremmiksi.

Kriminalisoinnilla pyrittäisiin vähentämään prostituutiota siihen liittyvien haittavaikutusten vuoksi. Kriminalisoinnin tavoitteena on edistää seksuaalista itsemääräämisoikeutta, sosiaalista tasa-arvoa ja myös sukupuolten välistä tasa-arvoa. Nämä näkökohdat liittyvät siihen, että seksuaalipalvelujen myymiseen harvoin ryhdytään täysin vapaaehtoisesti ilman esimerkiksi taloudellista pakkoa. Prostituoituista osa on huonossa sosiaalisessa asemassa ja prostituoituidut ovat pääsääntöisesti naisia.

Erityisesti kriminalisoinnilla pyritään heikentämään ihmiskauppa- ja paritusrikollisuuden toimintaedellytyksiä. Suomeen päätyvistä ihmis-

kaupan uhreista voidaan pääosan olettaa olevan nimenomaan seksuaalipalvelujen myymiseen liittyvän hyväksikäytön uhreja. Ihmisten perusoikeuksia vakavasti loukkaavan ihmiskaupan uhkaan on suhtauduttava myös vakavasti. Paritusrikollisuus ei ole enää uhkatekijä, vaan se on todellisuutta tämän päivän prostituutiossa.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisistä velvoitteista ei suoraan aiheudu velvollisuutta kriminalisoida seksuaalipalvelujen ostamista. Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen eli Palermon yleissopimuksen ihmiskauppaa koskeva lisäpöytäkirja velvoittaa kuitenkin ryhtymään kaikkiin toimenpiteisiin kaikenlaisen ihmisten, erityisesti naisten ja lasten, hyväksikäyttöä edistävän, ihmiskauppaa aiheuttavan kysynnän vähentämiseksi. Lisäksi uusi Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastainen yleissopimus velvoittaa harkitsemaan ihmiskaupan uhrien palveluiden ostamisen kriminalisoimista.

Seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisointiin liittyy perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien käyttämiseen ja suojaamiseen liittyviä kysymyksiä, jotka eivät hallituksen käsityksen mukaan estä ehdotuksen käsittelemistä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Seksuaalipalvelujen kriminalisoinnin harkittamisen yhteydessä on toki huomattava se, että prostituoitujen suojelun kannalta kriminalisoiminen on vain yksi, joskin tärkeä keino. Tarvitaan puuttumista prostituution syihin ja prostituoitujen monipuolista tukemista ja auttamista. Prostituution harjoittajilleen aiheuttamien terveydellisten, mielenterveydellisten ja sosiaalisten haittojen korjaamiseen tarvitaan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Arvoisa puhemies! Nyt kysymyksessä olevalle hallituksen esityksellä saatetaan myös tämän Palermon yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevat lisäpöytäkirjat eduskunnan hyväksyttäväksi. Lisäpöytäkirjojen kansallinen voimaansaattaminen ei edellytä lainsäädäntömuutoksia, kun niiden asettamat kriminalisointivelvoitteet on jo täytetty 1.8.2004 voimaan tulleilla rikoslain muutoksilla, mutta tämä Palermon yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskeva lisäpöytäkirja, jota nyt siis esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi, on mielestäni erittäin periaatteellinen kysymys myös käytännön järjestelyjen lisäksi.

Puhemies! Nyt tämä lakiesitys, lakipaketti kaikkineen, jää eduskunnan käsiin, ja tässä esitelypuheenvuoroni.

2 Päivi Räsänen /kd: Herra puhemies! Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, tämä esitys on todellakin tarpeen seksuaalipalvelujen kysynnän vähentämiseksi, ihmiskauppa- ja paritusrikollisuuteen vaikuttamiseksi sekä heikossa asemassa olevien prostituoitujen suojelemiseksi. Kriminalisoinnilla osoitamme myös yhteiskunnan puuttumista seksuaalipalvelujen kysyntään tilanteessa, jossa ammattimainen paritusrikollisuus on merkittävästi viime aikoina lisääntynyt ja jossa ihmiskauppa on vakavasti otettava uhkatekijä.

Eräässä tätä esitystä koskevassa lausunnossa todettiin seuraavasti: "Seksin myynnissä kaupan kohteena ei ole ihminen, vaan myytävänä on vain palvelu." Seksialan ammattilaiset ovat pyrkinneetkin luomaan prostituoituista mielikuvaa työtään nauttivista seksuaalipalvelun tarjoajista, jotka elävät sillä, ja heille seksikauppa olisi muuhun työntekoon verrattava ammatti. Tämä esitetty mielikuva ei kuitenkaan vastaa todellisuutta valtaosan kohdalla. Erittäin harvat naiset valitsevat seksin kauppaamisen vapaaehtoiseksi ammatiksi esimerkiksi ilman taloudellista pakkoa. Tavallisesti prostituoitun jo entuudestaan heikko sosiaalinen asema heikentyy edelleen prostituution myötä. Prostituutio ei todellakaan ole töiden joukossa. Myytävänä ei ole vain mikä tahansa palvelu palveluiden joukossa. Harva toivoisi esimerkiksi tyttärelleen prostituoitua uraa tai harva kehuu vaimoan menestyksekkäästä yrittäjäurasta seksipalveluiden tarjoajana.

Sexpon sivuilta löytyvä seksuaalioikeuksien julistus alkaa näin: "Seksuaalisuus on olennainen osa jokaisen ihmisyyden persoonallisuudesta." Seksuaalisuus on todellakin lähtökohtaisesti ja syvästi intiimi elämänalue, jota ei voi kaupata kauppaamatta samalla myös itseään, ja tämä bisnes haavoittaa henkisesti niin myyjiä kuin ostajia ja rikkoo heidän perheitään.

Prostituutio tuskin loppuisi kokonaan kriminalisoinnin myötä, mutta ainakin osa prostituoituista on ilmaissut lopettavansa seksin myymisen, mikäli siitä tulee laitonta. Tällöin moni nuori nainen välttäisi oman elämänsä kannalta vahingollisen uran. Uskon myös, että moni suomalainen mies, perheenisä, jättäisi seksin oston vä-

liin, jos se olisi laitonta. Kyllä suomalaiset ovat melko lainkuuliaista kansaa.

Seksikaupan kieltäminen on mielestäni myös ihmisoikeuskysymys. Se on ihmisoikeuksien tunnustamista. Jos globaalisti ajattelemme, niin arviolta jopa 2 miljoonaa naista ja tyttöä joutuu joka vuosi ihmiskaupan uhreiksi. Heidät myydään köyhistä oloista tuntemattomaan kohde- maahan ja valtaosa joutuu tahtomattaan ja ennalta aavistamattaan seksibisnekseen osallisiksi.

Sukupuolten tasa-arvon näennäisenä kukoistusaikana seksuaalisuuden rintamalla valitettavasti tämä tasa-arvoisuus ei näytä toimivan. Stakes yritti hillitä seksikauppaa asettamalla valtakunnallisen Prostituution ehkäisyprojektin, joka oli toiminnassa vuodesta 1998 vuoteen 2002. Sen keinot perustuivat informaation jakoon ja asennekasvatukseen. Valitettavasti tulokset olivat surkeat. Seksiä ostetaan ja myydään kiihtyvään tahtiin, ja markkinoita säätelee yhä tiukemmin kansainvälinen rikollisuus.

Prostituutiolla on myös vahva kytkentä köyhyyteen ja elintasokuiluun. Miljoonien lasten asema ympäri maailmaa tuhoutuu tässä bisnessessä, kun suvun elanto yritetään turvata heitä kauppaamalla. Tunnettu tosiasia on sekin, että suomalainen seksibisnes myös houkuttelee köyhiä naisia idästä, ja seksibisnes, talousrikollisuus ja huumekauppa kulkevat käsi kädessä.

Nyt ehdotettu kriminalisointi antaa myös maallemme kansainvälistä uskottavuutta naisten ja lasten aseman puoltajana. Suomen on vaikeaa vaatia kehitysmaita ponnistelemaan seksikauppaa vastaan, jos se ei kykene hoitamaan ongelmaa omalla tontillaan. Suomalaiset ovat riistäneet naapurimaittemme Viron ja Venäjän naisia ja tyttöjä vuosikausia, ja siksi meidän pitäisi myös tuntea vastuuta näiden maiden naisten ihmisoikeuksista. Virossahan seksipalvelujen kriminalisointia on perusteltu nimenomaan Suomen lainsäädännön mahdollisella muutoksella. Tässä suhteessa Suomi voi olla tukemassa lainsäädännön muuttumista myös Virossa.

Oikeusministeriölle annetuissa lausunnoissa seksin oston kriminalisointia vastustettiin ehkä eniten vetoamalla siihen, että ostamisesta olisi hankala saada näyttöä ja että rikosta on hankala selvittää. Toisaalta poliisille vuonna 2004 ilmoitetuista omaisuusrikoksista selvitettiin noin 38 prosenttia. Tuskin kenenkään mieleen tulee, että koska alle puolet näistä rikoksista selvitetään, niin rikoslaista pitäisi poistaa koko omaisuusri-

koksen käsite. Muutimme myös lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa vanhentumisaikaa pidemmäksi, vaikka todistaminen näissä vanhoissa tapauksissa onkin varsin hankalaa.

Kriminalisointia on vastustettu samantapaisella logiikalla kuin mietojen huumeiden kriminalisointia, eli minkään lain ei ole todellakaan osoitettu täysin poistavan rikollisuutta. Kuitenkin niin huumeiden käytön kuin seksikaupan kriminalisointi ovat myös vahvoja viestejä yhteiskunnalle. Nyt ehdotetulla rikoslain laajentamisella annetaan rajat ja selkeä kuva siitä, mikä lainsäätäjän mielestä on sopivaa ja ihmisarvoista toimintaa.

On myös ilmaistu pelko, että lain tiukennuksella vaikeutettaisiin prostituoitujen asemaa. Näiden oletetaan joutuvan karttamaan tukea antavia viranomaiskontakteja ja tekemään työtään yhä enemmän piilossa alttiina esimerkiksi väkivallalle. Kriminalisoinnista huolimatta todellakin tarvitaan edelleen sosiaali- ja terveystalvueluita sekä etsivää sosiaalityötä. Prostituoitujen suojelun tavoite edellyttää käytännössä todellakin muutakin puuttumista prostituution syihin sekä heidän monipuolista tukemistaan. Seksialan Liitto Salli totesi lausunnossaan, että prostituoidun kannalta oleellisinta prostituutiossa on mahdollisuus ansaita rahaa. Mielestäni vastuullisen yhteiskunnan on kyettävä tarjoamaan ihmisille mahdollisuus ansaita rahaa ja mahdollisuus hankkia kohtuullinen toimeentulo muutoin kuin tarjoamalla seksipalveluja.

Lainmuutos antaisi lisää välineitä myös paritusrikollisuuden kitkemiseen Suomesta. Ruotsin naisjärjestöjen selvityksen mukaan lainmuutoksen jälkeen ostajista katosi peräti 80 prosenttia ja prostituoiduista puolet. Parittajien on vaikea harjoittaa tuottavaa liiketoimintaa, minkä vuoksi Ruotsi ei ole enää ulkomaisten parittajien suosiossa, ja poliisin mukaan telekuuntelussa on myös selvinnyt, että parittajien on yhä vaikeampaa järjestää toimivia seksikauppakuvioita eikä Ruotsi sen vuoksi ole enää ulkomaisten parittajien listakärjessä.

Olen tehnyt lakialoitteen, jossa ehdotan, että seksin ostamisen kiellon lisäksi myös myynti kiellettäisiin. Myyntikielto olisi perusteltu, koska se suojaisi erityisesti niitä naisia, jotka saattaisivat olla houkuteltavissa alalle esimerkiksi helpolta vaikuttavan tulon perusteella. Myynnin kieltäminen mahdollistaisi myös ulkomailta tulevien prostituoitujen kääntämisen kotimaahan-

sa. EY-tuomioistuimen taannoisen ratkaisun mukaan prostituution harjoittaminen voidaan kieltää vain, jos se on kielletty myös oman maan kansalaisilta. Eli sen vuoksi toivoisin, että lakivaliokunnassa harkittaisiin myös tätä, olisiko selkeintä kieltää sekä seksin myyminen että sen ostaminen. Jos ostaminen on kielletty, on vaikea perustella, miten myyminen voisi olla mahdollista tai sallittua. Myös Seksialan Liitto Salli kommentoi, että periaatteessa oikeudellisesti parempi ja tasaveroisempi ratkaisu olisi molempien osapuolten, ostajan ja myyjän, toiminnan kriminalisointi. Tämä toteuttaisi myös todennäköisesti paremmin seksin ostamisen määrällisen vähenemisen tavoitetta.

Tästä näkökulmasta huolimatta olen tyytyväinen, että tämä hallituksen esitys on nyt harkittavanaamme. Vaikka rikoslain laajentamisella ei todellakaan poisteta rikollisuutta, niin kuitenkin annetaan selkeä viesti siitä, mikä on lainsäätäjän mielestä sopivaa ja ihmisarvoista toimintaa. Ruotsin osalta on todettu, että symbolisena lainsäädäntönä seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisointi on myös onnistunut ja kansalaisten asenteet ostamisen suhteen ovat muuttuneet kielteisemmiksi. Erään tutkimuksen mukaan 81 prosenttia ruotsalaisista suhtautuu myönteisesti tähän kriminalisointiin.

Lopuksi vielä, herra puhemies, haluan nostaa esiin tapauksen. Helsingin hovioikeudessa käsiteltiin viime vuoden loppupuolella tapaus, jossa 16-vuotiaasta tyttöä välittänyt mies tuomittiin parituksesta. Tytön asiakkaista suurinta osaa ei saatu vastuuseen sen vuoksi, että oli vaikea todistaa miesten oikeasti tienneen tytön todellista ikää. Teon rangaistavuus nimittäin vaatii tahallisuutta, ja siksi myös vaaditaan, että tekijä on ollut tietoinen siitä, että hän on ollut sukupuoliyhteydessä tai tehnyt seksuaalisen teon alaikäisen kanssa. Kun vaikuttaa mahdottomalta saattaa nykyisen lainsäädäntömme puitteissa vastuuseen henkilöitä, jotka ostavat seksuaalipalveluja alaikäisiltä, niin kriminalisoimalla seksuaalipalvelujen osto kokonaan suojellaan myös alaikäisiä nykyistä tehokkaammin.

³ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puhui todella kuin alan ammattilainen. Harvoin kuulee näin täydellistä alan hallintaa, joka osataan aivan viimeiseen piirteeseen saakka, kaikki yksityiskohdat. Olisi tässä poikkeuksellisen, erittäin vaikeas-

sa asiassa hyvä tietää, mitä lähteitä ed. Räsänen on puheensa tekemisessä käyttänyt.

⁴ **Raija Vahasalo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puhui tässä asiassa. Jos ostaminen kriminalisoidaan, niin silloin pitää myyminenkin kriminalisoida, sillä ei voi mitenkään perustella, että ostaminen on kriminalisoitu mutta ei myyminen. Kysyisininkin ministeriltä, miksi se myyminen on jätetty pois tästä. Hallituksen esitys on jäänyt tältä osin ihan puolitiehen.

Tosin tämä maailman vanhin ammatti ei mihinkään poistu tällä esityksellä, mutta kuitenkin se pitää tehdä mahdollisimman hankalaksi, ja pitää myöskin muistaa käsitellä, kun tämä valiokunnassa käsitellään, lapsen asemaa tässä, sillä ennen pitkää naisprostituoidut ovat kuitenkin äitejä.

⁵ **Marja Tiura /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan tästä ed. Räsänen puheenvuorosta on oikein hyvä jatkaa siinä mielessä, että kun lopetitte puheenvuoronne siihen, että näytön osalta tämä ongelma tulee ratkeamaan, niin kysehän juuri on siitä, että poliisi on ottanut kantaa siihen, että näyttöä on hyvin vaikea tuoda ilmi näissä tilanteissa.

Sitten toinen asia on myöskin se, että poliisiresurssit ovat erittäin rajalliset, ja senhän me kaikki tässä salissa tiedämme. Millä tavalla tämä näyttöpuoli tullaan sitten hoitamaan? Lähtökohdan lainsäädännössä tulisi olla se, että jos osto kriminalisoidaan, niin myynti pitäisi myöskin aivan samalla tavalla kriminalisoida. Sen sijaan tämän lain lähtökohda, että pystyttäisiin ehkäisemään nimenomaan ihmiskauppaa ja paritusrikollisuutta, on erittäin hyvä ja se on kannatettava, mutta tältä osin myöskin myynti pitäisi kriminalisoida, jotta tämä lainsäädäntö oikealla tavalla toimii.

Myöskin kun puhutaan lainsäädännön epäsuhdasta, niin haluaisinkin ministeri Luhtaselta kysyä, millä tavalla tämä lainsäädäntö sitten käytännössä tulee toimimaan, koska olen ymmärtänyt niin, että tämä myynti jätetään tuonne järjestyslain puolelle (Puhemies koputtaa) mutta sitten osto kriminalisoidaan taas omana lainsäädäntönään. Millä tavalla tämä epäsuhta tulee toimimaan?

⁶ **Maija Perho /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö on erittäin

tunneptoista, ja sen ympärillä valitettavasti on asiatonta naureskelua tai suurta kyynisyyttä. Toivon todella, että tässä katsotaan tätä asiaa ihmisoikeuksien näkökulmasta, ihmiskaupan näkökulmasta, rikollisuuden, rahanpesun, kiristyksen, alistamisen, kaikkien niiden ilmiöiden, jotka tähän prostituutioon liittyvät. Toivoisin, että kaikki ne varsinkin miespuoliset henkilöt, jotka suhtautuvat ehkä kynnisesti tai vähätellen tämän lainsäädännön tarpeeseen, miettisivät tilannetta, jossa he esittelevät oman tyttärensä tuttavilleen ja kertovat, että tyttäreni toimii seksialalla prostituotina.

⁷ **Annika Lapintie /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin kiittää ministeri Luhtasta siitä, että näin nopeasti tämä laki on tänne saatu. Tätähän on pitkään valmisteltu jo ministeri Koskisen aikana. Tässä on ollut työryhmä, joka on perusteellisesti käynyt tätä läpi, ja tämä laki on nyt sitten sen työryhmän esityksen mukainen. Siitäkin kiitokset, että tämä on aivan oikein kytketty tähän kansainväliseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja ihmiskauppaan. Ehkä tämä sitten avaa täällä eduskunnassakin niiden silmiä, jotka vielä vähätellen tähän ongelmaan suhtautuvat.

Ihmettelen kyllä ed. Pulliaisen nenäkästä puheenvuoroa siitä, että ed. Räsänen ei pysty asiasta käyttämään puheenvuoroa, jos ei ole omakohtaista kokemusta. Onko ed. Pulliaisella joka ikisestä asiasta, joka täällä päätetään ja josta on pakko myös tehdä päätös ja ottaa kantaa, omakohtaista kokemusta, vai ettekö pysty lähdemateriaalien tai poliisien tutkimusten ja kansainvälisten järjestöjen materiaaleista poimimaan riittävästi tietoa, ja pitääkö teidän itse joka asia ensin kokeilla omakohtaisesti?

⁸ **Jukka Roos /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelin ed. Räsäsen puheenvuoroa, niin hiukan tuli semmoinen olo, että siinä tavallaan puhuttiin tasa-arvosta ja syylistettiin suomalaisia miehiä, että he ovat riistäneet niin virolaisia kuin muitakin. Mutta minusta ostokieltoon ei liity mitään tasa-arvokysymyksiä, koska Suomessa ihan samalla tavalla suomalaiset naiset myyvät seksipalveluja niin naisille kuin miehille ja miehet myyvät samalla tavalla. Elikkä minun mielestäni, jos tätä pohdiskellaan tasa-arvokysymyksenä, niin pitää katsoa, että meillä on suuri joukko semmoisia ihmisiä, jotka eivät kykene tätä luonnollista asiaa millään muulla tavalla

hoitamaan kuin ostamalla tätä. Olen täysin samaa mieltä niitten kanssa, jotka kyseenalaistavat sen, miksei sitten myyntiä kielletä. Saahan meiltä viinaakin ostaa. Yhtä hyvin voitaisiin sanoa, että viinaa saa ostaa, mutta jos juodaan, niin se on rangaistava teko. Minusta tämä on ihan kummallista lainsäädäntöä, jos tätä näin lähdetään viemään eteenpäin. En yksinkertaisesti voi ymmärtää.

⁹ **Lyly Rajala /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä säädämme satoja lakeja vuodessa. Yleensä noissa perusteluissa on otettu kansainvälistä kantaa, vertailukohtia monista maista. Kysyisin ministeri Luhtaselta, miksi tässä lain perusteluissa ovat mukana vain Ruotsi ja Norja. Euroopan unionin sisällä olisi hyvin monia muita esimerkkejä, jotka ovat ratkaisunsa tehneet.

Sitten tuohon kysymykseen, kuka äiti haluaisi tuoda tyttärensä julki ja sanoa, että tämä on prostituoitu. Veikkaanpa, että 15 vuotta sitten kukaan lapsi ei kehdannut koulussa sanoa, mikäli isä sattui olemaan pankinjohtaja.

¹⁰ **Päivi Räsänen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En aio loukkaantua tästä ed. Pulliaisen kommentista, vaan otan sen kyllä ihan huumorina. Lähteitä kyllä löytyy ja asiantuntijoiden lausuntoja, jos lukee jo pelkästään hallituksen esityksen ja sitten myös tämän työryhmän esityksen ja siihen liitetyt lausunnot, eli kyllä se kaikki tieto sieltä löytyy.

Kun puhuin tästä toteen näyttämisen vaikeudesta, niin tarkoitin nimenomaan sitä, että niissä tapauksissa, joissa seksiä on ostettu alaikäiseltä, on ollut vaikeaa näyttää toteen, että mies on tieninyt tämän henkilön olevan alaikäinen. Sen vuoksi näissäkin tilanteissa auttaisi se, jos kriminalisointi kohdistuisi kaiken ikäisiltä tapahtuneisiin ostoihin.

Sitten vielä totean, että kyllä tämä on hyvin voimakkaasti myös sukupuolten tasa-arvokysymys, koska kyllä ostotapahtumat aivan (Puhemies koputtaa) pääosin kohdistuvat nimenomaan naisiin, eli kyllä tässä on mielestäni hyvin voimakkaasti juuri naisten ihmisarvosta ja ihmisoikeuksista kysymys.

¹¹ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun kuuntelin ed. Räsäsen puheenvuoroa, niin kyllä täytyy ihmetellä, kuinka yksisilmäisesti asioita nähdään.

Herra puhemies! Olisin halunnut tietää kyllä ministeriltä, miten on mahdollista, että meillä on ristiriitainen laki nyt voimassa sen jälkeen sitten, kaksi erilaista lakia. Tähän 2. lakiesitykseen, lakiin järjestyslain 7 ja 16 §:n muuttamisesta, jää nyt tarjoaminen yleisellä paikalla, mutta sitten kuitenkin taas ostaminen on tämän rikoslain mukaisesti rangaistavaa. Siis täysin ristiriidassa olevaa lainsäädäntöä. Minun mielestäni silloin, jos tähän lähdetään, pitäisi olla myöskin myymisen kiellettyä samalla tavoin kuin tällä hetkellä on järjestyslaissa todettu.

Arvoisa puhemies! Sen toteaisin kyllä, että kun on kuunnellut poliisiviranomaisia, jotka joutuvat tämän asian kanssa taistelemaan, he ovat nimenomaan todenneet sen, että silloin pitää olla myymisen ja ostamisen, ei yksin ostamisen, kiellettyä. Tämä lisää paritusta nimenomaan sen johdosta, että näyttö vaikeutuu, koska tuomittua ei voi kuulla todistajana.

¹² **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kannata ihmisen ostamista enkä myymistä, mutta pahaa pelkään, että tämä laki ei tähän asiaan tule sitä apua tuomaan, mitä me nyt tässä toivomme. Viitataan tässä niihin lukuisiin poliisin ja prostituoitujen kanssa työtä tekevien lausuntoihin, joissa he ovat sitä mieltä, että tässä ollaan nyt paavillisempia kuin paavi itse ja mennään ojasta allikkoon. Toivoisinkin valio-
kuntakäsittelyyn aikamoista malttia.

En ole alan asiantuntija, olen koettanut saada asiantuntemusta muun muassa kirjasta Prostitutio Suomessa, kirjoittanut Anna Kontula, hyvä, maltillinen opus vaikeasta aiheesta.

Oikeastaan olisinkin halunnut ministeriltä kysyä, nousivatko keskusteluissanne esiin ne ongelmat, joita asiantuntijat ottavat esiin, eli jos nyt tämä uusi laki astuu voimaan, niin prostituutio menee yhä syvemmälle rikollisuuden rakenteisiin, koska järjestäytyneellä rikollisuudella on mahdollisuus tarjota liikehuoneistot toimintaa varten. Seksityöläisten asema myös vaikeutuu tämän jälkeen, koska he eivät voi periaatteessa enää sitten mennä poliisiin tykö, koska joutuvat kertomaan asiakkaansa, kuka se on, ja vielä kolmanneksi on poliisin mahdollisuus näyttää toteen maksutapahtuma; sitä tuskin ostaja sen kummempin kuin myyjäkään myöntää tapahtuneen.

¹³ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on pohdittu tämän lainsäädännön toimivuutta käytännössä, ja

tämä on tietenkin iso kysymys, jota lakivaliokunta joutuu nyt miettimään. Näen kaikkein tärkeimmäksi tavoitteeksi sen, että ihmiskauppaa pystytään estämään ja erityisesti alaikäisten lasten kauppaa, joka on yksi kaikkein julmimmista ihmisoikeusrikkomuksista.

Mitä sitten tulee niihin toimenpiteisiin, joita tämä lainsäädäntö tuo tullessaan, tai muihin viranomaistoimenpiteisiin, niin katson, että tätä kokonaisuutta valiokunnan on arvioitava. Kun pohditaan prostituutiota yhteiskunnallisena kysymyksenä, näen kyllä sen kysymyksen, joka liittyy ihmisen tahdonvastaiseen kuljettamiseen yli rajan tähän järjestäytyneeseen rikollisuuteen, yhtenä aikamme suurimmista kysymyksistä, rikollisuuden lajeista, johon on tehokkaasti puututtava.

¹⁴ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsäselle: Teidän puheenvuoronne oli niin täsmällinen, niin ehdoton, absoluuttinen ja tiedolla varustettu, että sellaisessa puheenvuorossa näin vaikeassa asiassa täytyy yksilöidä lähteet ollakseen todella loppuun saakka uskottava. Te viittaatte tutkimuksiin jnp. Olisitte maininnut viimeistään nyt tässä vastauspuheenvuorossa, mitkä ovat ne tutkimukset täsmällisesti, ettekä heitellyt, että siellä perusteluissa ja siellä työryhmämietinnössä, milloin missäkin. Ette tehnyt minua vakuuttuneeksi, vaikka tunnuitte olevan omasta mielestänne hyvin vakuuttava.

¹⁵ **Kimmo Sasi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan rikosoikeuden yleisiä oppeja, on aika vaikea kyllä ymmärtää se, että myyminen on sallittua, mutta ostaminen on rangaistavaa. Kyllä näitä pitäisi kohdella samalla tavalla. Jos houkuttelet rikokseen, se olisi muka sallittua, sitten kun ryhdyt siihen rikokseen, se olisi kiellettyä. Kyllä sekä osto että myynti täytyy kumpikin kriminalisoida, jos yli-päätään kriminalisoidaan.

Mutta sitten täytyy sanoa se, että on täysin selvää, että ihmiskauppa, pakottaminen, pitää kieltää ja sitä vastaan pitää taistella, mutta tässä ei ole yhtään kunnon keinoa, millä tavalla niitä vastaan taisteltaisiin. Kriminalisointi on ainoa keino, ja kriminalisointi tässä tapauksessa helposti johtaa siihen, että tämä rikollisuus menee piiloon. Keski-Euroopassa yleinen malli näissä tapauksissa on se, että sallitaan mutta kontrolloidaan. Meillä

kielletään, mutta työnnetään rikollisuus piiloon. Tässä suhteessa olen hyvin huolestunut siitä, mihin tämä malli kaiken kaikkiaan johtaa. Kyllä on syytä eduskunnassa hyvin tarkkaan miettiä vielä tätä ehdotusta.

¹⁶ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Sasin äskeinen puheenvuoro oli hyvin perusteltua. Kun mietitään asiaa myöskin tutkinnan kannalta, poliisiviranomaisten näkökulmasta, niin se henkilö, joka on ostamassa, on poikkeuksetta ja yleensä mieshenkilö. Tapahtumalla ei ole ulkopuolisia todistajia, häntä kuullaan tässä asiassa syylliseksi epäiltynä, ja hän kertoo omasta puolestaan asian. Se henkilö, joka yleensä on nainen, joka on ehkä myymässä, kertoo asian omasta näkökulmastaan ja kertoo, että tarkoituksena ei ollut esimerkiksi mennä niin pitkälle.

Pääsääntöisesti näissä jutuissa tulee käymään niin, että ei ole näyttöä rikoksesta ja juttu raukeaa. Paljon aikaa kuluu tietenkin, paljon joudutaan tekemään pöytäkirjoja ja tutkintaa, mutta tämä ei välttämättä johda siihen toivottuun lopputulokseen, että saadaan tuomio, joka toimisi ennalta ehkäisevästi vastaisissa tapauksissa.

¹⁷ **Anni Sinnemäki /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vahasalo totesi, että tämä maailman vanhin ammatti täytyy tehdä mahdollisimman hankalaksi. Mielestäni tämän keskustelun tasoa ei nosta se, jos tässä yhteydessä puhutaan maailman vanhimmasta ammatista. Se tuskin, prostituutio, on edes sitä.

Tämän asian tekeminen mahdollisimman hankalaksi on myös yksi niistä viimeisistä asioista, joita tässä pitäisi harkita, vaan nimenomaan eduskunnan pitäisi vakavasti pystyä harkitsemaan niitä tällä esillä esiin otettuja asioita, miten tämä lainsäädäntö vaikuttaa naisiin, jotka myyvät seksiä, jotka ovat tässä yhteiskunnassa, erityisesti ulkomalaiset, erittäin heikossa asemassa tällä hetkellä, ja miten heidän asemaansa tulisi helpottaa.

Ed. Roosille: Kyllä tämä on myös tasa-arvokysymys. Ainakin omasta mielestäni on niin, että mitä vähemmän yhteiskunnassa on prostituutiota, sitä paremmat mahdollisuudet tarjotaan miesten ja naisten tasa-arvoon yhteiskunnassa, joten kyllä tämä on myös tasa-arvokysymys.

¹⁸ **Päivi Räsänen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin vähän ihmettelemään, mitä ed. Vistbacka tarkoitti tällä puheenvuoroni

yksisilmäisyydellä, kun hän kuitenkin päätyi aivan samaan lopputulokseen kuin minäkin eli siihen, että sekä osto että myynti kriminalisoitaisiin.

Sitten vielä ed. Pulliainen kaipasi lähdeviitteitä, ja niitä kyllä löytyy. Esimerkiksi tässä ensimmäisessä lainauksessani, jossa viittasin lausuntoon, kyseessä oli Tampereen kihlakunnan syyttäjäviraston lausunto tähän työryhmän mietintöön. Kaikki nämä muutkin lausunnot löytyvät kyllä sieltä työryhmän mietinnön lausunnoista. Eli voin kyllä näitä viitteitä ed. Pulliaiselle vaikka kotiopetuksena sitten myöhemmin antaa.

¹⁹ **Bjarne Kallis /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä yhdyn kaikkiin niihin puheenvuoroihin, joissa on todettu, että puolitiehen tämä jää, jos ainoastaan osto kriminalisoidaan. Kyllä myynti kuuluu ihan samaan ryhmään.

Mutta kun on ollut myöskin keskustelua näytöstä, niin olen yrittänyt seurata, minkälainen tilanne on Ruotsissa, ja kun on ollut rajatapauksia sen suhteen, onko riittävä näyttö vai ei, niin kyllä se rikoksesta epäilty on yleensä heti tunnusantanut, ei asia ole vaan mennyt oikeuteen ja siinä sitten riideltä, onko riittävästi näyttöä vai ei. Eli mahdollisimman nopeasti se on hoidettu pois päiväjärjestyksestä ilman, että mitään suurempaa taistelua näytöstä olisi syntynyt. Luulen, että meillä tulee käymään ihan samalla lailla, eli eivät nämä rajatapaukset tuota mitään ongelmia.

²⁰ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Räsästä kutsusta. Totean ed. Räsäselä aivan vakavasti sen, että olisi ollut hyvä, jos olisitte puheessanne juuri sanonut näin ja näin ja kertonut sitten myös ne lausunnot, joissa oli näiden kanssa ristiriidassa olevaa tietoa — sillä tavalla se uskottavuus olisi tullut — ja sitten vasta pohdiskellut sitä lopputulosta.

²¹ **Miapetra Kumpula-Natri /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi upeaa saada tähän heti alkuun myös katsanto siitä, mitä on tehty, mikä on valtionhallinnon puolen tahtotila, koska kyllä sen pitäisi keskittyä kaikkein raikeimpiin tapauksiin, siihen, mitä ihmiskaupan puolella on. Ja pitäisi pystyä erottamaan toisistaan ihmiskauppa, ihmisoikeusloukkaukset, todelliset ihmisoikeusloukkaukset, ennen kuin

mennään makuukammariastevalvontaan, koska tässä on myös kysymys yhteisistä resursseista, mitä meillä on käytettävissä ja mihin niitä käytetään. Täytyy voida erottaa toisistaan jo nyt maan alla rikollisten parissa kielitaidottomina, pakotettuina prostituutiota tekevät ja ne prostituoidut, jotka ovat aivan jokaisen kansanedustajan tavattavissa valmiina keskustelemaan työstä, työnsä tämän hetken tilanteesta ja turvallisuudesta. Ei tässä pidä olla ihan ummikko ja puhua vain periaatteellisella tasolla, kun elämme elävää elämää.

Ruotsin terveiset ovat tänne tulleet hyvin. Sieltä heidän paristaan se suurin terveinen on ollut, että keskittykää nyt saman tien koulutukseen poliisivoimissa ja erilaisiin ryhmiin, yhteydenpitoon näiden käyttäjien kanssa, jotka luopuvat käyttämisestä. Kovin vähälle täällä on jäänyt keskustelu Norjasta tai Isosta-Britanniasta tai Tanskasta, jotka ovat Ruotsin tilanteeseen perehtyneet ja tehneet päinvastaisen ratkaisun kuin meidän hallituksen esityksessämme tässä vaiheessa on.

Pehmeitä keinoja on, niitä haluaisin korostaa. Sosiaalityöllä, terveystyöllä ja muilla olisi mahdollisuus auttaa jättämään prostituutio ammattina pois, mutta (Puhemies koputtaa) nyt olemme jotenkin vain puritaanisessa lainsäädännössä emmekä ole keskustelemassa todellisista mahdollisista keinoista puuttua tähän pehmeään puoleen ja myös tähän ihmiskauppapuoleen, joka on todella kovaa toimintaa vaativaa ammatillista toimintaa poliisin parissa.

Toinen varapuhemies: Niin kuin muistamme, vastauspuheenvuorojen maksimiaika on 1 minuutti.

²² **Mikko Immonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitän myös asian niin, että kun on kysymys luonnollisista tarpeista, niin tällainen lakiesitys ja kriminalisointi tarkoittaa sitä, että se menee maan alle ja tilanne vaan pahenee.

Kun tässä on kysymys ostamisesta, niin kantatan sitä asiaa, että sekä myynti että ostaminen periaatteessa on kriminalisoitava. Nyt vain kysyn, kuka ostaa, jos ei tarvitse. Kyllä kai yleensä, kun ostetaan, niin sitä myös tarvitaan. Millä tavalla hallitus on huolehtinut sen, että ne, jotka tarvitsevat, myös saavat?

²³ **Annika Lapintie /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kyllä surullista kuunnella näitä kovasti asenteellisia kommentteja, mitä

täällä tulee. Aika monessa puheenvuorossa on vaadittu ostamista ja myymistä samanvertaisesti kriminalisoitaviksi. Tämä pykälähän on nyt sen vuoksi rikoslaissa, että ensisijaisesti kyse on järjestäytyneestä rikollisuudesta, rahanpesusta ja kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta eikä mistään luonnollisesta tarpeesta. Todella ikävää, että näin vakavalla ihmisarvoa loukkavalla asialla täällä kehdataan laskea leikkiä. Minusta se on todella ala-arvoista.

Syy, miksi minunkaan mielestäni myymistä ei pidä kriminalisoida, on juuri se sosiaalipoliittinen puoli, joka tähän kytkeytyy. Tämä ei ole pelkästään rikosoikeutta, vaan myös sosiaalipoliittikkaa, ja siihen juuri tarvitaan ed. Kumpula-Natrin esille ottamia terveydenhuollollisia ja sosiaalisia resursseja, rahoitusta, henkilökuntaa ja koulutusta. Toivon, että tämä järjetön, naurettava ja ala-arvoinen pilkanteko loppuu välittömästi.

²⁴ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En ole kyllä vielä vaistonnut tässä salissa, että tähän asiaan ei suhtauduttaisi vakavasti. Ja vielä vakavampi asia ovat ne ihmisoikeusrikkomukset, kun tänne rahdataan ihmisiä, jotka tätä työtä tekevät, nämä törkeät paritusrikkokset. Siinä olisi suomalaiselle poliisille ensisijaisesti tehtävää, ei välttämättä tunkeutua ensimmäisenä ihmisten makuuhuoneisiin.

Toiseksi, Ruotsissa on ennakkotapaus siitä, kun korkeimman oikeuden tuomari, jota syytettiin tällaisesta samanlaisesta rikoksesta Ruotsissa, vetosi siihen, että kysymyksessä ei ollut prostituoitu eikä rahankäyttö eikä minkään tavaran tai muun palvelun käyttö. Eli nämä näyttökysymykset Ruotsissa ihan korkeimman oikeuden tuomaria myöten ovat äärimmäisen ongelmallisia. Väitän, että suomalaisen poliisin olisi tänä päivänä paljon tärkeämpää puuttua näihin alkulähteisiin, naisten ja lasten salakuljetukseen, törkeisiin paritusrikkoksiin, joissa ovat myös suuret rahalliset intressit ja huumausaineintressit.

²⁵ **Susanna Rahkonen /sd**: Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni on kannattaa hallituksen esitystä seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisoinnista, ja sitä varten piti sonnustautua oikein tiukkaan nutturaan, koska esityksen vastustajathan ovat yleensä sitä mieltä, että seksin oston kiellossa on kyse tiukkapipoisten nutturapäiden ahdasmielisyydestä ja seksikielteisyydestä. Kyse ei

kuitenkaan nyt tässä ole seksin kieltämisestä. Seksuaalisuus on tärkeä osa ihmisten täysipainoista elämää, ja se on liian arvokas asia altistettavaksi bisneksentekovälineeksi ja markkinatavaraksi. Kyse onkin seksin kaupallistamisen kieltämisestä, ei tasa-arvoon ja vapaaehtoisuuteen perustuvan ihmisten välisen kanssakäymisen kieltämisestä.

Seksin ostamisen ja myymisen kannattajat puhuvat naisten oikeudesta päättää kehostaan, ikään kuin oman ruumiin myyminen olisi tärkeäkin etuoikeus. Kumma kyllä, suurin osa näistä naisten oikeuksien esitaistelijoista on tässä yhteydessä miehiä. Samaiset ranet ja reiskat vetoavat viskihuuruissaan siihen, kuinka seksipalvelut ovat kovin tärkeitä vammaisille. Vammaisjärjestöjen puolelta taas ajatus on torjuttu loukkaavana, ikään kuin vammaiset eivät voisi viettää täysipainoista elämää, johon kuuluvat tasa-arvoiset ihmissuhteet, ja heidän olisi tyytyminen vain maksulliseen seksiin. Olen kuullut myös vetoavia puheita ihmisen ikävistä toisen luo, joka on hoidettava vaikka väkisin ja rahalla, kun flaksi ei muuten tasa-arvoisen kanssakäymisen pohjalta käy.

Seksin ostamisen oikeudesta puhutaan yleensä asiakkaan näkökulmasta, ikään kuin ostettu seksi olisi jokin perustuslailla turvattu perus- ja ihmisoikeus. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Perustuslaki tuntee oikeuden elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Prostituutioon liittyy usein piirteitä, joissa henkilökohtaista vapautta rajoitetaan. Prostitutioon salliminen on se, joka ihmisoikeuksia eniten loukkaa, ei sen kieltäminen. Ääritapauksissa kyse on ihmiskaupasta, joka on vapaudenriistoa rankimmillaan. Lisäksi parittajat saattavat rajoittaa ulkomailta meille tilapäisesti tulevien prostituutujen elämää ja liikkumista passien takavariokoinnilla ja muilla keinoilla.

Arvoisa puhemies! Vaikka prostituutiossa onkin kyse maailman vanhimmasta ammatista, se on muuttanut aikojen saatossa muotoaan. Harmiton yksityisyritteliäisyys on lähestulkoon väistynyt ulkomaisten rikollisliigojen pyörittämien paritusrinkien tieltä. Paritusrinkien toimintaan kuuluu myös muuta rikollisuutta, kuten huumekauppa ja rahanpesua. Baaritiskillä maksullista sek-

siä ostava miesasiakas osallistuu siis seksiä ostessaan tahtomattaan myös rikollisen toiminnan tukemiseen. Samalla hän ylläpitää maksullisen seksin kysyntää, jolla taas on kytköksensä kansainväliseen ihmiskauppaan.

Seksibisnes lähti laajenemaan viime vuosikymmenellä meilläkin keskivertokansalaisten silmille. Joka niemen ja notkon ilmestyi seksibaareja ja juottoloita, joissa yläosattomat tarjoilijat juoksuttivat kaljatuoppeja örveltäville miesasiakkaille. Myös puhelinseksipalvelut ja lehtien päiväkahvi-ilmoittelut yleistyivät tuolloin. Seksimarkkinoiden kasvuun on vaikuttanut markkinoiden yleinen kansainvälistyminen ja vapautuminen, lamakausi Suomessa sekä entisen Neuvostoliiton hajoaminen. Kun EU:n sisämarkkinoiden tavoitteena on pääomien, tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus, niillä on kääntöpuolensa. Pääomien vapaan liikkuvuuden kääntöpuolena on rahanpesu, tavaroiden vapaan kaupan kääntöpuolena käydään huumekauppa ja palveluiden kaupan laittomana muotona on ihmiskauppa. Toki yleensä verkostot juontavat juurensa EU:n ulkopuolelle entisiin itäblokin maihin ja muihin meitä elintasoltaan paljon köyhempiin maihin.

Kansainvälistynyt seksiteollisuus jauhaa yhä suurempia voittoja. Sen muotoja ovat prostituutio, pornografia, seksiturismi sekä nais- ja lapsikauppa. Pornoteollisuus on normalisoitunut vuosikymmenten saatossa osaksi valtavirtaa. Elokuva, musiikki, televisio ja muoti ovat täynnä pornon vaikutteita. Kaukana ovat oman lapsuuteni samanlaiset tasaraitapaidat ja polkkatukat tytöillä ja pojilla. Pornon normalisoitumista on perusteltu seksuaalisella vapautumisella, ja fiksit nuoret saarnaavat minullekin, vanhalle tiukkapipolle, liberaalisuudesta ja vapaamielisyydestä prostitutioon kohdalla. Yllätys yllätys, tämä vapautuminen on tapahtunut kuitenkin lähinnä miesten ehdoilla. Ei miehiä ole totuttu näkemään toisten mielihyvän kohteina ja objekteina, jotka haluavat tulla alistetuiksi ja vahingoitetuiksi. Naisia näkee tässä roolissa kuitenkin hyvin usein. Pornografiaa on kutsuttu erääksi prostitutioon muodoksi. Sen normalisoituminen lisää myös prostitutioon hyväksyttävyyttä.

Arvoisa puhemies! Naiskaupasta on tullut globaali orjuuden muoto. Vuosittain noin puoli miljoonaa naista ja tyttöä rekrytoidaan naiskauppaan Eurooppaan. Kaksi miljoonaa 5–15-vuotiaasta tyttöä joutuu YK:n tietojen mukaan vuosit-

tain kansainvälisen seksiteollisuuden uhriksi, ja ihmiskaupassa liikkuu huomattavia rahasum-mia, noin 5—7 miljardia dollaria vuosittain.

Keskusrikospoliisin arvion mukaan Suomes-sa toimii ainakin 500 ulkomaista prostituotua ja samaisen keskusrikospoliisin tietojen mukaan vierailee 10 000—15 000 vuodessa, ja he tulevat pääasiassa Virosta ja Venäjältä. Käsitukset pari-tuustoiminnan laajuudesta vaihtelevat. Prostituuti-osta osa on erittäin pitkälle järjestäytyneitä, ja siihen liittyvät rahalliset voitot ovat poliisin mu-kaan erityisen huomattavia. Yksityisyritteliäi-syyttäkin tosin esiintyy ja osa-aikaista seksipal-veluiden myyntiä myös.

Arvoisa puhemies! Prostituutioon kohdalla on puhuttu paljon niin sanotusta vapaasta ja pakote-tusta prostituutiosta. Joidenkin mielestä vapaas-ta tahdosta tapahtuvan seksin myymisen ja osta-misen tulisi olla sallittua. Nyt esitys siis krimina-lisoi seksuaalipalvelujen oston eikä tee eroa niin sanotun vapaan ja pakotetun prostituutioon välil-le. Olen samaa mieltä, että prostituutiosta on vai-kea erotella erilaisia tahdon asteita. Prostituutio tekee naisesta ostettavan esineen, ja minkä voi ostaa, sen voi myös varastaa. Prostituoituksi ajaututaan enemmän tai vähemmän olosuhteiden pakosta.

Me täällä eduskunnassa säädämme, mikä on kiellettyä ja mikä sallittua, ja käsitukset myös muuttuvat ajan saatossa ja ilmiöt muuttuvat ja laajenevat ja muuttavat muotoaan. Jos ajatellaan esimerkiksi perheväkivaltaa, jokin aika sitten sitä ei pidetty juuri minään, eli perheen sisäinen väki-valta katsottiin aivan erilaiseksi kuin nakkikios-killa toisen lyöminen. Mutta tässäkin asenteet ovat muuttuneet ja tiukentuneet, ja se tapahtuu täällä eduskunnassa. Me täällä heijastelemme kansalaisten tunteja ja yleistä oikeuskäsitystä.

Prostituutioon, tähän oston kieltoon, liittyy toki ongelmia, ja me lakivaliokunnassa tulemme toki tämän kokonaisuuden arvioimaan, mielti-mään niitä ongelmakohtia, valvontaa, miten nämä pykälät on määritelty, miten niitä tulki-taan, mikä on prostituotujen asema, miten tämä laki vaikuttaa siihen. Kuulemme asiantuntijoita ja katsomme, kuten muidenkin vastaavien krimi-nalisointipykäläiden kohdalla, sen soveltuvuuden meidän rikosoikeusjärjestelmäämme.

Lopuksi: Seksin oston kriminalisointi on yksi keino vaikuttaa asenteisiin ja antaa selkeä yhteis-kunnallinen viesti siitä, ettei kukaan nainen mis-sään oloissa voi olla kaupanteon kohde. Erityi-

sesti on hyvin tärkeää törkeän parituksen saatta-minen rangaistavaksi, saada se kuriin, ja nais-kauppa räjähdysmäisesti kasvaneena on ikävä il-miö, joka vesittää Suomessa hyvin kehittyneen suhtautumisen tasa-arvoon. Globaali talous ja seksiteollisuus sen osana merkitsevät, että ihmi-sestä on tullut yhä enemmän kauppatavaraa.

Luotan suomalaisten, meidän kaikkien, eetti-seen ajattelukykyyn ja vastuuntuntoon. Uskon, että valtaosaa Suomen kansalaisista tämän lain voimaantulo ei haittaa millään tavalla. Kukapa haluaa pohjimmiltaan pönkittää rikollista ja epä-eettistä toimintaa, joka hyödyttää loppujen lo-puksi vain seksiteollisuuden voitonsaajia?

²⁶ **Jukka Roos /sd** (vastauspuheenvuoro): Ar-voisa herra puhemies! Ed. Rahkonen sanoi, että vain miehet puhuvat tästä seksin oston kriminali-soinnin estämisestä. Minusta se ei ole näin. En nyt missään tapauksessa voi uskoa, että minä olen ainoa kansanedustaja, joka on saanut tänne sähköpostia myöskin alaa harjoittavilta ihmisil-tä, niitä on koneella, minulla on tässäkin niitä. Minä en voi millään uskoa sellaista ajattelua, varsinkaan länsimaista oikeuskäsitystä siitä, että jos aikuiset ihmiset haluavat sopia tämmöisen asian keskenään, niin me voisimme lainsäädän-nöllä sen estää.

Minä olen täysin samaa mieltä, että kaikki se rikollisuus, joka tähän liittyy, siihen pitäisi pääs-tä puuttumaan. Mutta kun minulla on se käsitys, että rikollisuus lisääntyy entisestään, tämän hom-man hoitaminen menee suurempien rikollisliigo-jen käsiin, koska ei tätä kuitenkaan lopeteta, vaan se painuu sinne maan alle ja rikollisliigat ottavat tämän asian käsiinsä. Jotenkin minusta tuntuu, että varmaan tässä on kyllä erilaisia näkökantoja monella, mutta tällä lailla tätä ei koskaan pystytä estämään, ei milloinkaan.

Myöskin itse kuulun lakivaliokuntaan, ja hy-vin suurella mielenkiinnolla tulen (Puhemies ko-puttaa) katsomaan, miten tätä asiaa voitaisiin hoitaa, mutta minun mielestäni on turha säätää semmoista lainsäädäntöä, joka saattaa entises-tään pahentaa tämän tilanteen. Tässä on myöskin se mahdollisuus.

²⁷ **Tuija Brax /vihr:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on kiitetty ministeri Luhtasta siitä, että tämä esitys on tullut. Minäkin siltä osin kiitän ni-menomaan ministeri Luhtasta, että tämä esitys on nyt hänen kaudellaan hyvin pian tullut, mutta

kyllä olen sitä mieltä, että tämän kaltainen esitys olisi pitänyt tuoda, varsinkin kun valmistelutyö oli tehty jo ajat sitten, ehdottomasti vaalikauden alkuvaiheissa. Jo tässä keskustelussa nähdään, että on aikamoinen haaste lakivaliokunnalle, jota johdan, käsitellä tätä asiaa aivan samalla tavalla kuin kaikkia muitakin hallituksen esityksiä kriminalisoinneista.

Sen takia, hyvät kollegat, arvoisa puhemies, muistutan lakivaliokunnan tämän kauden kahteen kertaan ottamasta linjauksesta aikaisempiin kriminalisointiesityksiin, mitä valiokunta katsoo, kun se miettii hallituksen esitystä kriminalisoinnista. Lakivaliokunta on tällä kaudella sekä päättänyt hyväksymään aikaisempia esityksiä että myös niistä osan täysin torjumaan että myös muuttanut merkittävästi muutamaa esitystä. Sekä vuodelta 2004 että 2005 löytyy meidän lähtökohdaperiaatteemme, johonka yritän nyt puheenjohtajana lakivaliokunnan toiminnan ankkuroida, ja esitän vetoomuksen — itse asiassa luotan valiokunnan jäseniin, että tämä vetoamus ei ole turha — että me käsittelemme tätä hyvin hartaasti, totuttuun tapaan, niin kuin lakivaliokunta käsittelee. Tämä toivottavasti ei ole vaalien keskeisin kysymys, tämä toivottavasti ei ole tirkunnan eikä ilkunna aihe, ja uskon, että valiokunta toimii juuri niin kuin on aina ennenkin toiminut.

Eli lakivaliokunta on aiemminkin todennut, että kaikelle rikoslainsäädännölle tulee ensinnäkin olla hyväksyttävä peruste. Vaatimus numero yksi.

Toiseksi on kyettävä osoittamaan, että on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi. Siis peruste ja sitten vielä, että on olemassa erityinen tarve juuri siihen, että rikostunnusmerkistöllä, kriminalisoinnilla, tähän perusteeseen etsitään ratkaisua.

Kolmanneksi: Säädetävän kriminalisoinnin tulee olla ennalta ehkäisevä, eli uuden rangaistuslainsäädännön on voitava perustellusti olettaa edes josain määrin vaikuttavan tarkoitetulla tavalla. Ennaltaehkäisyä arvioitaessa on arvioitava myös suhteellisuutta: onko arvioitavissa, että ennalta ehkäisevät momentit ovat merkittävämpiä kuin ne mahdolliset haittaseikat, joihin täällä on tänäänkin viitattu.

Ylellä neljänneksi: Rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuu, että tunnusmerkistön on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen — täsmällinen ja tarkkarajainen.

Näihin neljään asiaan meidän on kiinnitettävä huomiota. Uskon, että tässä salissa vallitsee aika suuri yksimielisyys, varsinkin kun puhutaan kansainvälisestä ihmiskaupasta ja järjestäytyneestä rikollisuudesta, järjestäytyneen rikollisuuden pyrittävästä ihmisen myynnistä, että on olemassa hyväksyttävä yhteiskunnallinen peruste. Saattaa olla peräti, että joiltakin osin, varsinkin jos onnistumme rajaamaan sen juuri tähän järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja ihmiskauppaan, saattaa olla todella laaja yksimielisyys myös siitä, että on kiistatta oikein käyttää kriminalisointia. Tästä en ole varma, mutta epäilisin, että silloin jos löydetään keino, että olemme luottavia sen suhteen, että se tehoaa, kun kysymys on järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta tai, mikä vielä pahempaa, ihmiskaupasta, niin varmasti luulen, että olemme laajasti samaa mieltä.

Valiokunnan työtä tulee sen takia eniten keskittää seuraaviin kriteereihin: kolmoseen ja neloseen, siihen, onko suhteellisuusperiaate arvioitavissa. Sen takia valiokunta tulee kuulemaan Ruotsin kokemuksista niin hallituksen virallisia näkemyksiä kuin myös kriittisiä näkemyksiä, jotka keskittyvät enemmän siihen, että tosiasiasa tilanne ei olisi muuttunut niin paljon ja että maan alla on entistä vaikeampi työskennellä. Tämä on tärkeä asia, jonka valiokunta tulee punnitsemaan. En tiedä vielä ratkaisua tähän, ja varsinkin olen varma, että meillä tulee olemaan paljon tekemistä tämän neljännen asian kanssa: onko tämä riittävän tarkkarajaista. Epäilen, että tällä tavalla kirjoitettuna saatamme päätyä pohtimaan lillukanvarsia, aivan mitättömiä yksityiskohtia, mitä yöllä tapahtuikaan kello 2, olisiko pitänyt tajuta, että se olikin maksullinen, aivan semmoisia asioita, joilla ei ole mitään tekemistä tämän valtavan massan kanssa, sen massan kanssa, jossa on kysymys siitä, että organisoidusti tehdään rahaa myymällä toisia ihmisiä.

Jos jollakin on vielä epäselvyys siitä, mistä on kysymys, kun on kysymys organisoidusta toisten ihmisten myymisestä, niin suosittelen kanadalaisen kirjailijan Victor Malarekin kirjaa *Natashat — Seksibisneksen uhrin*, jonka alkusivuilta löytyy kaksi vuotta vanha arvio ihmiskaupan roolista tämän hetken maailmanmarkkinoilla. Se on nykyisin maailman kolmanneksi merkittävin rahan ansaitsemiskeino laittoman ase- ja huume-kaupan jälkeen. YK:n arvion mukaan järjestäytyneen rikollisuuden kauppaverkostot tuottavat yli 12 miljardia dollaria vuodessa. Nämä lonkerot

kaikkien, myös Europolin, arvioiden mukaan ylettyvät Suomeen. Interpol on taas arvioinut, että naiskaupan uhri pystyy hankkimaan missä päin maailmaa tahansa — siis missä päin maailmaa tahansa, Suomi ei ole poikkeus — omistajalleen, siis uhri tuottaa omistajalleen, 75 000 dollarista 250 000 dollariin vuodessa. Voiton näkökulmasta se on ihanteellista liiketoimintaa. Tuotot ovat uskomattomia, tavaraa on paljon ja se on halpaa. Sitten kun nainen on kulutettu loppuun tai hänellä ei ole enää kysyntää, hänet poistetaan käytöstä ja korvataan nuoremmilla ja raikkaammilla, huijatuilla, varastetuilla tai hädänalaisen asemansa takia hyväksikäytetyillä ihmisillä. Olen aika luottavainen sen suhteen, että tältä osin, kun sitä tapahtuu Suomessa, lakivaliokunta löytää yksimielisyyden tai ainakin laajan enemmistön.

Viimeiseksi, arvoisa puhemies, tässä vaiheessa haluan yhtyä ministerin näkemyksiin siitä, että tämä laki ei yksin auta yhtään mitään. Meillä on paljon tärkeämpiä tekemisiä saadaksemme järjestäytyneen rikollisuuden parittajat, nämä ihmisten tukkumyyjät, nämä raa'at rikolliset, kiinni. Lakivaliokunta on jo tehnyt törkeän rikosmuodon parituksesta. Nyt täytyy tehdä enemmän sen suhteen, että poliisi kanssa saa ne parittajat kiinni ja että se rikoshyöty saadaan valtiolle.

Sitten se toinen, missä valitettavasti hallitus ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin: niille naisille, jotka ovat valmiita todistamaan näitä törkeitä parittajia vastaan, on annettava suojelu. Heillä pitää olla turva siitä, että he voivat jatkaa elämäänsä Suomessa tai jossain toisessa Euroopan maassa turvallisesti, että heidän lapsiaan tai heidän vanhempiaan ei uhata tai kiduteta. Jos tätä ei tehdä, niin tämä kaikki muu on oikeasti aikamoista poliittista näpertelyä. Jos niitä naisia, jotka uskaltavat todistaa järjestäytyneen rikollisuuden sikamaisimpia rikollisia vastaan, ei suojella — ja nyt heitä ei suojella — tällaisilla kriminalisoinneilla oston suhteen ei ole mitään merkitystä.

Aivan viimeiseksi siitä myymisen kriminalisoinnista, että hyvät ihmiset, katsokaa kirjallisuudesta, mitä tarkoitti irtolaislainsäädäntö. Ne naiset, jotka ovat myös ei ulkomailta tuotuja vaan suomalaisia, ovat aika monien selvitysten mukaan — ed. Pulliainen, muun muassa Stake-silta löytyy näitä selvityksiä — joko olleet itse inestien uhreja, tulleet raiskatuksi, heillä on vakavia mielenterveysongelmia ja/tai heillä on päihdeongelmia joko näistä johtuen tai toiste-

päin. Näiden ihmisten saattaminen vankilaan tai kriminalisoiminen on aivan typerää, siinä ei ole mitään järkeä tämän päivän maailmassa. Sen takia tämä ongelma on niin vaikea ja sen takia ratkaisu ei voi olla se, että kriminalisoidaan myös myynti. Ratkaisun täytyy olla joku muu.

Toinen varapuhemies: On mahdotonta jokaisen käytetyn puheenvuoron jälkeen käydä vastauspuheenvuorokeskustelu, mutta tässä tapauksessa annan vastauspuheenvuoron ed. Salolle ja ed. Thorsille.

²⁸ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan lyhyesti minuutissa:

Juuri niin kuin lakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Brax kertoi tätä asiaa täytyy lähestyä lakivaliokunnassa: miettiä yhteiskunnallinen tarve, hyväksyttävä syy ja ennaltaestävyys, suhteellisuus, tarkkarajaisuus. Näin täytyy tietenkin toimia kaiken rikoslainsäädännön osalta mutta myöskin tässä.

Mutta vielä yksi osa: Kaikki oston ja myyntiin liittyvä kaupankäynti ei ole osa järjestäytyneitä rikollisuutta, vaan se perustuu ihan omaan tahtoon ja omaan ajatukseen siitä, että tämä on hyväksyttävä elinkeino. Tähänkin asiaan lakivaliokunta joutuu ottamaan kantaa ja miettimään suhteellisuutta, voidaanko silloin kriminalisointia viedä eteenpäin, jos ei ole osa minkäänlaista järjestäytyneitä rikollisuutta. Myös tämä myynti—osto-ongelma, joka täällä on tuotu esiin, on problemaattinen. Tekisi mieli kyllä lakivaliokuntana pyytää myöskin näistä elinkeinovapaudesta (Puhemies koputtaa) ja myynti- ja ostokäsityksistä perustuslakivaliokunnan lausunto. Minun mielestäni se olisi hyvä tässä lainsäädännössä.

²⁹ **Astrid Thors /r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det är uppenbart så, som ledamot Tuija Brax säger, att den som vill kriminalisera både köp och försäljning, den vill egentligen inte göra någonting. För som hon visade med sitt exempel från irtolaislaki, lösdrivarlagen, så kan vi också se att vi på andra områden av kriminalpolitiken tvärtom vill fria offer för att få dem att medverka i processen. Se på ett ganska annorlunda område, dvs. konkurrensrätten, där går vi också in för lättnader för att få fram bevisningen.

Finland är ett land där vi inte har dömt någon enda för människohandel ännu så vitt jag har fått korrekta uppgifter. Det betyder att det behövs åt-

gärder för att underlätta situationen för offren, för att underlätta för dem som kan ge bevisen så som ledamot Tuija Brax sade. Det är en skam att vi har en lagstiftning men att ingen ännu har dömts.

Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Ed. Tuija Brax viittasi irtolaislainsäädäntöön. Minä haluaisin sanoa, että on sellainen sanonta, että se, joka tähtää kaikkeen todellisuudessa, ei saavuta mitään. Tässä tapauksessa sekä oston että myynnin kriminalisointi tarkoittaa mahdollisesti sitä, ettei halutakaan saada kunnan toimenpiteitä aikaan, koska nimenomaan tarvitaan todistajia. Muualla kriminaalipolitiikassa, esimerkiksi aivan toisella alalla kilpailurajoituksissa, on tavallaan yritetty saada uhreja myötävaikuttamaan toisella tavalla. Mielestäni on häpeä, että ei ole pystytty saattamaan tuomioistuinten eteen ketään vielä ihmiskaupasta. Tässä täytyy ryhtyä toimiin, jotta uhrit saavat sitä suojelua, mitä he tarvitsevat.

³⁰ **Sirpa Asko-Seljavaara /kok:** Arvoisa herra puhemies! Nyt siis käsitellään seksuaalipalvelujen ostoa, jotta se tulisi kriminalisoitavaksi, mutta myöskin sen ostamisen yritys pitäisi kriminalisoida tämän lakiehdotuksen mukaisesti. Lain voimaantulo tulee aiheuttamaan runsaasti näyttö- ja selvittämisvaikeuksia, kuten niin monet ovat sanoneet. Suomessa on jo nyt katuprostituu-tio harvinaista ja palvelujen tarjoaminen on kielletty järjestyslain mukaan. Myös paritus ja alaikäiseen sekaantuminen ovat rangaistavia. Nykyaikaiset prostituoidut löytävät asiakkaansa lähinnä Internetin kautta, ja tulee olemaan erittäin vaikeaa selailulla www-sivustoja ja etsiä sieltä seksin ostajia.

Ruotsissa seksuaalipalvelujen osto on ollut kriminalisoitu vuodesta 1999, ja lakia on tiukennettu viime vuosina. Ruotsalaiset näkevät seksipalvelut miesten naisiin kohdistuvana väkivaltaana. Monet ovat täälläkin sanoneet, että prostituu-tio on naisiin kohdistuvaa sortoa, ja näinhän se asia on, mutta onko seksipalvelujen kriminalisointi sitten miehiin kohdistuvaa sortoa, koska nämä naiset voivat sen jälkeen kiristää miehiä tämän lain mukaan? Lain hyödyllisyydestä Ruotsissakaan ei ole selvää näyttöä, vaikka näiden rikollisten kiinni saamiseen on pantu monia miljoonia kruunuja.

Palermossa yleissopimuksen vuoksi, joka kieltää ihmiskaupan, ei seksin ostamista tarvitse kri-

minalisoida Suomessa, kuten ministeri sanoi. Kun lakiehdotuksesta pyydettiin lausuntoja, niin kriminalisointia kannatti 18 lausunnonantajaa, ostamisen ja myynnin kriminalisointia kannatti 6 ja vastusti 21 tahoa. Ministeri on ollut erinomaisen rohkea, kun hän on tuonut tämän lakiesityksen näin ristiriitaisten lausuntojen perusteella. Tietenkin kaikki kannattivat tätä Palermossa sopia-musta eli ihmiskaupan ja parituksen kieltämistä. Vastustajia olivat muun muassa käräjäoikeudet, keskusrikospoliisi, yllättävää kyllä luterilainen ja ortodoksinen kirkko, oikeustieteelliset tiedekunnat, ja kuten tämän aamun Helsingin Sanomista saitte lukea, Lapin yliopiston edustaja myöskin suhtautui lakiehdotukseen erittäin kriittisesti. Hän sanoi, että kun me tämän lain mahdollisesti saamme voimaan, niin uskomme, että nyt kaikki on tehty prostituution kitkemiseksi. Näinhän ei suinkaan ole, niin kuin niin monet edustajat täällä ovat sanoneet. Ed. Brax muun muassa käytti erittäin viisaan puheenvuoron. Myös sisäministeriö vastusti seksipalvelujen kriminalisointia. Lakiehdotus tulee lakivaliokuntaan mietintöä varten, mutta olen erittäin iloinen, että se tulee myös hallintovaliokuntaan lausuntoa varten, jolloin voimme kuulla siellä näitä eri kantoja.

Arvoisa herra puhemies! Etukäteen on vaikea veikata, tuleeko hallituksen esitys 221/2005 hyväksytyä eduskunnassa.

³¹ **Eva Biaudet /r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Viralliset arviot, jotka on tehty poliisin ja tulliviranomaisten kohdalla yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa Euroopan ihmiskaupassa, lähtevät puolesta miljoonasta ihmisestä jopa 800 000 myytyyn ihmiseen. Ja suurin osa on naisia, lapsia; se tekee tästä jo tasa-arvokysymyksen. Sille ei voi mitään. Mutta tietenkin on niin, että kuka tahansa myydään, se on yhtä tuomittavaa. Mutta todellisuus on, että se kohdistuu nimenomaan lapsiin ja naisiin.

Unfpa, YK:n väestöjärjestö, on arvioinut että 70 prosenttia maailman lapsi- ja naiskaupasta on seksuaaliseen hyväksikäyttöön tehtävää kauppaa. Sekin tekee tästä erityislaatuista. Rinnastukset orjakauppaan ovat mielestäni oikeita.

Lasketaan, että lapsi- ja naiskauppa maailmassa koskettaa — täällä on mainittu 2 miljoonaa, mutta ruotsalaisen mepin vuoden vanhassa raportissa puhutaan 4 miljoonasta naisesta ja lapsesta. Arvioidaan yleensä, että puolet näistä voivat olla jopa 5 ja 15 vuoden ikäisiä.

Thaimaan bruttokansantuotteesta noin 14 prosenttia tulee seksiteollisuudesta. Thaimaan seksiteollisuus on suosittu turistikohde monelle pohjoiseurooppalaiselle, myös monelle suomalaiselle.

Näin eduskunnan 100-vuotisjuhlavuonna, kun juhlietaan yleisen ääni- ja vaalikelpoisuuden saamista ja ehkä aivan erityisesti naisten äänioikeutta, on mielestäni mitä sopivinta käsitellä hallituksen lakiehdotusta, jossa naisten ihmisoikeuksien puolustaminen on keskiössä.

Suomi on ratifioimassa Palermon sopimuksen kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, sen lisäpöytäkirjan. Tämä sopimus on siitä historiallinen, että se ensimmäistä kertaa kiinnittää huomiota ihmiskaupan kysynnän vähentämiseen ja poistaa seksikaupan uhrilta todistustaakan häneen kohdistuneesta rikoksesta. Taustalla on tietenkin lukuisia kansainvälisiä sopimuksia ja dokumentteja YK:n piirissä, mutta myös Euroopan neuvostossa, EU:ssa ja Etyjissä. Useimmat edellyttävät valtioilta monimuotoisia toimenpiteitä, lainsäädäntöä ja toimenpideohjelmiä ihmiskaupan ehkäisyssä, rikollisten syytteen asettamista sekä uhrien auttamista.

Suurimpia haasteita ihmiskaupan vähentämiseksi ja ehkä joskus lopettamiseksi ovat varmasti köyhyyden vähentäminen ja naisten aseman parantaminen ihmiskaupan lähtömaissa ja kysynnän vähentäminen ihmiskaupan kohde- maissa, myös Suomessa.

Olemme varmasti kaikki valmiita tuomitsemaan lapsikaupan ja puuttumaankin siihen, mutta tuntuu ehkä hiukan naiivilta uskoa siihen, jos kiltisti sanotaan, että lapsikauppa, joka tähtää seksuaaliseen hyväksikäyttöön, on poistettavissa ilman, että samalla puututaan prostituution kysyntään. Tiedämmehän myös tutkimuksista, että useimmat prostituoidut aloittavat alaikäisinä.

Onko sitten seksin oston kriminalisointi se oikea lääke prostituution vähentämiseen? Siitä voi varmasti keskustella, mutta on ehkä hyvä verrata sitä muihin jo kriminalisoituihin tekoihin, esimerkiksi väkivaltaan. Väkivaltahan on kriminalisoitu niin, että siihen ei voi suostua, sitä ei voi myydä niin, että minua saa lyödä tunnin verran tai suostun väkivaltaan. Sitä ei ole sallittua tehdä suostumuksesta eikä maksusta. Eikä myöskään väkivaltaa ole saatu loppumaan, vaikka olemme kriminalisoineet sen. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että kriminalisointi on ollut sinänsä tarpeeton. Me olemme monin tavoin edesauttaneet uh-

ria löytämään tapoja, joilla siihen väkivaltaan voidaan puuttua. Muun muassa kodeissa tapahtuva väkivalta on erittäin vaikeasti saatavissa loppumaan ilman että autetaan uhria.

Myös seksin ostossa ja seksin oston kriminalisoinnissa uhrin suojeleminen on erittäin keskeinen asia. Se on keskeinen asia aivan joka tapauksessa, kriminalisoimme tai emme. Se tarkoittaa sitä, että osaamista pitää kartuttaa sekä viranomaisten osalta että kansalaisjärjestöissä, terveyspalveluissa, vaikkapa koulujen terveydenhuollossa, jotta voisimme tunnistaa uhrin, jotta voisimme auttaa ja myös suojella häntä. Se voi tarkoittaa sitä, että hänelle pitää myöntää oleskelulupa pidemmäksi aikaa, hänelle pitää myöntää suojelu, jos häntä uhkaa joku kansainvälinen rikollisjärjestö. Häntä ei voi pikakäännyttää takaisin omaan maahansa. Hän ei silloin pääse irti tästä uhrin asemasta. On tarjottava hänelle matalan kynnyksen palveluja. Mielestäni on kuitenkin ehkä hieman epätodennäköistä kuvitella, että budjetimme mahtuu kovin monta miljoonaa näiden prostituoitujen palvelujen lisäämiseen, jollei löydy mitään tahtoa vähentää heidän hyväksikäyttöään seksuaalisesti.

Myöskin tämä uhrin suojeleminen on syy, minkä vuoksi — niin kuin täällä on hyvin esitetty jo — seksin myymistä ei voi kieltää. Se tarkoittaisi itse asiassa, että uhri tehdään uhriksi useammin. Kun tiedämme tutkimuksista, että prostituoidut joutuvat useammin väkivallan kohteeksi kuin muut ihmiset, niin jo se, että he ovat sen lisäksi kriminaaleja, estää heitä hakemasta apua, kun he ovat joutuneet väkivallan uhreiksi. Se ei ole hyväksyttävää.

Voi hyvin kysyä sitä, kuka on sitten se osapuoli tästä ihmiskaupasta tai seksin ostosta, johon kriminalisointi vaikuttaa. Se ei välttämättä ole se kansainvälinen rikollisjärjestö, siellä ehkä vaikuttavat muut seikat, eikä se välttämättä ole se uhri, koska hän jo tavallaan on yhteiskunnan ulkopuolella. Hän ei voi kertoa avoimesti, mitä hän tekee, hänen on vaikea hakea apua jo nyt. Mutta ehkä se on se tavallinen mies, josta niin usein puhutaan, joka ei kuitenkaan halua osallistua kansainväliseen rikollisuuteen eikä heikommassa asemassa olevan ihmisen hyväksikäyttöön.

Niin kuin täällä on sanottu, ihmiskauppa on yksi kaikkein tuottavimmista rikollisuuden lajeista maailmassa aseiden ja huumeiden vierellä. Sen takia mielestäni jo se on hyvä syy kaikin voimin taistella tätä vastaan. Mutta minulla on myös

tällainen itsekäs syy, ja se tarkoittaa sitä, että se, että sallimme prostituution ja sallimme ajatuksen siitä, niin kuin täällä sanottiin, että se voi olla hyväksytty elinkeino, että nainen myy itseään tai ruumistaan, että nainen on jotenkin myytävissä tai kaupan edes tunniksi tai puoleksi tunniksi, mielestäni heikentää myös minun arvoani naisena ja heikentää myös sitä tapaa, jolla katsomme naisia yleisesti tässä yhteiskunnassa. Ja se itsekäs syy on tietenkin se, että minä haluan, että minun tyttärenti voivat kasvaa yhteiskunnassa, jossa heitä arvostetaan, jossa ei voi edes tulla ajatelleeksi, että he olisivat tavaroita tai jonkun ostettavissa tai hyväksikäytettävissä.

³² **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa herra puhemies! En ensiksi päiväjärjestyksestä meinannut löytää asianomaista esitystä lainkaan, niin harhauttavasti tämä oli, ainakin allekirjoittaneelle, kirjoitettu, eli puhutaan kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta. Minun mielestäni tämä sopimus on varmasti sellainen, että ei kukaan asetu sitä vastaan. Minun mielestäni täällä nyt on monessa ansiokkaassa puheenvuorossa haluttu hieman etäännyttää taikka sotkeakin jopa asioita. Eli ihmettyttää kyllä, niin kuin täällä ed. Thors totesi, että meillä ei ole ihmiskaupan osalta vielä saatu yhtään asiaa oikeuteen ja taas toisaalta väitetään, että sitä tapahtuu hyvin paljon. Täällä monessa puheenvuorossa on nyt sitten ikään kuin sen kautta lähdetty puolustamaan tätä hallituksen esitystä.

Itse näen tämän erittäin ongelmalliseksi ensinnäkin senkin johdosta, kuten vastauspuheenvuorossani totesin, että toisessa laissa ovat osto ja myynti olleet, eli järjestyslaissa ovat olleet seksipalvelujen ostaminen ja tarjoaminen. Sieltä nyt pudotetaan tämä ostaminen pois ja sitten rikoslakiin lisätään tämä seksipalvelujen ostaminen. Eli minun mielestäni kaksi lakia ovat ikään kuin ristiriidassa osittain keskenään.

Arvoisa puhemies! Kun lukee näitä perusteluja ja nimenomaan myöskin Norjan työryhmän johtopäätöksiä ja sitä, millä tavoin norjalaiset ovat nähneet Ruotsin lainsäädännön eli todenneet, että se ei ole tehokas, ainoastaan symbolisena lainsäädäntönä seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisoiminen on onnistunut, siis symbolisena lainsäädäntönä. Onko tällainen symbolinen lainsäädäntö sitten tarkoituksenmukaista? Minä epäilen hieman sitä.

Arvoisa puhemies! En tiedä, millä tavoin lakia valmistelleet ovat pohtineet näyttökysymys-

tä, kun yritys on rangaistava. Asianomistaja joutuu puhumaan totta, sitaateissa. Onko tässä edes kyse asianomistajasta? Sitten kun on se toinen osapuoli, jonka väitetään luvanneen, miten se näytetään toteen? Hänhän on aika suojattomassa tilanteessa, jos esitetään väite, että lupasi se rahaa. (Ed. Salo: Tai ruokaa!) — Taikka ruokaa, jos jotakin palvelua tarjoat. — Minun mielestäni tämä on aika ongelmallinen tilanne ja nimenomaan se, niin kuin me tiedämme rikosoikeudesta, että syylliseksi epäiltyä ei voida koskaan kuulla todistajana.

Itse pelkään sitä, että tämä vain pahentaa niiden tilannetta, jotka ovat muutenkin vähän vaikeuksissa omassa elämässään. Erityisesti olen huollissani siitä, että tämä toiminta menee maan alle ja todellisten rikosliigojen rahasammoksi, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa todettu. Eli selvittely nimenomaan siltä osin heikkenee ja vaikeutuu. Eli sen hyvän tarkoitusperän, mikä varmasti tällä ostamisen kriminalisoinnilla on ollut, vastapainona kyllä tulee suuria ongelmia. En tiedä, miten poliisiviranomaiset sitten pystyvät näitä hoitelemaan. Haluaisin kiinnittää kyllä huomiota siihen, niin kuin täällä on todettu, että poliisit ja myöskin nämä henkilöt, jotka myyvät itseään, vastustavat nimenomaan tätä esitystä nimenomaan tällä tavoin kirjoitettuna, että ainoastaan ostaminen on kielletty.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, niin kuin lakivaliokunnan puheenjohtaja omassa perustelussa puheenvuorossaan totesi, että lakivaliokunta tulee paneutumaan tähän syvällisesti. Toivoisin itse sitä, että nimenomaan pohdittaisiin niitä keinoja, joilla tämä kansainvälinen rikollisuus saataisiin kuriin eikä sitä yksittäistä uhria. Ovatko he aina sitten edes uhreja? Mutta silloin kun he ovat mukana osana sitä kansainvälistä organisaatiota taikka hankkivat rahaa tarjoamalla palveluksia tällaisille rikollisliigoille, niihin tapauksiin pitäisi pystyä puuttumaan. Tällaisia yksittäisiä tapauksia, joista on esimerkiksi alan järjestöjen nettisivuilla kirjoitettu, minä en pidä niin suurena ongelmana, huolenaiheena — sitä, että pitää mennä sitten kaikkiin sänkykamareihin jne., niin kuin täällä ovat jotkut omissa puheenvuoroissaan todenneet — vaan tämä kansainvälinen rikollisuus pitäisi saada aisoihin.

³³ **Jyrki Kasvi /vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Mikään ei näytä liikuttavan meitä ihmisiä niin paljon kuin se, mitä naapurin

makuuhuoneessa tapahtuu tai ei tapahdu. Vai koska viimeksi olette nähneet lehdistölehterillä samanlaista säpinää, yhtä pitkään jatkuvaa säpinää kuin täällä tänään? Eräs ystäväni totesikin tässä äskettäin, että eduskunnan ei pitäisi lainkaan sekaantua alapään asioihin. Valitettavasti me emme voi kuitenkaan valita, mitkä asiat meille täällä kuuluvat. Meidän on pystyttävä käsittelemään kaikkia ihmiselon osa-alueita kiihköttömästi, ilman ennakkosenteita.

Valitettavasti nämä alapään asiat tuppavaat olemaan kuitenkin sellaisia, että tunteet ottavat vallan niin meistä kansanedustajista kuin äänestäjistäkin, ja silloin valitettavasti sen yläpään käyttö helposti unohtuu, tai kuten tutkija Anna Kontulan tuoreessa Prostituutio Suomessa -tutkimuksen johdannossa todetaan: "Yhteiskunnallinen keskustelu prostituutiosta nojaa vain harvoin kunnolliseen tietämykseen prostituutiosta, sen tilasta ja siihen liittyvistä ongelmista Suomessa." Toivonkin, että kaikki ne kansanedustajat, jotka aikovat aktiivisesti osallistua tämän lakiesityksen käsittelyyn, lukevat kyseisen Anna Kontulan tutkimuksen. Se löytyy muun muassa Sexpon, entisen Seksuaalipoliittisen yhdistyksen, www.sivuilta.

Mutta pitäkää varanne, tutkittu tieto saattaa kyseenalaistaa monia ennakkokäsityksiä ja ennakkokäsitysten pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä. Tiesittekö esimerkiksi, että seksityöläisten sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavan Pro-tukipisteen kolmesta viikoittaisesta päivystysajasta yksi on varattu vain ja ainoastaan miehille, siis miesprostituoiduille, ei asiakkaille, sillä jos naisprostituoidun on vaikeaa kääntyä viranomaisen puoleen, kun esimerkiksi asiakas tai parittaja lyö, miehelle se on käytännössä mahdotonta?

Arvoisa puhemies! Seksin ostokiellon myötä prostituoitujen, etenkin niiden kaikkein huonoimmassa asemassa olevien prostituoitujen, asema kävisi entistäkin tukalammaksi. Heidän olisi entistäkin vaikeampaa hakea apua ongelmiinsa, sillä heidän olisi pakko toimia näkymättömissä, piilossa viranomaisilta. Sen sijaan seksiteollisuuden kova ydin — järjestäytyneet seksibisnes, ihmiskauppa — siirtyisi maan alle, kuten Ruotsissa on ostokiellon myötä tapahtunut. Itsenäisesti ilman rikollista taustaorganisaatiota toimivien prostituoitujen toiminta kävisi mahdottomaksi tai ainakin vaikeutuisi. Ei siis mikään ihme, että niin seksityöläisten sosiaali- ja terveyspalveluita tuottava Pro-tukipiste, Seksialan Liit-

to Salli, rikospoliisi kuin Kirkkohallituskin ovat vastustaneet seksin ostokieltoa. Näyttääkin siltä, että seksin ostokieltoa vaaditaan sitä äänekkäämmin, mitä kauempana prostituutiosta ja seksityöläisten arjesta ollaan. Ne, jotka tuntevat seksibisneksen todellisuuden, pelkäävät ostokiellon ainoastaan huonontavan seksityöläisten asemaa entisestään.

Toivonkin, että lakivaliokunta kuulee mietintöä laatiessaan myös prostituution arjen asiantuntijoita, esimerkiksi Pro-tukipistettä, Sexpoa, tutkijoita ja, mikä tärkeintä, prostituoituja itseään. Heidä koskevaa lainsäädäntöähän tässä tehdään heidän parhaakseen eikä suinkaan lainsäädäntöä meidän kansanedustajien tai meidän äänestäjämme moraalisen närästyksen helpottamiseksi.

Jos prostituutioon liittyville ongelmille halutaan oikeasti tehdä jotain, silloin on keskityttävä järjestäytyneeseen paritukseen ja ihmisten salakuljetukseen, niihin ammattirikollisiin, jotka käyttävät prostituoituja hyväkseen. On nimittäin suuri riski, että ostokielto ainoastaan vahvistaisi heidän asemaansa, vaikeuttaisi paritusrikosten tutkintaa ja vahvistaisi sitä otetta, joka parittajilla on moniin prostituoituihin, tai kuten Kirkkohallitus oikeusministeriölle taannoin antamassaan lausunnossa toteaa: "Kriminalisointi saattaisi johtaa paritusrikollisuuden selvitysmahdollisuuksien vähenemiseen, koska ostajaa ei enää sen jälkeen voitaisi kuulla todistajana. Kriminalisointi voisi myös johtaa siihen, että prostituoitujen sosiaalinen tilanne heikkenisi entisestään, koska prostituutiota harjoitettaisiin entistä enemmän salassa, jolloin parittajien valta prostituoituihin nähden lisääntyisi. Ostamisen kriminalisointi saattaisi lisätä parittajien ja ostajien taholta prostituoituihin kohdistuvaa väkivaltaa." Minulla ja Kirkkohallituksella on erimielisyytemme, mutta tässä asiassa olemme samoilla linjoilla.

Poliisi on jo pitkään valittanut resurssien ja toimivaltuuksien puutteen haittaavan paritusrikollisuuden tehokasta tutkintaa. Nämä toimintaedellytykset tulisi turvata välittömästi. Mitä mieltä on antaa poliisille uusia tehtäviä, jos entisenkään hoitamiseen ei ole väkeä eikä keinoja?

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakivaliokunta kiinnittäisi mietinnössään huomiota myös siihen, miten määritellään sukupuoliyhteyteen rinnastettava seksuaalinen teko, johon hallituksen esityksessä niin usein viitataan, sillä kun seksistä on kysymys, ihmisen mielikuvituksella ei tunne-

tusti ole rajoja. Läheskään kaikkiin seksipalveluihin ei sisälly sukupuoliyhteyttä ja sen siihen rinnastettavan teonkin kanssa on vähän niin ja näin. Usein seksipalveluissa liikutaan nimenomaan mahdollisimman kaukana tavanomaisen vaniljaseksin tuolla puolen. Odotankin uteliaana niitä oikeudenkäyntejä, joissa seksuaalisen teon rajoja yritetään määritellä.

Entä puhelinseksi? Miten siihen pitäisi suhtautua? Puhelinseksibisnes perustuu nimenomaan seksuaalisiin tekoihin, joista maksetaan rahaa. Kyseessä on Suomessakin miljoonaluokan bisnes. Ei nappikauppaa varten kannata pyörittää televisiomainoksia, jotka ovat käyneet meille kaikille varmaan jo tutuiksi. Ja puhelinseksi — se on vasta alkua. Laajakaistayhteyksiä ja nettikameroita hyödyntävät virtuaaliseksi palvelut yleistyvät maailmalla jo nopeasti. Myös ensimmäiset teledildoniikkalaitteet ovat jo markkinoilla. Pian tarjolla on myös niitä hyödyntäviä kaupallisia sovelluksia.

Arvoisa puhemies! Tässä laissa tärkeintä on se, parantaako se prostituoitujen asemaa suhteessa järjestäytyneeseen rikollisuuteen vai päinvastoin. Tähän mennessä saamani tiedon perusteella vaikuttaa siltä, että tämä laki valitettavasti nimenomaan heikentäisi prostituoitujen asemaa. Ennen kuin voin kannattaa tätä hallituksen esitystä, jonkun on pystyttävä vakuuttamaan minut siitä, että tästä olisi nimenomaan prostituoituille enemmän hyötyä kuin haittaa.

³⁴ **Lylly Rajala /kok:** Arvoisa herra puhemies! Aloitan siteeraamalla silloisen oikeusministerin Johannes Koskisen avauspuheenvuoroa 13.4.2004 tässä samassa salissa. Silloin käsiteltiin siis eri asiaa. Silloin oli hallituksen esitys 34/2004, josta Koskinen sanoi muun muassa näin: "Seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisointia ei esityksessä tässä vaiheessa ehdoteta. Tarkoitus on, että tätä koskeva hallituksen esitys annetaan ensi vuonna ja samassa yhteydessä myöskin sitten esimerkiksi tätä terminologiaa tarkistetaan." Hetken matkaa hän kertoo: "Tuota aikaa ennen on tarvetta saada lisätietoa viime lokakuussa voimaan tulleen järjestyslain soveltamisesta käytäntöön, sen purevuudesta. - - Myös kansainvälinen kehitys voi vaikuttaa siihen, kuinka laajaa seksuaalipalvelujen kriminalisointia esitetään, ja näistä syistä hallituksen puolella on päädytty laajassa yhteisymmärryksessä tällai-

seen kaksivaiheiseen etenemistapaan." Edelleen pieni siteeraus: "Omasta mielestäni seksipalvelujen ostamisen kriminalisointi hyvin valmistautuen, siis sekä hallinnon että poliisin resurssien puolelta hyvin valmistautuen, on tarpeen." Onkohan näin tapahtunut näitten kahden vuoden aikana? Minä en ole ainakaan havainnut, että näitä resursseja olisi lisätty. Päinvastoin poliisin resurssit ovat huonontuneet.

Joku muukin varmaan sattui vilkaisemaan tänään Aamu-tv:tä. Oulusta tänne lähtiessäni hetken matkaa kerkesin katsoa keskustelua, jossa oli erään naisasialiikkeen edustaja ja sitten oli toiselta puolelta oleva immeinen, siis kaksi naista. Siinä tuli ihan selkeästi esille se, mistä täällä on lähes jokaisessa puheenvuorossa puhuttu. Täällä rinnastetaan prostituutio ja ihmiskauppa lähes jokaisessa lauseessa. Näinhän asia ei ole. Ihmiskauppaa me varmasti vastustamme kaikki. Niistä asioista on omat lakinsa jo tehty samoin kuin alaikäisten hyväksikäytöstä ja tehty ne törkeämmät teot kattavat pykälät jo pari vuotta sitten.

Ministeri Luhtanen puhui täällä hyödyistä ja haitoista. Aivan oikein, meidän täytyy täällä pohtia ja lakivaliokunnassa pohtia, onko tästä enemmän hyötyä vai haittaa yhteiskunnalle tai tätä ammattia — minä puhun ammatista ihan oikeasti — harjoittaville, onko heille tästä enemmän hyötyä vai haittaa. Aivan kuten ed. Kasvi sanoi, emme me ole itseämme varten tätä lakia tekemässä. Me haluamme varmasti, että niillä, jotka tuota työtä tekevät, on paremmat oltavat.

Ministeri mainitsi aivan oikein alkupuheenvuorossaan, että mitkään kansainväliset velvoitteet eivät edellytä Suomelta kriminalisointia, vaan että meidän tulee ottaa huomioon prostituution syyt. Minä en tiedä, montako lasta ministeri Luhtasella on, mutta minun käsittääkseni seksi on luonnollinen tarve ihmisille, elikkä prostituution syyt ovat kahdella sanalla sanottuna mies ja nainen. Aikojen alusta on ollut näin. Tämä on eri tavalla kuin täällä en muista oliko ed. Biaudet vai kuka vertasi prostituutiota esimerkiksi väkivaltaan. Ei väkivalta ole luonnollinen tarve, joka meillä on syntymästämme saakka. Seksuaalinen tarve sen sijaan on meillä jo syntymässämme olemassa.

Ed. Räsänen puhui täällä kysynnän vähentämisestä prostituoitujen suojelemiseksi ja sanoi, että tämä ei ole muuhun työntekoon verrattava ammatti. Minun mielestäni tämä on. Se on todistettu monissa Euroopan maissa. Hän myöskin

väitti, että lainkuuliaiset isät jättäisivät, mikäli osto kriminalisoitaisiin, oston väliin, olemmehan lainkuuliaista kansaa. Lakiahan kierrettiisiin sillä tavalla, että hypätään laivaan. Se on tunti ja ollaan Tallinnassa ja ollaan edelleen lainkuuliaisia.

Ed. Räsänen puhui myöskin Suomen kansainvälisestä uskottavuudesta, siitä, millä tavalla Suomi tämän hallituksen esityksen hyväksyessään olisi kansainvälisesti uskottavampi kuin tähän mennessä. Ainoastaan Ruotsi on hyväksynyt tässä muodossa tämmöisen lain, ei mikään muu maa. Emmekö me saa enemmän kansainvälistä hyväksyttävyyttä hyväksymällä sen tyyppisiä lakeja, mitä muissa Euroopan maissa on hyväksytyt?

Ed. Räsänen myöskin puhui niin, että hän vertasi prostituutiota ja huumetta ja kertoi, kuinka tällainen laki hyväksyttynä antaa vahvoja viestejä Suomen ajattelutavasta. Edelleen korostan kuitenkin, että kuinka tahansa vahvoja viestejä me annamme, niin seksuaalisuus sekä miehellä että naisella on erittäin vahva vietti, joka meissä on olemassa syntymästämme saakka?

Ed. Rahkonen puhui siitä, että seksi on arvokas asia. Olen samaa mieltä, vaikka en eläkään vakituisessa parisuhteessa. Minulle se vasta arvokasta onkin. Puhuitte myöskin vammaisjärjestöistä. Olen jo kaksi vuotta sitten täällä puhunut, kun puhuttiin edellisestä laista, siitä että vammaisjärjestöt yleensä tuovat esille puheenjohtajansa ja muutaman aktiivitoimihenkilön kannan. Miksihän sadat vammaiset ottavat sitten yhteyttä suoraan meihin edustajiin ja ovat vihaisia siitä, että heidän järjestönsä antavat virallisina lausuntoina heidän, yksittäisten vammaisten ihmisten, vastaisia lausuntoja? Ei heitä varmasti ole kukaan pakottanut ottamaan yhteyttä minuun tai moniin muihinkaan edustajiin.

Lakivaliokunnan puheenjohtaja oli aivan oikeassa, että tässä on monta asiaa, joita tulee tarkastella valiokunnassa haittojen ja hyötyjen kautta, totta kai. Tarkkarajaisuus on varmasti sellainen asia, mihin lakivaliokuntakaan ei kykene tuossa mietinnössään ihan pilkulleen. Se on äärettömän vaikeaa. Parittajat kiinni! Aivan oikein: parittajat kiinni, mutta hyvin useat tätä ammattia Suomessa tekevät ihmiset sanovat, että ei heillä ole mitään parittajia. Minäkin olen sitä mieltä, ja paritushan on jo laissa kiellettyä. Mutta antaa niiden, jotka tekevät tätä yksityisyrittäjinä, tehdä sitä. Se on heidän oma valintansa. Ei

siellä taustalla ole mitään rikollisuutta välttämättä.

Olemme tekemisissä massan kanssa, sanoi ed. Brax tarkoittaen tätä rikollista toimintaa. Minä veikkaan, että me olemme kyllä tekemisissä paljon suuremman massan kanssa. Kun mies kutsuu naisen ravintolaan tai päinvastoin, missä vaiheessa sinne tulee niin sanottu poliisi, joka tonkii, kuka maksaa laskun ja mihin se ilta johtaa. (Ed. Brax: Ei missään vaiheessa!) Tässäpä onkin tarkkarajaisuudessa ihmettelemistä.

Olen sitä mieltä, että lakivaliokunnan mietintö annettaisiin vasta sen jälkeen, kun hallintovaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat antaneet tästä lausuntonsa, koska mielestäni seksin oston kriminalisointi myöskin rajaa ihmisen perusoikeuksia, niiden ihmisten, jotka haluavat tuota työtään tehdä kenenkään pakottamatta. Miksi lain perusteluissa puhutaan vaan Ruotsin mallista, joka on ainoa maa maailmassa, jossa on seksin osto kriminalisoitu? Norja ei kriminalisoinut ostoa, ei myöskään Tanska eivätkä monet muutkaan maat. Sen sijaan Hollanti, Saksa, Itävalta, Belgia, Tanska, Sveitsi ovat tämän legalisoineet ja siellä seksiyrittäjien ja -yritysten salliminen ei tutkitusti lisää asiakkaiden määriä.

Minä olen jo kaksi vuotta sitten täällä pöntösä puhunut siitä, että minä hyväksyisin ja toivoisin, että seksin ostaminen olisi mahdollista ihan laillisin keinoin keskieuropalaisen mallin mukaan, jolloin myöskin tuota työtä tekevät ihmiset olisivat huomattavasti paremmin suojassa rikollisuudelta, väkivallalta, taudeilta ym. Heillä olisi ihan oikea työterveydenhuolto niin kuin muillakin ihmisillä. Olen joskus sanonut, kun joku lehtimies kysyi, hyväksyisitkö bordellin samaan taloon, missä asun, että mikäpänsiinä. Veikkaan, että ei se minun elämäni miksikään muuttaisi, vaikka siellä olisikin.

Meillä on hyviä esimerkkejä 74 vuoden takaa, mitä kielloilla aiheutetaan. Hyvä esimerkki on kieltolaki, joka meillä oli 13 vuotta vuoteen 32. Koskaan Suomen historiassa ei ole rikollisuus kasvanut niin huikeasti kuin kieltolain aikana. Veikkaanpa, että jos tämä laki hyväksyttäisiin, meille tulisi taas piikki rikollisuuden kasvamiin.

Edelleen muistutan siitä, että tätä hallituksen esitystä vastustavat luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko, useat käräjäoikeudet, poliisi jne. Kuten täällä on pari kertaa mainittu, lain perusteissa puhutaan Ruotsin mallista symbolisena

lainsäädäntönä. Onko meidän tarkoitus, hyvät kollegat, tehdä tässä salissa symbolista lainsäädäntöä, jolla ei ole konkreettista merkitystä?

Ruotsissa se on aiheuttanut sen verran, että Malmskillnadsgatan on tyhjentynyt, mutta mitään muuta se ei ole tutkimustenkaan mukaan tehnyt, paitsi sen, että prostituutio on karannut kellareihin ja kujille, missä sitä on entistä vaikeampi valvoa. Sinne juuri rikollisuus pääsee kiinni silloin, kun se ei ole enää kontrolloitavissa ja yhteiskunnan nähtävissä, niin kuin se on ollut aiemmin.

Vastustan todellakin ihmiskauppaa, paritusta ja sen tyyppisiä asioita, mutta hyväksyn mielelläni prostituution yhtenä ammattina ja todellakin haluan puolustaa myöskin sen kansanosan perusoikeuksia, joka haluaa vapaaehtoisesti tuota työtä tehdä. Siitä syystä, vaikka en tiedä, millä tämän saisi menemään perustuslakivaliokuntaan, olisi sängen kannatettavaa, että tämä kävisi mutkan myöskin lausunnolla siellä.

³⁵ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Mitä kannatan, mitä vastustan? Arvoisa puhemies! Ilman muuta kannatan ihmiskaupan kieltävää sopimusta, Palermon yleissopimusta. Ilman muuta kannatan kaikkien prostituution uhriksi joutuneiden ihmisten aseman parantamista. Ilman muuta kannatan väkivallan kieltämistä ja rajoittamista minimiin. Mutta näitten hyvien täytyy olla oikeita hyviä, niin että ei synny esimerkiksi sellaista keskustelua, joka nyt on jo syntynyt täällä salissa ja jossa täsmälleen se, mitä yksi pitää hyvänä ja oikeana näissä katsannoissa, on jo toisen mielestä mahdoton, jonkin muun merkittävän periaatteen kannalta huono asia.

Ed. Rajala puhui symbolisista laeista ja kielloista. Aivan oikein, mutta voidaanko tämän uuden perustuslakimme voimassa ollessa ylipäätään tässä tapauksessa säätää sellaista lakia, joka ei olisi täsmällinen ja tarkkarajainen, kun sitä vaalitaan nyt kaikkialla muuallakin kuin vain verolaeissa, missä se on ollut jo iät ja ajat hyvin kantava periaate? Siis toisin sanoen: hyvään pyrittäessä, myöskin tässä nimenomaisessa asiassa, niissä arvokkaissa tavoitteissa, inhimillisissä, sosiaalisissa, ihmisoikeudellisissa asioissa, niissä päästään juuri siihen hyvään todellisuudessa, mihin on ilmoitettu pyrittävän.

Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys maailmanlaajuisesta markkinasta, ja aivan erityisen kiusallista koko tässä asiassa on se, että tässä on

kysymys mafiamaisesta toiminnasta, jossa on mukana harmaa ja musta talous, jossa on massiivinen huumekauppa ja sitten prostituutio yhtenä bisnetin osa-alueena aina sopivasti kytkettynä joka ikiseen paikkaan.

Minä hartaasti toivon, että kun lakivaliokunta käsittelee tätä asiaa, siltä löytyisi niin paljon panoja tähän erityiseen asiaan, että siellä lakivaliokunnassa voitaisiin ainakin saada aikaiseksi se, että kaikelle, mikä tapahtuu tämän kansainvälisen rikollisuuden sateenvarjon alla ja rajojen sisäpuolella ja missä on paritusta, missä on prostituutiota, missä on kaikkea tämän laatuista, sille ainakin pystyttäisiin saamaan kuria tämän lainsäädännön avulla.

Minä luulisin, että se vaikuttaisi tämän Palermon yleissopimuksen tavoitteeseen kaikkein parhaimmalla tavalla, ja voisin kuvitella sillä tavalla, että jos se osa-alue saataisiin hallintaan, jos sitä ylipäätään voi hallintaan saada, niin se vaikuttaisi sitten jo tervehdyttävästi muuhunkin toimintaan. Mutta jos kaikki on epämääräistä, jos kaikki on vain erilaisista yksilöllisistä lähtökohdista, kuten ed. Biaudet täällä esitti, niistä hyvistä lähtevää pyrkimystä johonkin hyvään ja lopputulos on, että ei mitään muuta tapahdu kuin vain väkivalta lisääntyy, hyväksikäyttö lisääntyy ja kurjuus lisääntyy, sehän olisi kaikkein huonoin mahdollinen tulos.

Siis loppuarviointi tästä asiasta perustuu kokonaan siihen mietintöön, joka lakivaliokunnasta tänne tulee. Tämän perusteella ei hyvältä näytä, mitä hallitus on nyt tänne tuonut.

³⁶ **Susanna Rahkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen tässä arvioi, että laista seuraa kurjuuden ja väkivallan lisääntyminen. Meillä on varmaan erilaisia käsityksiä, ja todellakin perusteellisesti tätä lakivaliokunnassa arvioidaan. On vain niin, että prostituutiolla on kytköksensä juuri näihin ikäviin ilmiöihin, joita ed. Pulliainenkin mainitsi, eli kansainväliseen rikollisuuteen, ihmiskauppaan, paritukseen, seksiteollisuuteen ylipäänsä, ja näitä on vaikea erotella toisistaan.

Tällä lailla halutaan vaikuttaa kysyntään, jotta se ei olisi niin laajaa kuin tänä päivänä, mutta täällä näkyy olevan moni sitä mieltä, että siihen kysyntään ei kerta kaikkiaan pystytä vaikuttamaan. Itse toivon, että siihen voidaan vaikuttaa, eikä hyvää lainsäädäntöä ole koskaan ilman, että samalla vaikutetaan siihen, että on riittävät tut-

kintaresurssit ja valvontaresurssit ja että prostituoitujen asemaan myös vaikutetaan. Ilman näitä kaikkiahan ei hyvää lopputulosta synny. Meillä on eri käsitys myös siitä, onko prostituutio normaali ammatti ja työ muiden joukossa. Minusta se ei ole.

³⁷ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käräjäoikeudet vastustavat sellaista menettelyä, mitä nyt tarjotaan täällä käsittelyn pohjaksi. Siis toisin sanoen tämän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden ja jalojen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tämä ei ole hyvä, jos sitä jo ennakkoon käräjäoikeudet vastustavat. Tässä vain yksi vastustajien taho mainittuna.

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16.10.

Täysistunto keskeytetään kello 16.00.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16.10

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Ilkka Kanerva.

Ed. Anne Huotari merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu päiväjärjestyksen 9) asiasta jatkuu:

³⁸ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olin kovin huolestunut, että kaikki kuulijakunta on tämän istuntotauon aikana kadonnut täältä, mutta äskeinen pillin soitto kutsui ahkerimpia kansalaisia ikään kuin äänestämään, ja sen osalta erityisellä tyytyväisyydellä merkille panen, että tätä puheenvuoroani on kokoontunut näinkin runsas joukko kuulemaan.

Mitä tulee tähän esitykseen, niin minua monet vanhemmat ja kokeneemmat kansanedustajat ovat neuvoneet, että älä ota tähän asiaan kantaa, koska tässä saattaa leimautua väärälle rintamalle ja joudut niin kuin huonomaineiseen joukkoon puolustaessasi tai vastustaessasi tätä ammattikuntaa, mikä liittyy näihin seksipalvelujen tarjontaan ja yleensäkin tähän sisältöön. Mutta, herra puhemies, tavoilleni uskollisena seison sillä mandaatilla, millä minut äänestäjät ovat tänne valinneet, ja otan kantaa sellaiseenkin asiaan, missä jotkut vanhemmat ovat neuvoneet, että älä ota kantaa. Ja vielä suuremmalla syyllä, kun näen, että oikeusministeri Luhtanen on paikalla, on syytä valottaa tätä näköalaa myöskin siltä rintamalta, että hallitus antaessaan tämän esityksen on sortunut sellaiseen ikään kuin kyläpolitiikointiin, millä ei hyvät jäljet ole silloin, kun kansa rehellisesti tätä asiaa pohtii ja tekee.

Tämän hallituksen esityksen otsikossa on, vähän lyhyesti lainaan, että "järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä" ja sitten tämä otsikko jatkuu eteenpäin. Mielestäni siinä asiassa ei ole ollenkaan mitään huonoa, eikä myöskään siinä sisällössä, mitä tähän pöytäkirjaan liittyy ja syntyy, ole mitään huonoa. Kaikki suomalaiset, jotka asioita jotenkin haluavat ymmärtää, näkevät tämän pöytäkirjan ja sen sisällön tärkeänä ja tärkeänä myöskin sen voimaan saattamisen, kun kysymys on kansainvälisestä ihmiskaupasta ja siihen liittyvästä kurjuudesta, ja voisin sanoa vielä hengen mittaisesti, että myöskin orjuuttamisesta ja sen orjuuden lopettamisesta.

Mutta Suomessa, kun tämän asian kanssa ollaan vähän niin kuin sillä lailla, että oikeista asioista ei uskalleta puhua eikä oikeita asioita esille tuoda, olen merkille pannut, että täällä on monta erittäin hyvää puheenvuoroa tämän asian puitteissa käytetty eikä ole pelätty sitä leimautumista, mistä minua on varoitettu. Viimeksi ed. Pulliainen muun muassa käytti semmoisen puheenvuoron, missä asiaa käsiteltiin, pohdittiin, mitä se kokonaisuutena tekee ja on olemassa, ja näitä puheenvuoroja mielihyvällä olen kuunnellut ja merkille pannut.

Ed. Rajala puhui, että kieltolaki oli Suomessa voimassa 13 vuotta ja sitten se kumottiin, kun se ei toiminut. Tässä tähän esitykseen liittyy järjestyksellään 7 ja 16 § ja niitten muuttaminen. Tämä

järjestyslaki on säädetty 27. päivänä kesäkuuta 2003 ja nyt sitä jo muutetaan, kumotaan ja väännetään. (Ed. Salo: Ja on toiminut hyvin!) — Tämän osalta, ed. Salo, olette oikeassa, se on toiminut hyvin. — Se on osittain tehnyt niin, että tämä seksipalvelujen tarjonta on siirtynyt entistä kauemmas näkymättömiin, ja sen osalta se, mihin järjestyslailla pyrittiin, on tullut kuntoon ja hoitoon. Nyt sitä vaan muutetaan ja korjataan ja ikään kuin käännetään voimakkaammin rikoslain alle tai rikoslain alaisuuteen niitä palveluja, mistä tässä järjestyslain korjauksessa silloin oli kysymys.

Näin arvellen koko tähän sisältöön liittyen, mikä liittyy tähän seksipalvelukysymykseen, en tiedä, onko tämä nyt tasa-arvokysymys vai ei, mutta vähän epäilisin, että tässä tämmöistäkin henkeä olisi. Siis aivan ihmeellinen esitys syntyy hallitukselta, että osto kielletään, mutta sen sijaan suorastaan voisi sanoa, että näillä ajatuksilla, mitä itselleni tästä tulee ja on syntynyt tämän käydyn keskustelun perusteella, tarjontaa niin kuin kiihotetaan tekemään ja lisäämään. Eihän tämä ole mistään järjestäytyneestä maailmasta kotoisin, että joku voi tarjota, mutta toinen ei voi ostaa. Tämähän johtaa pitkällä aikavälillä siihen, että tämä tarjoaja tarjoaa, ottaa todistajan taikka kuitin, ja sitten ostajalta, johtakoon se nyt peliin sitten mihin tahansa, johti tahi ei, sen jälkeen suorittaa jälkikiristyksen, missä sanoo, että jos et nyt maksa tätä lisähintaa ja tässä niin ja niin suuria lunnaita, niin sinut paljastetaan ja joudut raastupaan tästä asiasta, maineesi tahrataan ja joudut ikään kuin kolmannen luokan kansalaiseksi, koska joudut syytettyjen penkille. Ihmettelenpä vaan, että nykyinen hallitus ei ole tämmöisiä asioita pohtinut eikä ymmärtänyt, mikä tämän pelin takana on olemassa.

Tämä puheenvuoroni ei tarkoita sitä, että olisin kovin paljon puolustamassa tätä ammattikuntaa ja sitä ammatinharjoittamista, mutta tarkoittaa vaan sitä, että jos kerran ostaminen kielletään, niin ensin pitäisi lähteä myynnin puolelta liikkeelle ja se myynti kiellettäisiin. Niinhän minun mielestäni pontikan keittäminenkin on kielletty, ja sen jälkeen sen ostaminen on kielletty, sen jälkeen nauttiminen ja siihen yhtyminen on kielletty, jolloin tässäkin olisi lähdetty liikkeelle niin, että myynti kielletään, ja sitten tullaan siihen, että jos ei se pelkkä myynnin kieltäminen riitä, niin kiellettäisiin ostaminenkin. Tässä on tultu aivan takaperin puuhun. Tässä ei ole mitään

järkeä eikä käytännön elämää tämän oikean toiminnan kannalta ja semmoista kansanomaista kieltä ajatellen siltä kannalta, miten ihmiset kokevat ja näkevät tämän.

Mutta, herra puhemies, sitten oleelliseen asiaan menen: Täällä on muutamassa puheenvuorossa sivuttu semmoista asiaa, että sen jälkeen, kun tämä johtaa tähän, niin tämä johtaa entistä enemmän sinne maan alle pimeämpään ja entistä vaikeampaan asemaan niitä ihmisiä, jotka tässä ammatissa toimivat. He ovat pakotettuja tämän ihmiskaupan taikka muun perusteella toimimaan niin, että tuotakoon heitä mistä päin maailmaa tahansa, nämä ammatti-ihmiset, parittajat, rikollisliigojen johtajat, miksikä heitä nyt voitaisiin tässä vähän terävämmin nimittää kansanomaisesti, siis nämä ihmissalakuljettajat ottavat heiltä passin joko pakolla tai vapaaehtoisesti taikka muuten ja sanovat, että hoidat nyt näitä palveluja minun lukuuni. Tämä tapahtuu niin, että he eivät siitä palvelukaupasta saa oikeastaan juuri mitään osaa, ehkä voivat saada lasin maitoa, palan leipää päivässä, tuskin paljon enempää, ja tämä parittaja, tämä roisto, siinä ottaa koko tuloksen pois. Tässä ei ole tähän asiaan otettu minkään näköistä kantaa eikä perehdytty siihen, mitä se aiheuttaa ja tekee.

Useammassa puheenvuorossa on myöskin näistä perusteluista kannettu huolta ja kiinnitetty huomiota, kuinka nämä perustelut toimivat, mitä täällä on kirjoitettu. Otanpa täältä sivulta 20 lyhyen lainauksen: "Rangaistussäännöksestä tulisi symbolista lainsäädäntöä, jolla osoitettaisiin paheksuntaa eräitä prostituution vakavia muotoja kohtaan.

Ihmiskaupan tai parituksen tai muun vastaan, yleensä prostituoidun alistettuun tai huonoon asemaan liittyvän lisäehdon asettaminen rangaistavuudelle johtaisi rangaistussäännöksen vähäiseen soveltamiseen näyttövaikeuksien vuoksi."

Miten voi olla, että hallitus tuo tällaisia esityksiä, missä on näin hatarat perusteet olemassa tähän asiaan, tänne pohdittavaksi ja tehtäväksi?

Täällä on esitetty ja pohdittu sellaista, että tämä tuskin valmistuu näillä valtiopäivillä, ja muun muassa lakivaliokunnan puheenjohtaja toivoi, että tämä olisi pitänyt saada heti eduskuntakauden alkuvaiheessa pohdittavaksi, jolloin se olisi voinut edetä ja johtaa myöskin johonkin. Tämä ei johda mihinkään muuhun kuin todelliseen haaksirikkoon. Tästä ongelmasta pitää tässä

yhteiskunnassa päästä eroon, mistä on kysymys, mutta ei siitä näillä keinoilla päästä eroon, mitä täällä nyt esitetään, jolloin toivoisin ja useassa puheenvuorossa on toivottu, että valiokuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta myöskin ottaa kantaa tähän, mikä tämä sisältö on. Olen myöskin samaa mieltä siitä. Miten se liittyy niihin ihmisiin, mitkä halusta tekevät ansaitakseen ja tehdäkseen? Jos joku hullu maksaa, niin maksakoon, se on yksi hailee. Tämähän juontaa siihen, että suomalaiset lähtevät sitten pilvin pimein, nämä maksajat, tuonne etelämaahan, vaikkapa Viroon, ja tekevät sen bisneksen siellä, jolloin se muuttuu entistä kovemmaksi jne., ja tämän pohjalta tähän asiaan ei ole mietitty ollenkaan sitä eikä tätä. Sitten pitää kieltää niin sanotusti näiltä huoripukeilta matkustaminen myöskin Suomen rajojen ulkopuolelle niin, että he kokonaan täällä kotimaassa tämän hallituksen esityksen perusteella jäävät syrjään eivätkä tee kauppaa eivätkä maksa, vaikka pyydetäisiin.

Tämän osalta, herra puhemies, toivon, että valiokuntakäsittelyssä löytyy joku järjestys ja ryhti ja tästä asetelmasta, mies—nais-asetelmasta, osto—myynti-asetelmasta, päästään oikeaan järjestykseen sellaisena, niin kuin tämän alkuperäinen tarkoitus on ollut, tämän ihmiskaupan kieltämiseen ja siihen liittyvään, sanotaan, kovaan kauppaan, mitä käydään tämän nimikkeen alapuolella täällä kotimaassa silloin, kun nämä välittäjät rahastavat, ja tämä ihminen, tämä nainen useimmiten, on se alistettu orja ja sen orjan asemasta hänet on saatava pois, mutta tällä esityksellä tämä homma ei parane tipan tippaa.

³⁹ **Mikko Alatalo /kesk:** Arvoisa puhemies! Tuon teille terveiset tuolta oikeasta elämästä, pubien maailmasta, jossa viikonloppuna viihdytin kansaa, ja kansan viesti oli se, että Suomessa lystinpito lopetetaan. Seksi pitää hakea ulkomailta, ja tupakkaakaan ei saa enää pubissa polttaa. Pubit lopetetaan, ja aikamiespojat katselevat videoita sitten ja juovat lippuviinaa siellä kotonansa. Puritanismi lisääntyy ja kaksinaismoraali.

Mitä omaan mielipiteeseeni tulee, niin en hyväksy paritusta enkä lapsikauppaa enkä ihmiskauppaa, mutta kun me Suomessa nyt kriminalisoimme seksin ostoja ja sen yrittämistä, me siivoamme kyllä tämän ongelman pois julkisuudesta. Lain merkitys on todella symbolinen, niin kuin täällä on todettu. Haluamme viestiä tietysti maa-

ilmalle moraalisen tuomion, mutta tähän lakiin liittyy monia kriittisiä ja hankalia kohtia. Yksi on tosiaan se, niin kuin on todettu, että ihmiskauppa saattaa olla monissa tapauksissa ihan eri asia kuin olla omasta tahdostaan yksityisyrittäjä seksialalla. Toivottavasti me emme myöskään unohda sitä asiaa, että prostituution kysyntä ei johdu pelkästä tarjonnasta, vaan se on aina oleva inhimillinen tarve.

Aiheellista tässä vaiheessa on pohtia, millä keinoin seksipalveluiden asiakkaat jatkossa tyydyttävät tarpeensa, jos ei maksullisia palveluja ole. Tätä kysymystä ei voi sivuuttaa. Se kuuluu myös meille. Seksipalveluita käyttäviä on moninkertainen määrä prostituoituihin verrattuna. Mitäpä jos raskaukset lisääntyvät, niin kuin nyt ovat viimeiset tiedot kertoneet?

Meillä on olemassa maailma, joka on sinänsä yliseksualisoitunut. Pitäisi pohtia, miten voimme puuttua siihen terveellä tavalla, mutta seksin oston kriminalisointi ei ole kyllä vastaus tähän ongelmaan. Seksin myymistähän ei olla kriminalisoimassa nykyistä laajemmin, ja järjestyslaki, niin kuin täällä on todettu, on kieltänyt seksipalveluiden myymisen yleisillä paikoilla lokakuusta 2003 lähtien. Sillä jo ajettiin tätä bisnestä maan alle. Suomessa seksuaalipalveluita tarjotaan poliisin tietojen mukaan tammöisten järjestäytyneiden organisaatioiden toimesta yksityisasunnoissa, ravintoloissa ja majoitusliikkeissä, ja nyt on siis lisää piilottelua tulossa. Aika erikoista eurooppalaistumista!

Me kuvittelemme virheellisesti, että kysyntä loppuu, kun tarjonta loppuu. Psykologia toimii näissä asioissa aivan päinvastaisesti: kun tarjonta vähenee, niin kysyntä kasvaa. Tämä on meissä ihmisissä syvällä, vaikka puritaanit eivät sitä myönnäkään. Täällä on puhuttu myös seksivideoista ja puhelinseksistä. Puhelinseksi tulee muuttamaan virtuaaliseksi videoseksiksi ja siirtymään netteihin jnp. Siinä on sitten vaara, että se tulee myös lasten ulottuville, ja siitä meidän pitäisi olla tosissaan huolissaan.

Nyt ollaan siis luomassa lakia, jossa lisätään poliisien tehtäviä. Toisaalta tämä lain uskottavuus on kyseenalainen, koska tätä ei pystytä todellakaan valvomaan. Kaksinaismoralistinen yhteiskunta, jossa lait ovat vain vitsejä, ei todellakaan ole myönteinen skenaario. Tämä laki tuo mieleen hieman tuon jalkaväkimiinakeskustelun: otamme hienoja lakeja täyttäväksi kovalla tohinalla, ja kun laki on säädetty, laitamme kädet ristiin ja luulemme, että sillä olisi jotain käytännön merkitystä.

Millaisia operaatioita sitten tehdään, että seksin ostajat saataisiin kiinni? Alkavatko konstaapeli Reinikaisen näköiset miespoliisit pukeutua naisiksi ja päivystää baaritiskeillä sitä, että seksin ostaja saapuu paikalle? Taitaa tulla aika piukat paikat. Aletaanko seksin myyjille tarjoamaan palkkioita: "Anna asiakkaasi ilmi ja voita 100 euroa tai 500 euroa"? Joku seiskapäivälehti varmasti mielellään tämmöisestä kirjoittaisi.

Ruotsi on ainoana maana EU:ssa kieltänyt seksin ostamisen, ja siellähän on tosiaan tämä prostituutio siirtynyt kaduilta asuntoihin. Toiminta on siirtynyt sisätiloihin, ja se on sitten rikollisorganisaatioiden hallussa. Ruotsin poliisin mukaan toiminnan mentyä piiloon parituksen tutkinnasta on tullut entistä vaikeampaa. Ruotsissa paritus on nyt lähes täysin ulkomaalaisten järjestäytyneiden rikollisliigojen käsissä, ja siellä ei ole siis tällaisia seksin yksityisyrittäjiä, niin kuin Suomessa ainakin joidenkin tutkimusten mukaan on. Suomessa päivätasolla noin neljäsosa ja vuositasolla noin kolmasosa prostituoiduista toimii parittajan kanssa tai alaisuudessa.

Jos kaupallinen seksi halutaan kieltää ja saatava rangaistavaksi, sehän on täällä jo todettakin, pitäisi niin seksin ostamisen kuin myymisenkin jo sitten olla rikoksia. Jos taas myymistä ei haluta kriminalisoida, miten sitten pelkästään ostaminen? Tätä huumepuolen vertaustahan on käytetty aikaisemminkin: myyminen ja levittäminen on pahempaa kuin käyttäminen. Ymmärrän tietenkin, että on vaikeaa määritellä, kuka myy vapaaehtoisesti seksuaalipalveluja ja ketkä eivät. Vielä vaikeampaa olisi edellyttää seksin ostajalta sitä, että hän tietäisi, onko prostituoitu ihmiskaupan uhri vai ei. Vain harva seksipalvelujen ostaja todella tietää tai välittää, onko kyseessä siis todellakin made in Finland -tyttö vai jostakin muualta tänne rikollisorganisaation tuoma.

Käräjäoikeudet vastustavat tätä epäselvää lakia, sen olemme kuulleet, samoin kirkon miehet ja naiset suurelta osalta. Minä kysyn itse, eikö avoimuus olisi parempi asia kuin kriminalisointi hoidettaessa näitä ongelmia, koska kuitenkin tiedetään, että tämä ammatti ei lopu ennen kuin ihmisten biologiset tarpeet loppuvat? Lain kokonaisnäkemys on tunteeton ja kolkko. Se ei anna minkäänlaista hyväksyntää vaikkapa vammaisen ihmisen ikävälle toisen luo. Siinä katsotaan vain suppeasti järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja prostituutioon.

Esimerkiksi Hollannissa saadaan harjoittaa prostituutiota luvanvaraisissa bordelleissa ja

kuntien tähän tarkoitukseen hyväksymillä katualueilla. Norjan hallituksen kannan me tiedämme. Siellä tuli kielteinen ratkaisu tämän kriminalisoinnin suhteen. Tosin Norjan mallissa muistaakseni osto alle 18-vuotiailta prostituoiduilta oli kielletty.

Jos ja kun käy niin, että seksin osto kriminalisoidaan, käy niin, että niin sanotut kunnolliset asiakkaat jäävät pois ja jäljelle jää vaarallisia, tavallisuudesta poikkeavia palveluja vaativia asiakkaita. Kilpailun koventuminen johtaa mahdollisesti siihen, että prostituoidut joutuvat ottamaan vastaan asiakkaita, joita he eivät aikaisemmin olisi suostuneet vastaanottamaan.

Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista ei ainakaan toistaiseksi aiheudu nimenomaista velvollisuutta tämän lain tekemiseen. Tällaista kriminalisointia ei myöskään mainita kansainvälisissä suosituksissa. Toivon, että emme ole menossa ojasta allikkoon, että hyvästä tarkoituksesta ei koituisi tämmöisiä huonoja seurauksia. Totta kai kansainväliset rikollisliigat on saatava kuriin, mutta en lähtisi yksittäisiä seksialan yksityisyrittäjiä vainoamaan, en mies- enkä naispuolisia. Hyvään täytyy pyrkiä, mutta inhimillistä vahinkoa ei saisi ihmisille tuottaa.

Toinen varapuhemies: Olen varannut ministerille mahdollisen kommenttipuheenvuoron. Onko hän halukas sen tässä yhteydessä käyttämään?

40 Oikeusministeri Leena Luhtanen: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty keskustelua hyvin kattavasti, ja ihan muutamaan asiaan kiinnittäisin huomion.

Kyllä tämä lakiesitys on valmisteltu erittäin perusteellisesti ja huolella. Se johtuu osittain siitä, että tämä vuonna 2004 annettu esitys käsiteltiin jo hyvin perusteellisesti ja nyt myös sitten tämä esitys ja siihen liittyvä lausuntokierros olivat erittäin laajat. Täällä viitattiin, muun muassa ed. Asko-Seljavaara, siihen, että ministeriö ottaa rohkean askeleen, kun näistä lausunnoista huolimatta rohkenee tämän tehdä. Siinä joka tapauksessa on niin, että myönteiset lausunnot olivat enemmistönä. Näistäkin kielteisistä lausunnoista osa kohdistui johonkin kohtaan kielteisenä, sellaista systemaattista kokonaisvaltaista arviota vastaan ja puolesta on hyvin vaikea tehdä. Näitten summana on sitten päädytty siihen, että kuitenkin lausunnot kokonaisuutena huomioon otta-

en esitys on järkevä ja perusteellinen, ennen kaikkea perusteltua antaa.

Mitä tulee tietysti esimerkiksi tuomioistui-
miin ja tämän kaltaisiin asioihin, niin totta kai
siellä on erittäin suuri huoli voimavaroista ja re-
sursseista. Mutta minä haluaisin korostaa sitä,
että eihän tämä pohjimmiltaan ole, eikä missään
tapauksessa, pelkästään juridinen ongelma. Kyl-
lä tämä on erittäin suuressa määrin yhteiskunnal-
linen ongelma. Se juridiikka on sitten siinä väli-
ne. Kun tämä lakiesitys nyt on täällä, te, hyvät
kansanedustajat, päätätte siitä, mikä on siis tei-
dän viestinne nimenomaan tässä asiassa.

Yhteen yksityiskohtaan haluan kiinnittää huo-
miota. Se on se, että kun täällä on puhuttu josta-
kin makuuhuonetirkistelystä, tulipa tunne, että
ikään kuin koko lakiesityksen perusasia on jää-
nyt unholaan. Eli kyse ei ole viinakaupasta, ei
pontikankeudesta, siitä, rangaistaanko pontikan-
keittäjää. On kyse ihmisestä. Tässä käytetään ih-
mistä välineenä. Se on tämä perusajatus. Ei
myöskään ole kyläperspektiivi ehkä se ainoa pa-
ras katsantotapa, vaan tämä kansainvälinen, glo-
baali. Tämä perspektiivi on tänä päivänä myös
Suomessa otettava käyttöön.

Tällä lakiesityksellä pyritään yhdeltä osalta ei
toki ratkaisemaan ongelmaa, sen sanon heti, sen
me tiedämme kaikki, vaan yhdeltä osalta vaikut-
tamaan tähän järjestäytyneeseen kansainväli-
seen rikollisuuteen, josta me tunnumme olevan
yhtä mieltä. Täällä kaikki sanovat, että tämä on
huono, mutta kansainvälistä rikollisuutta vastus-
tetaan. (Ed. Pulliainen: Laki pitäisikin kirjoittaa
sillä tavalla!) — Se on kirjoitettu niin, että tämä
osa kansainvälistä rikollisuutta, esimerkiksi se
niitten naisten hyväksikäyttö, jotka ovat osa isoa
kansainvälistä rikollisvyyhtiä, osa pakotettuina
tähän toimintaan, saadaan tällä tavalla kiinni. Si-
hen on monta keinoa.

Esimerkiksi ennen kuin läksin tätä asiaa eteen-
päin viemään, pidin hyvin tärkeänä, mihin täällä
on aivan oikeutetusti viitattu, sitä, millä tavalla
tätä pystytään valvomaan tietysti ja millä tavalla
esimerkiksi meidän poliisimme suhtautuu asi-
aan. Poliisi suhtautuu tähän vakavasti. Poliisi pi-
tää tätä yhtenä keinona ei ihmisten makuuhuo-
neiden tirkistelyyn eikä tuolla syyttömien vaani-
miseen, vaan yhtenä osana voimavaroja pannen
myös tähän kansainvälisten rikollisliigojen erit-
tään suureen epäkohtaan puuttumiseen, jossa lii-
kuvat isot bisnekset ja josta saadaan — kun ja jos
tämä saadaan, niin kuin nyt on jo havaittu —

monta kertaa erittäin hyvää näyttöä. Mutta näy-
töllä ei ole merkitystä, jos sitä ei voi rangaista.
Tässä viitataan erilaisiin luetteloihin ja tämän
tyyppisiin välineisiin. Kaiken kaikkiaan on siis
kyse ihmisestä.

Minä hyvin mieluusti, kun tätä asiaa jatkossa
käsitellään, ottaisin vastaan niitä perusteltuja,
järkeviä keinoja, millä tavalla tämä ongelma pi-
täisi ratkaista niiden edustajien mielestä, jotka
ovat täällä esittäneet, että tämä ei auta yhtään mi-
tään, että pitäisi tehdä jotain muuta. Mitä pitäisi
tehdä? Kansanedustajilla on aloiteoikeus. Mie-
tintöön varmasti voidaan lisätä kaikkia tarpeelli-
sia ehdotuksia ja näkökohtia. Täällä on tullut hy-
viäkin puheenvuoroja. Eihän tämä helppo asia
ole.

Minä luotan siihen, että sekä lakivaliokunta
että hallintovaliokunta, kenties muut, haluavat
tämästä lausuntonsa antaa, käsittelevät tämän perus-
teellisesti ja huolella, ja parhaassa tapauksessa
tämä on yksi pieni pala sitä kansainvälistä ihmis-
kauppaa kitkevänä lakina. Siihen tarvitaan yhe-
teiskunnan signaali. Ei tässä ole muusta kysy-
mys. Minä en käy läpi yksityiskohtia tässä.

Täällä on esimerkiksi hyvin monesti viitattu
siihen, että on vaikea saada näyttöä. Minä olen
havainnut jo kansanedustajana ollessani, että
meillä on erittäin paljon sellaisia lakeja, joista on
joka kerta sanottu, että ei saada näyttöä, ei saada
minkäänlaista näyttöä. On vaikea saada tästä asi-
asta mitään. Hallitukselle annetaan viestiä, että
huono laki, kun ei saada näyttöä. Rajanveto on
vaikeaa. Ei voida oikeastaan miettiä, mikä on
rangaistus, mikä on näyttö, mikä on mikin. Hy-
vänen aika sentäs, mitähän meillä olisi lakeja, jos
meidän olisi etukäteen pitänyt olla vuorevarmo-
ja siitä, että meillä on taatut näytöt ja myös sitten
rangaistussäännökset ovat sellaisia, että niissä ei
ole piirun piirua tulkintavaikeuksia? Tämähän
olisi mahdotonta.

Selkein tapaus, mikä minulle tulee tästä näy-
töstä ja tästä rangaistussäännösten tulkintavai-
keudesta mieleeni, on eduskunnassa vuonna 98
hyväksytty vastaavan sisältöinen rangaistussään-
nös eli se säännös, joka koski tätä seksuaalipal-
velujen ostamista nuorelta, ja sen säätämisen yhe-
teydessä käyty keskustelu. Se haluttiin saada ai-
kaan. Ei silloin lähdetty miettimään, oliko taatus-
ti näyttö olemassa vai mikä sen tulkinta oli. Sil-
loin ei pidetty sitä ongelmana. Viesti oli yksise-
litteinen. Tämä asia on kuntoon pantava. Tästä
on kysymys.

Mutta keskustelua pitää käydä. Nämä ovat moniulotteisia asioita. Sen todella havaitsin, eikä se nyt yllätys ollut, että tämän kaltaiset asiat jokainen edustaja näyttää mieltävän omalla tavallaan, mutta jos se mieltäminen kytkettäisiin aivan aidosti tähän kansainvälisen rikollisuuden kytkentään!

Minä olin eilen ministeri Rajamäen kanssa Virossa. Tapasimme oikeusministerin ja sisäministerin ja kävimme neuvottelua juuri näistä kansainvälisiin rikollisvyyhteihin koskevista asioista, ja nämä eivät ole leikintekoa.

⁴¹ **Sirpa Asko-Seljavaara /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri kyllä puolusti tätä lakia erittäin ansiokkaasti, mutta silti minä en ymmärrä tätä logiikkaa, millä tavalla kansainväliset rikosliigat saadaan sillä kiinni, että seksin osto kriminalisoidaan. Eikö se vaikuta juuri päinvastoin, koska nythän kukaan, joka ostaa seksiä, ei ilmianna niitä, koska siitä joutuu itse kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen? Miten se toimii näinpäin?

⁴² **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tavoitteena on todella se, mistä ministeri Luhtanen äsken juuri puhui, niin silloinhan otetaan huomioon se, mitä ed. Seppo Lahtela äskeisessä puheenvuorossaan totesi. Elikkä kriminalisoidaan se myyminen, jolloinka se asia on harvinaisen selvästi joka puolelta puskuroitu, kun vielä parituskin on rikos. Kaikki on hallinnassa. Pitäisi nyt pikkusen logiikkaa tähän saada mukaan.

⁴³ **Oikeusministeri Leena Luhtanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Logiikka on se — ja tässä tulemme juuri siihen kytkentään, tähän kansainväliseen ihmiskauppaan, tai olkoottuo nyt vaikka sitten kotimaista ihmiskauppaa — logiikka on se, että useinkin silloin, kun on kyse mittavasta tämän tyyppisestä toiminnasta, nämä myyjät saattavat olla ja hyvin todennäköisesti ovat juuri niitä, jotka ovat pakotettuja tähän toimintaan tai toimivat omaa tahtoaan vastaan. Silloin näiden rankaiseminen tietysti on täysin kyseenalaista. Rangaistaanko jo sitä, joka on vastentahtoisesti joutunut tähän toimintaan? Tämä on tavallaan se perusajatus tässä logiikassa.

Pitäisikö vielä tehdä niin tai näin kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, varmasti pitää teh-

dä valtava määrä toimenpiteitä. Me olemme tavallaan ikään kuin uuden ison asian edessä, ja ne välineet eivät ole läheskään kaikki oikeusministeriön hallinnonalan vallassa, (Puhemies koputtaa) vaan siihen tarvitaan monia muita toimenpiteitä, muun muassa talousrikollisuus laajemmin. Tämä on bisnestä, tämä on osa talousrikollisuutta ja sitä kautta myös kansainväliseen kauppaan kytkettyä toimintaa. Tämä on nyt yksi keino.

⁴⁴ **Pekka Vilkuna /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juuri tuossa samaisessa kohdassa, mitä ed. Asko-Seljavaara kysyi perään, minäkin putosin kärryiltä ministerin puheen aikana. Ministeri sanoi selkeästi, että tähän asti ei ole näitä rikollisjärjestöjä saatu kiinni, mutta nyt tämän kautta saadaan. Kun asia nyt on puolilailista tai ei-kriminalisoitua eikä siihen löydy näyttöjä, sitä ei saada kiinni, niin miten sitten, kun se homma tehdään salaiseksi, laittomaksi, ja se menee maan alle, kuinka se sieltä voidaan sitten löytää, jos ei sitä tänä päivänä päivänvalosta löydä? Tämä yhtälö minulle ei aukea.

⁴⁵ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me emme tarvitse kovinkaan paljon näyttöä vielä tutkinnan aloittamiseen, mutta me tarvitsemme enemmän näyttöä siitä, että syyteharkinta voidaan tehdä, ja me tarvitsemme vielä enemmän näyttöä, että saadaan lainmukainen tuomio tekijälle, jolloin tämä vastatoimisi ennalta ehkäisevästi, niin että edes voitaisiin sanoa, että tämä hallituksen esittämä laki myös käytännössä toimii ja vähentää tätä moitittavaa käyttäytymistä. Te vertasitte tätä näyttöä näihin lainsäädäntöihin, mitä tehtiin pari vuotta sitten, jotka koskivat alaikäisiä ja paritusta ja törkeää paritusta. Siinä on kysymyksessä ainoastaan se, että kysymyksessä on niin moitittava teko, joka kohdistuu selvästi alaikäiseen lapseen ja sellaiseen ihmiseen, joka ei ole vielä täysi-ikäinen. Näitä ei voi keskenään kyllä verrata näytön osalta silloin, kun kysymyksessä on aikuinen ihminen tai nuori henkilö tai lapsi.

Arvoisa oikeusministeri, sisäasiainministeri ja kolleganne Kari Rajamäki ja hänen ministeriönsä vastustavat tätä lainsäädäntöä. Sitä tekee myöskin kansainvälisestä huumekaupasta ja ihmiskaupasta vastaava erikoispoliisiyksikkö krp. Molemmat vastustavat tätä lainsäädäntöä. Ne eivät pidä tätä järkevänä.

⁴⁶ **Päivi Räsänen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin puheenvuoro oli mielestäni erittäin ansiokas. Myös erittäin terävä oli se havainto, että silloin, kun alaikäisiin kohdistuvat seksipalvelut, niiden ostaminen kriminalisoitiin, niin sitä vietään varsin yksimielisesti läpi eikä nähty ongelmana silloin sitä, että tulisi erityisiä ongelmia tämän näyttökysymyksen kanssa. Tosin näyttökysymyksen kanssa on ongelmia siinä, että on vaikea osoittaa, että ostaja on tiennyt, että henkilö on alaikäinen. Tämän lain myötä sekin näyttöongelma poistuisi, se todellakin vielä vahvistaisi tätä muutama vuosi sitten tehtyä lainsäädäntöä.

Mutta toivoisin vielä, että ministeri kommentoi laajemmin tätä kysymystä, jota on useissa puheenvuoroissa täällä tuotu esiin, eli on ehdotettu sitä, että sekä myynti että ostaminen kielletäisiin, jolloin viesti olisi vielä vahvempi ja ehkä myös helpompi näitä tilanteita selvittää. Korostan, että se ei suinkaan poissulkisi sitä, etteikö näille seksipalvelujen myyjille voitaisi antaa tukea ja myös ammatillista kuntoutusta ja ohjausta sekä ohjata heitä sitten muihin töihin.

⁴⁷ **Maija-Liisa Lindqvist /kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa tarvitaan eri viranomaisien yhteistyötä kaikilla eri tasoilla. Tämä kysymys on hyvin monisäikeinen, kuten ministeri täällä totesi. Tämä on hyvin pieni askel siihen suuntaan, että saisimme kuriin ainakin joiltakin osin tätä toimintaa.

Mutta kyllä minuakin askarruttaa se, miksi ei ole voitu tässä samalla kriminalisoida todella myyntiä ja sillä tavoin saada tästä laista kattava. Olen ymmärtänyt, että tutkintaa tekevät poliisit ovat ainakin olleet melko lailla yksimielisiä siitä, että näin tulisi toimia. Varmaan tärkeää on nyt, että valiokuntakäsittelyssä myös tätä asiaa pohditaan niiltä osin.

⁴⁸ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Luhtanen kyllä astui vähän oman hännän päälle. Olen samaa mieltä kuin ed. Salo tässä, että pedofilia ja ihmiskauppa ovat aivan eri asioita. Pedofilia on aina väkisin tehtyä tekoa lasta kohtaan ja yksi julmimmista teoista, mitä maailmassa voi tehdä. Ihmiskauppa on kuitenkin kahden aikuisen välinen suhde, ja siinä yleensä sovitaan asiasta.

⁴⁹ **Oikeusministeri Leena Luhtanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin vain todeta ed. Halmeelle, että se ei ole välttämättä läheskään kaikissa tapauksissa kahden ihmisen välinen tasapuolinen suhde. Eli juuri tässä tapauksessa, mitä käsittelemme, se ei sitä ole.

Perusasia on tässä kysymys siitä, hyväksymekö me toisen ihmisen hyväksikäytön ja myymisen, kauppatavarana olemisen, bisneksen välineenä olemisen. Tämä on peruslähtökohta. Uskon ja tiedän sen, että tämä lakiesitys ei ole kaikkivoipa. On varmasti paljon sellaisia liittymäkohtia, jotka joudutaan ratkaisemaan, tulkitsemaan, käsittelemään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa jne. Tämä on selvä lähtökohta, mutta se peruslähtökohta on se, mikä on yhteiskunnan signaali tähän asiaan.

Myymisestä sen verran, että miksi sitä ei nyt esitetä kriminalisoitavaksi, niin syy on se, että hallituksen esityksessä silloin 2004 tätä on käsitelty erittäin perusteellisesti ja silloin päädyttiin kielteiseen lopputulokseen. Siinä oli perusajatus se, että jos myyjä toimii pakon alaisena, tai sanotaan juuri niin kuin ihmiskauppa- ja paritusrikollisuudessa kaiken kaikkiaan, niin tämä on tietysti väärin ja epäoikeudenmukaista. Myös sitten rajanveto tämän vapaaehtoisen ja ei-vapaaehtoisen palvelujen myymisen välillä saattaa olla erittäin vaikeaa. Tästä syystä tämä tästä jätettiin pois. Eli lähdettiin siitä, että kun ostaminen kriminalisoituu, tällä tavalla annetaan signaali, tai ei anneta pelkkää signaalia, vaan pyrimme ihan faktiseen toimintaan, (Puhemies koputtaa) että ihmiskaupan ja paritusrikollisuuden toimintaedellytykset tässä tapauksessa heikkenevät. Tällä olisi se vaikutus. Minä korostan tätä signaalia ennen kaikkea.

⁵⁰ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt en valitettavasti ymmärrä ministerin logiikkaa, en parhaalla tahdollaniakaan. En tiedä sitten, onko vastaanottajassa vika.

Kun luen hallituksen esitystä laiksi järjestyslain 7 ja 16 §:n muuttamisesta, täällähän on tarjoaminen, joka on verrattavissa myyntiin, kriminalisoitu. Minkä takia ei voida yhtenäistä linjaa kummassakin lainsäädännössä noudattaa. Minun mielestäni aika omituista lainsäädäntöä, että toinen laki sallii, toinen ei. Joku johdonmukaisuus minun mielestäni pitäisi olla silloin, kun lainsäädäntöä tehdään.

⁵¹ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siinä mielessä, jos myynti olisi myöskin kriminalisoitu, se tarkoittaisi kuitenkin merkintää rekisteriin. Ne pahimmat ihmiskaupan ja ammattimaisen prostituution piirteet, mitä Suomessa on, niitä tehdään tällä hetkellä hyvin monesti ulkomailta käsin, niin kuin ministeri tietää, entisistä itäblokin maista ja Venäjältä. Jos nämä henkilöt syyllistyvät useisiin sakorikkomuksiin Suomessa, heidät voidaan käännättää takaisin omaan maahansa ja heillä on myöskin rajaeste tulla tähän maahan uudestaan, koska nähdään, että he ovat syyllistyneet aikaisemmin samantyyppisiin rikoksiin Suomessa. Nyt edelleen nämä henkilöt jäävät ilman tällaista merkintää rekisteriin, mikä tarkoittaa, että Suomessa on entistä vaikeammat mahdollisuudet kontrolloida tätä järjestäytyntä rikollisuutta.

Mitä tulee näihin vapaaehtoiisiin henkilöihin, jotka ilman painostusta tai uhkaa tekevät elinkeinovapauden piirissä tätä työtä, niin tämä on siten ongelma, joka pitäisi taas käsitellä perustuslakivaliokunnassa.

⁵² **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä ministerille. Eikö sitten teillä olekaan tarkoitus toimia siten, niin kuin ed. Räsänen aivan oikein sanoi, että kun niin sanottu prostituoitu on joutunut mafian uhriksi, pakotetuksi vailla mahdollisuuksia, ja kun tämä tapaus havaitaan, häneen kohdistuvat erityiset toimenpiteet meidän sivistyneen valtiomme taholta ja toimitaan juuri niin kuin ed. Räsänen tässä äsken kuvasi? Eikö näin ollutta? Minä vaan ymmärsin, että näin oli asian laita. Nyt te kielsitte sen.

⁵³ **Oikeusministeri Leena Luhtanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos sanoisi niin tämän myymisen kieltämisen, jos löytyisi yhteinen logiikka, mikä ei minun kannaltani ole ollenkaan välttämätöntä ihan näissä yksityiskohdissa, koska nämä täytyy jokaisen miettiä kohdaltaan, on se, että tämä myymisen kieltäminen, tämä viesti, tekee Suomesta sellaisen alueen, toivottavasti, johon nämä ihmiskauppiat ja parittajat eivät halua hakeutua ja eivät halua rakentaa omaa bisnestään. Tämä on yksi lähtökohta. (Ed. Salo ja ed. Vistbacka: Miksei sitä sitten esitetä?) Ja uskon, että tämä jatkoissa puree.

⁵⁴ **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Minulla ei ole tästä asiasta valmista lukkoonlyötyä kantaa, mutta sanon muutamia asioita, joita toivon, että lakivaliokunnassa harkitaan. Tunnen suurta luottamusta lakivaliokunnan puheenjohtajaa Tuija Braxia kohtaan siinä, että asia tullaan perusteellisesti ja hyvin harkiten käsittelemään.

Yhtenä punaisista langoista tämän asian käsitelyssä tulee mielestäni olla se, mikä on heikossa asemassa olevan ihmisen asema. Prostituoituja varmasti on erilaisia, mutta on kiistatonta, että osa heistä on erittäin heikossa asemassa, ihmiskaupan uhreja. Sen, millä tavalla nämä ihmiset voivat päästä pois siitä tilanteesta, jossa he ovat, mitkä ovat siihen mahdollisuudet, tulee mielestäni olla yksi niistä keskeisistä seikoista, joilla tätä esitystä tulee arvioida. Tämä varmasti tarkoittaa sitä, minkä ed. Brax ottikin esille, että Ruotsin kokemukset täytyy käydä tarkasti läpi, täytyy olla virallisten selvitysten lisäksi myös niitä kriittisiä selvityksiä. Tulee pohtia tarkasti, millä tavalla tämä laki Ruotsissa on vaikuttanut niihin ihmisiin, jotka ovat selkeästi ihmiskaupan uhreja eivätkä ollenkaan hallitse omaa ruumistaan eivätkä itse asiassa liikkumistaankaan tai joilla ei ole mahdollisuuksia kääntyä viranomaisten puoleen, mikä olisi tämän ostamisen kriminalisoinnin vaikutus näihin ihmisiin.

Ehkä suhtaudun hieman skeptisesti siitä näkökulmasta tähän esitykseen, että minusta on näytännyt siltä, että suomalaisessa yhteiskunnassa ei tähän mennessä olemassa olevia keinoja ole haluttu ottaa käyttöön heikossa asemassa olevien prostituoitujen auttamiseksi. Me olemme systemaattisesti toimineet niin, että jos ihminen jää kiinni prostituutiosta ja on toisen maan kansalainen, hänet yksinkertaisesti karkotetaan, jolloin tietenkin tämä on tarkoittanut esimerkiksi sitä, että paritusrikollisuutta, kun paritus on ollut kriminalisoitua jo pitkään, ei ole voitu tutkia parhaalla mahdollisella tavalla. Myös jo useiden vuosien ajan meillä on ollut paritusrikollisuudessa sellainen tunnusmerkistö ja sellaiset rangaistusasteikot, että poliisilla itse asiassa olisi hyvin isot valtuudet tutkia näitä rikoksia, mutta ei näytä siltä, että niitä olisi kovin systemaattisesti ja halukkaasti tutkittu. Ainakaan ei näytä siltä, että olisi löytynyt tapauksia niin paljon kuin tutkimustietojen perusteella näyttäisi, että näitä paritustapauksia kuitenkin olisi.

Mielestäni esimerkiksi ed. Kumpula otti myös hyvin esiin sen, että nimenomaan poliisin koulu-

tuksessa, viranomaisten asenteissa ja sitten nimenomaan niissä käytännöissä, tarjotaanko muualta tulleille ihmisille mahdollisuus jäädä Suomeen, todistaa tai olla todistamatta, olisi paljon tehtävää, ja se tehtävä olisi todennäköisesti merkittävämpää kuin se, että seksin ostaminen kriminalisoidaan.

Kriminalisoinnin puolesta varmasti puhuisi tämä kysymys yleispreventiivisyydestä, asenteisiin vaikuttamisesta, ja ehkä siitä, että tällä hetkellä on varmasti olemassa paljon henkilöitä, jotka ostavat seksiä ja jotka ajattelevat, että he ostavat sitä ihmisiltä, jotka myyvät sitä täysin vapaaehtoisesti, vaikka todennäköisesti he saattavat hyvinkin ostaa sitä ihmisiltä, jotka ollenkaan eivät tee sitä vapaaehtoisesti. Ehkä tämän vääntäminen rikoslain rautalangasta voisi olla peruste kriminalisoinnille, mutta tämäkin on asia, jota täytyy arvioida niillä kriteereillä, joita lakivaliokunnan puheenjohtaja tässä esitti: toteutuuko suhteellisuus, onko kriminalisointi tässä oikean kokoinen keino säätää tästä asiasta.

Olen sitä mieltä, että vaikka toisaalta tässä on ehdottoman tärkeää käsitellä asiaa nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien yksilöiden kannalta, niin uskon, että siihen, kuinka paljon yhteiskunnassa ostetaan ja myydään seksiä, mikä on prostituution määrä, voidaan erilaisilla asioilla vaikuttaa. Meillä on yhteiskuntia, joissa on huomattavasti vähemmän prostituutiota kuin joissakin toisissa yhteiskunnissa, ja siihen voidaan erilaisilla toimenpiteillä pyrkiä. Pidän myös hyvänä sellaista yhteiskuntaa, jossa mahdollisimman vähän ostetaan ja myydään seksiä. Osa näistä asioista, mitkä vaikuttavat tähän, on tietenkin puhtaasti taloudellisia. Näyttää siltä, että suuret taloudelliset erot niin kuin esimerkiksi Suomen ja vaikkapa Venäjän Karjalan välillä, jossa itse asiassa taloudellinen kuilu on yksi suurimmista maailmassa, varmasti vaikuttavat tähän. On tietenkin selvää, että jos haluamme vaikuttaa tämän taloudellisen kuilun syvyyteen, niin rikoslaki ei siinä ole keskeisin keino.

Ajattelen myös, että prostituution määrällä, yleisyydellä ja sillä asenteella, mikä on seksin myymiseen yhteiskunnassa, vaikutetaan naisten asemaan. Mitä lähempänä on seksin ostaminen ja ajatus siitä, että ostaminen on luonnollinen, hyvä ja hyväksytty tapa hankkia seksiä, niin minä uskon, että sitä enemmän se vaikuttaa yleisesti naisen asemaan heikentävästi, että sillä on esimerkiksi sen tyyppisiä vaikutuksia naisten koulutau-

tumiseen ja arvostukseen työmarkkinoilla, että katsotaan, että no, miksi hankit itsellesi koulutuksen johonkin muuhun, kun itse asiassa sinulla olisi jo valmis ammatti omassa ruumiissasi.

Tämä on tietenkin hyvin vaikea kysymys arvioida, ja se, mitä tässä sanoin, on ehkä sitten vain oma käsitykseni, joka ehkä liittyy siihen, minkälaisia keskusteluja olen käynyt tästä asiasta ihmisten kanssa, jotka asuvat maissa, joissa prostituutioon suhtaudutaan yleisesti hyväksyvästi ja katsotaan, että se on osa normaalia arkea. Mutta tämäkin on osittain tietenkin ehkä vaikeasti selvitetävä kysymys, mutta se on varmaan asia, joka kuitenkin tämän asian käsittelyssä myös täytyy ottaa huomioon.

Ehkä ylipäättänsä se, että käsitellään sitä, miksi ja miten poliisi tähän mennessä on tutkinut näitä asioita, mitkä ovat ne resurssit, on yksi niistä asioista, jotka tässä täytyy ottaa huomioon. On mielestäni hyvä, jos tätä asiaa käsitellään sillä tavalla, että ihmisillä ei ole ennakkoon lukkoilyötyjä asenteita. Joka tapauksessa tässä keskustelussa mielestäni huono rintama on sellainen, joka ehkä osittain näyttäisi olevan syntymässä, että ihmiset ikään kuin menevät tämän toiveen taakse, että myös myyminen pitäisi kriminalisoida. Omasta mielestäni on selvää, että myymistä missään nimessä ei tule kriminalisoida. Se ainakin on teko, joka vaikeuttaisi heikossa asemassa olevien ihmisten asemaa.

Toivottavasti ei ole niin, että täällä on iso määrä ihmisiä, jotka sanovat, että no, jos ostaminen kriminalisoidaan, sitten täytyy kriminalisoida myyminenkin. He tietävät, että se ei todennäköisesti tule menemään läpi, mutta se antaa heille syyn olla tätä lakia vastaan ilman, että itse asiassa esitetään niitä keinoja, joilla voisimme vaikuttaa ihmiskauppaan ja prostituution yleiseen vähenemiseen Suomessa. (Ed. Pulliainen: Kuka sitten on ostaja?) — Anteeksi? Kuka on ostaja? (Ed. Pulliainen: Kuka sitten on ostaja, jos myydä saa vapaasti?) — No, toivottavasti sitten on sellainen. Silloin olisi tietenkin sellainen tilanne, että on asia, joka ei mene kaupaksi, jos ihmiset noudattaisivat kriminalisointia 100-prosenttisesti, ja silloin yleensä kai bisnes menee konkurssiin, niin että se olisi se seuraus. Mutta mielestäni se on vähemmän vakava seuraus kuin se, että myyminen olisi kriminalisoitu ja että myös seksiä myyvistä henkilöistä tehtäisiin rikollisia.

Ehkä viimeisenä näkökulmana omasta mielestäni tässä kysymyksessä: Minun mielestäni tässä

ei tarvitse pohtia elinkeinovapautta. En itse pidä elinkeinovapautta kaiken kaikkiaan suurimpana ohjenuorana. Suhtaudun kielteisesti turkistarhaukseen ja esimerkiksi tiettyihin energiantuotantomuotoihin ja katson, että elinkeinovapaus ei yhteiskunnallisessa harkinnassa ole semmoinen ylitse muiden käyvä asia, jota tulisi harkita. En usko niihin väitteisiin, että kaikki myyty seksi on pakotettua väkivaltaa ja riistoa, vaan arvioisin, että on varmasti vapaaehtoisesti ja järjellä harkiten myytyä seksiä. Mutta tätä lainsäädäntöä tehtäessä myöskään ikään kuin kaikkein hyväosaisimpien ja hyvin bisneksensä hoitavien prostituoitujen asia ei kuitenkaan ole se, jota ensisijaisesti mielestäni tulisi harkita.

⁵⁵ **Harry Wallin /sd:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kiitos lakivaliokunnan puheenjohtajalle ed. Braxille erittäin hyvästä puheenvuorosta ja nimenomaan siitä, että meidän pitää tehdä tarkkarajaista lainsäädäntöä. Tässä on kyllä sellainen hallituksen esitys, josta on erittäin vaikea löytää sitä tarkkarajaisuutta.

Erytisesti kiinnitti huomiota tämän päivän Helsingin Sanomien mielipideosastolla oleva artikkeli Prostituutio ei ole epätasa-arvon syy vaan seuraus, jonka oli kirjoittanut Minna Kimpimäki, oikeustieteen tohtori, yliassistentti Lapin yliopistosta. Lainaisin sitä jonkin verran:

"Rikoslain säännöksen toivotaan vähentävän seksuaalipalvelujen kysyntää, ehkäisevän ihmiskauppa- ja paritusrikollisuutta ja vaikuttavan yleiseen mielipiteeseen.

Prostituutiopalveluja myyvä henkilö nähdään ennen kaikkea uhrina ja suojelun kohteena. Laki ehdotuksessa lähdetään siitä, ettei prostituoiduksi ryhtyminen ole vapaaehtoista, jos siihen on syynä heikko sosiaalinen tilanne. Onkin selvää, että prostituutio on harvoin täysin vapaasti punniten tehty rationaalinen valinta.

On kuitenkin syytä muistaa, että kaikkiin muihinkin valintoihimme vaikuttavat myös ulkoiset tekijät: sosiaalinen ja kulttuurinen tilanne, yhteisön paine ja tilannesidonnaiset tekijät.

Teemme jatkuvasti tulevaisuutemme kannalta potentiaalisesti hyvinkin vahingollisia valintoja: aloitamme tupakoinnin, harjoitamme suojaamatonta seksiä satunnaisten kumppanien kanssa, keskeytämme koulunkäynnin tai otamme riskejä uhkapeleissa ja heikoilla jällä.

Tuskin kovin moni olisi valmis väittämään, että tällaiset valinnat voitaisiin estää määräämäl-

lä ne sakolla rangaistaviksi. Vielä vähemmän voidaan väittää, että sakkorangaistus vaikuttaisi niihin tekijöihin, jotka ovat tällaisten vahingollisten ratkaisujen taustalla.

Kun seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisointia pohditaan, tulisi avoimesti tunnustaa lainsäädännön todelliset mahdollisuudet ja rajat." — Mielestäni puheenjohtaja Brax erittäin hyvässä puheenvuorossaan pohti näitä.

"Rikoslain säännöksellä voidaan jossain määrin turvata yleistä järjestystä ja ilmaista yhteiskunnan arvoja ja moraalialia. Sosiaalinen ja sukupuolten välinen tasa-arvo on kuitenkin pääosin saatava aikaan muilla välineillä.

Prostituutio ei ole epätasa-arvon syy vaan seuraus. Myös ihmiskaupan ja järjestäytyneen paritusrikollisuuden vastustamisessa muut keinot kuin ostokriminalisointi lienevät tehokkaampia."

Meillähän oli SDP:n eduskuntaryhmässä ed. Alhon toimesta järjestetty epävirallinen kuuleminen jo ennen joulua ja paikalla oli myöskin Sallin eli Seksialan Liiton puheenjohtaja Johanna Sirkiä. Hän toteaa Sallin kotisivulla seuraavaa: "Prostituutio nähdään usein pelkästään epätasa-arvoisena ja torjuttavana ilmiönä. Ideologisesti perusteltu kriminalisointi ei kuitenkaan ota huomioon prostituutiosta toimivien naisten, miesten ja" — täällä ei ole puhuttu muuten miehistä juuri ollenkaan vaan pelkästään näistä naisista, ja siten ovat myöskin transseksuaalit, joita on aika paljon prostituoitujen joukossa — "transsukupuolisten henkilöiden konkreettisia arjen ongelmia, heidän ulottuvillaan olevia vaihtoehtoja tai sitä, mitä prostituutio heille käytännössä merkitsee.

Tasa-arvon toteuttamisen kannalta on oleellista, että heikommassa asemassa olevilla ihmisillä on todellisia mahdollisuuksia saada oikeusturvaa ja viranomaisapua niissä konkreettisissa tilanteissa, joissa he itse kokevat tarvitsevansa apua. Tasa-arvo ei toteudu, jos 'oikeana' ongelmana nähdään jokin muu kuin autettavan ihmisen itsensä kokemana ongelmana."

Tässä mielessä on erittäin tärkeää, että lakivaliokunta, jossa olen myöskin varajäsenenä, tulee myöskin kuulemaan tämän Sallin edustajia, mutta myöskin niitä henkilöitä, jotka toimivat tässä ammatissa.

Täällä on paljon puhuttu sitten muitten maitten esimerkeistä. Nyt viimeisimpänä on Englanti päättänyt olla kriminalisoimatta ostoa, samaten Norja. Ruotsi on siis ainut, joka on krimi-

nalisoitunut, ja rohkenen tässä sen sanoa, että kävin juuri netistä katsomassa Suur-Tukholman alueella olevien prostituoitujen nettisivuja. Siellä oli 97 tarjoajaa, joista 9 oli uutta, vanhin oli 56-vuotias. (Eduskunnasta: Paljonko maksoi?) — En kommentoi. — Eli nyt tässä syntyy tietysti se ongelma, että kun avoimesti voidaan tiedotusvälineiden, lähinnä netin, kautta jatkaa tätä toimintaa, niin tulee sitten kysyneeksi, onko oikein, että vain sitten ostaminen kriminalisoidaan, kun esimerkiksi tässäkin tapauksessa lähes 100 ihmistä tätä palvelua tarjosi.

Aikaisempi oikeusministeri Koskinen totesi 22.7. Helsingin Sanomissa osastolla Kotimaa seuraavaa: "Seksin myynti voi olla rikokseen yllyttämistä." Oikeusministeri Koskisen mielestä "seksipalvelujen myynnissä toteutuvat periaatteissa rikokseen yllyttämisen merkit". Eli tässä tulee kysyneeksi sitä, mitä tässä on pohdittu, kun ed. Sinnemäki totesi, että ei missään tapauksessa saa kriminalisoida myyntiä. Mutta jos joku ostaa, niin täytyyhän jonkun tarjota, tässä tapauksessa Tukholmassa 97. Eikö silloin ole järkevämpää, että sitten myöskin kriminalisoidaan myynti ja osto? Näin pohti edellinen oikeusministeri Koskinen, joka valmisteli tämän esityksen alustavasti, mutta ei kuitenkaan sitä sitten tuonut ministeriaikanaan, vaan se tuli nyt sitten ministeri Luhtasen aikana.

Sitten erityisesti tarkkarajaisuuteen ja siihen, mitä voi seurata siitä, että tässä hallituksen esityksessä on myöskin yritys kriminalisoitu. Kerron esimerkin Viipurista. Matkalla olleet suomalaiset miehet kertoivat, että alaikäiset naiset seurasivat heitä muutaman kadunkulman, jonka jälkeen he tulivat paikalle ja totesivat, että jos ette maksa niin ja niin paljon, menemme miliisille ja kerromme, että te yrititte ostaa heiltä seksiä. Ei ole mitään mahdollisuutta todistaa, etteikö näin olisi tilanne. Näin ollen kyllä käsite yritys on niin epätarkkarajainen, että vähintään se nyt tästä hallituksen esityksestä pitäisi poistaa.

Mielestäni tämä ei ole hyvä hallituksen esitys. Prostituutioon liittyvää ihmiskauppaa ja alistamista ei saada käsitykseni mukaan tällä hallituksen esityksellä torjuttua, vaan parempi oli hallintovalioikunnan silloin tekemä mietintö, jossa saatiin katuprostituutio pois. Tämä tulee tekemään sen saman, mikä Ruotsissa, jossa on todettu muun muassa seuraavaa: "Ruotsin viranomaiset ovat vakuuttuneet, että seksin ostamisen krimi-

nalisointi olisi parantanut asioita ja tehnyt maasta vähemmän houkuttelevan ihmiskaupan harjoittajille. Väitteiden tueksi ei ole olemassa tutkimukseen perustuvaa mitään tietoa. Ihmiskaupan uhreja auttavien järjestöjen ja seksityöntekijöiden käytännön kokemusten mukaan heikoimmassa asemassa olevien prostituoitujen tilanne ja heidän auttamisensa on oleellisesti vaikeutunut, todetaan Ruotsista. Prostituoidut väittävät kokemuksesta, ettei kriminalisointi vähennä kysyntää vaan ainoastaan muuttaa niitä olosuhteita, joissa he joutuvat toimimaan."

Samanaikaisesti Ruotsissa luvattiin — nyt huomasi, että ministeri Rajamäki on tulossa — kun tämä säädettiin, poliisille lisää voimavaroja, mutta Ruotsissa on todettu, että seksin ostamisen kriminalisoivaa lakia säädettäessä ruotsalaiset poliitikot lupailivat lisää voimavaroja prostituoitujen auttamiseen ja tutkimukseen. Kumpikaan lupaus ei ole toteutunut. Ja kun tiedetään meidän budjettikehyksemme ja -raamit, niin tässä käy sillä lailla, että teemme tämän lainsäädännön, jos se nyt tulee menemään läpi, jälleen yhdeksi niistä handsfree-laeista, joita me emme pysty valvomaan, mutta joita me säädämme, joista voi olla hyvinkin vahingollisia seurauksia nimenomaan tälle joukolle, joka harrastaa tätä ammattia.

En lähde enää lukemaan, mutta otin myöskin viestin, joka oli tullut koneelle. Se on Hämeenlinnan vankilasta, jossa 50 naista ja 13 miestä on allekirjoittanut vetoomuksen, jossa todetaan, että tätä lakia ei pitäisi säätää.

Eli erittäin hankala lainsäädäntö. Olisin toivonut kyllä hallitukselta harkintaa, ennen kuin se sen tänne eduskuntaan toi.

⁵⁶ **Sisäasiainministeri Kari Rajamäki:** Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä on taholtani ja poliisiosaston taholta tuotu esille tämän asian arviointiin liittyviä erilaisia tekijöitä, myönteisiä ja kielteisiä, koskien seksipalvelujen oston kriminalisointia. Itse edustin aikaisemmissa hallituksen neuvotteluissa myös sitä kantaa, että mikäli tähän mennään, niin silloin on kyllä myynti sekä osto, molemmat, otettava tarkastelun piiriin, ja korostin meidän, sisäministeriön ja poliisiosaston, näkökulmasta eräitä kriittisiä havaintoja tähän uudistukseen liittyen.

Tältä osin järjestyslakiinhan ehdotetaan tehtäväksi uudesta rangaistussäännöksestä johtuvat muutokset, ja seksuaalipalvelujen ostaminen yleisellä paikalla ei olisi enää rangaistava järjes-

tyksrikkomuksena. Seksuaalipalvelujen ostamista nuorelta koskevaan rikoslain rangaistussäännökseen lisättäisiin tekemuodoksi toisen henkilön korvaamien seksuaalipalvelujen käyttäminen.

Vaikka tällä asialla on liityntä poliisitoimeen ja rikostorjuntaan, on tietysti seksuaalipalvelujen tarjoamisen ja ostamisen kokonaiskriminalisointi kuitenkin pitkälti eettis-moraalinen kysymys. Kyse on lähinnä kriminalisoinnin hyötyjen ja haittojen punninnasta ja arvioinnista, jota niin omasta kuin poliisiosaston ja sisäministeriön näkökulmasta olemme yrittäneet tehdä ja olemme siitä myöskin toimittaneet niin hallituksen kuin oikeusministeriön käyttöön meidän näkökulmaamme.

On seuraavia tekijöitä, joita voidaan esittää niin kriminalisoinnin puolesta kuin vastaankin, ja ehkä on hyvä valottaa tässä yhteydessä muutamia uhkakuvia.

Kriminalisoinnilla varmasti odotetaan olevan käyttäytymistä tulevaisuudessa ohjaava vaikutus, kun se osoittaa yhteiskunnan paheksunnan seksipalvelujen ostoa kohtaan. Esimerkiksi törkeää paritusta koskeva kriminalisointi ja siihen liittyvä pakkokeinojen käytön mahdollisuus on mitä ilmeisimmin osaltaan edistänyt järjestäytyneen ja muun vakavamman rikollisuuden torjuntaa.

Tätä esitystä voidaan perustella seksuaalisen itsemääräämisoikeuden, sosiaalisen tasa-arvon ja henkilön koskemattomuuden suojaamisella sekä sukupuolten tasa-arvon edistämisellä. Tämä esitys on tarkoitettu parantamaan tietysti naisten asemaa, estämään prostituutiota sekä muokkaamaan vääristynyttä kuvaa seksuaalisuudesta sekä suojaamaan tietysti ihmisarvoa.

Tältä osin esityksen vaikutuksia on jossain määrin meillä myöskin arvioitu, että ne voisivat olla vähäisiä ottaen huomioon voimassa olevat kriminalisoinnit. Seksipalvelujen tarjoamiseenhan on ollut mahdollista puuttua 1. lokakuuta 2003 voimaan tulleen järjestyslain nojalla, joka korvasi kuntien erilaiset järjestyssäännöt. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan muu häiriötä aiheuttava toiminta, kuten seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla, on kiellettyä. Lisäksi seksipalvelujen ostaminen alle 18-vuotiaalta on Suomessa jo nykyisessä rikoslaissa rangaistavaksi säädetty teko.

Niitä uhkakuvia ja kielteisiä asioita, joihin joka tapauksessa on nyt vakavasti paneuduttava, kuten olen halunnut jo aikaisemmassa käsittelys-

sä esille tuoda, on tietysti ne, että pahinta, mitä nyt voi tapahtua, on se, että toiminta siirtyy osittain ja pääosin Suomen rajojen ulkopuolelle. Se tulee olemaan lähialueen osalta kuin myös jo kansallisen maineemme kannalta kenties todella vakava seuraus. Tästä keskustelimme myöskin eilen oikeusministerin kanssa Viron vierailulla Viron sisä- ja oikeusministerin kanssa puuttuen näiden muutoksien mahdollisiin heijastuksiin. Virossa tuntuu olevan ehkä seuraavien eduskuntavaalien päätteemoja tämän tyyppinen lainsäädäntö Ruotsin mallin mukaan.

Se, mikä on tietysti toiminnan rajojen ulkopuolelle siirtymisen ohella riski, on se, että toiminta kätkeytyy Suomessa, jolloin näytön hankkiminen vaikeutuu ja prostituoidut joutuvat tosiasiallisesti nykyistä alistetumpaan ja turvattomampaan asemaan. Järjestäytyneen rikollisuuden ote prostituoidusta voi vahvistua. Muutenkaan järjestäytyneen rikollisuuden toimintatavat eivät ole minkään ohjekirjan mukaiset. On mahdollisuus entistä voimakkaampaan kiristykseen. Rikosprosessuaalisesti ostajat eivät myöskään — se täytyy muistaa — ole todistajia jatkossa vaan epäiltyjä.

Tältä osin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan näkökulma on ainakin henkilökohtaisesti minua paljon mietityttänyt, varsinkin nyt, kun olemme Rajavartioston ja myöskin ihmiskaupan torjunnan puolella käynnistämässä aktiivisempaa vaihetta. Olen turvallisuusasiain johtoryhmässä määrännyt krp:n johtamaan operatiivista ihmiskaupan vastaista yksikköä, ja myöskin ne viimeisimmät havainnot, mitä meillä on Helsinki-Vantaan osalta kiinalaisten ihmiskalajetuksesta ja ihmiskaupasta, panevat miettimään, millä tavalla päästään pureutumaan tilanteisiin, joissa ihmiskaupan uhri itse ei tiedä tulevasta asemastaan yhtään mitään.

Joka tapauksessa tutkinnallisesti ja muutoin meillä täytyy olla järjestäytyneen rikollisuuden ja ihmiskaupan, yhden törkeimmän rikollisuuden muodon, osalta, jonka olemme nostaneet EU-puheenjohtajuuskaudenkin päätteemäksi, mahdollisuuksia vastatoimiin jatkossa. Rikosoikeudellisten osallisuusoppien osaltahan seksipalvelujen oston kriminalisointia ei ole pidetty selkeimpänä vaihtoehtona huolehdittaessa asioista. Se, mikä tietysti erityisesti meillä on näkökulmana, on, että viranomaisten valvontaan tarvittavat voimavarat pitää tältä osin myöskin pitää esillä.

Lakiuudistuksen vaikutuksia, arvoisa puemies, tulisi ehdottomasti sen voimaan tultua

myös arvioida eri näkökohdista ja juuri näitten lähialue- ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien toimintamalliemme ja -keinojemme riittävyyden näkökulmasta.

⁵⁷ **Rauno Kettunen /kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä on varmaan jo lähes kaikki näkökulmat käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä tuotu esille. Hallituksen esityksessä 221/2005 vp on ehdotettu seksuaalipalvelujen ostamisen sääntämistä yleisesti rangaistavaksi. Lisäksi esitykseen kuuluu kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen ihmiskaupan torjumista ja rankaisemista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksyminen. Tämä koskee erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemistä. Kolmantena tärkeänä asiana on maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämistä koskevan lisäpöytäkirjan hyväksyminen.

Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus ihmiskaupan ja -salakuljetuksen torjumiseksi on ehdottomasti tarpeellinen. Ihmiskaupassa ja ihmisten salakuljetuksessa on kyse hädänalaisten ihmisten riistämisestä ja heidän ihmisarvoisen elämänsä estämisestä. Ihmiskaupan uhreilta puuttuvat perusoikeudet, ja usein heitä pidetään ala-arvoisissa oloissa, joskus suoranaisesti vankeudessa. Naisia ja lapsia alistetaan seksiorjiksi ja miehiä pakkotyöhön. Kyse on nykyajan orjakaupasta, jota vastaan on taisteltava kansainvälisellä yhteistyöllä. Siksi yleissopimusta tarvitaan.

Seksuaalipalvelujen ostokiellon säätäminen lailla on vaikeampi asia. Lakiesityksen mukaan vain ostajaa rangaistaan. Tässä keskustelussa näkemykset ja niiden perustelut ovat olleet ristiriitaisia. Seksin välitystä ei saa sallia missään olosuhteissa eli ihminen ei saa myydä toista ihmistä. Tästä on pidettävä kiinni.

Vielä kuitenkin kysyn, jos seksin ostoa ollaan kieltämässä, eikö olisi loogista kieltää myös myynti. Jos seksin ostoa kielletään, alan valvonta tulee hankalammaksi kuin ennen kieltoa. Tämä lisää rikollisuutta sekä mahdollisesti huonontaa esimerkiksi seksin myyjien terveyden tarkkailua. Kannattaa ottaa myös vakavasti ne arvelut, että paritus lisääntyy seksipalvelujen ostoa kielletäessä. Näistä ei ole kunnollista tutkimustietoa. Lakiesitykseen liittyvät lausunnot olivat ristiriitaisia. Tässä keskustelussa on esille tullut myös, että yli puolessa lausunnoista suhtauduttiin kielteisesti hallituksen esitykseen. Aika painavia oli-

vat myös ministeri Rajamäen äsken esittämät uhat seksin ostamisen kriminalisoinnin seurauksista.

Arvoisa puhemies! Kannatan Yhdistyneiden kansakuntien ihmiskauppaa koskevan yleissopimuksen hyväksymistä, mutta suhtaudun varauksellisesti seksuaalipalvelujen oston kieltoon. Lakivaliokunnan on monipuolisesti ja asiallisesti arvioitava lakiesityksen vaikutuksia, ja laadittava lakivaliokunnan mietinnön pohjalta meidän on helpompi päättää lopullinen kantamme esityksen sisältöön.

⁵⁸ **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämän keskustelun aikana on tuotu hyviä perusteluita puolin ja toisin. Ehkä tämän lain kokonaisnippun vastustajat ovat tuoneet laajemmat perustelut pöytään. Mutta sehän on selvää, että yhtään henkeä tässä talossa ei ole, joka ei olisi valmis vastustamaan kansainvälistä ihmiskauppaa ja joka ei olisi valmis vastustamaan paritusta. Se on ehdottomasti minunkin kantani.

Mutta tämä tyyli, millä tätä nyt ollaan tekemässä, ei ole oikein. Tämä ei ole tasapuolinen eikä asiallinen, jos vain ostoa kielletään. Kyllä siinä tapauksessa silloin sille vastapuolelle, lailliselle myyjälle, jää liika avoin valtakirja tehdä siitä toisesta osapuolesta uhri ja rikollinen ilmiantamalla tämä, olipa sitten kummin päin vain, nainen tai mies, kyseessä. Kyllä silloin jää avoin valtakirja suuttuneelle osapuolelle vetää syyte päälle, jos vielä ostoyrityskin on kriminalisoitu, ja rajan, milloin on se ostoyritys tapahtunut, vetäminen on täysin mahdotonta.

Toinen syy, mikä panee minut kyllä vastustamaan tätä lakia, on se, että seksikauppaa ei voida lopettaa. Se menee maan alle, ja sitä ei voida valvoa. Ennen kaikkea se valvonnan vaikeus ja mahdottomuus on suuri pulma, ja miksi me tekisimme tässä talossa semmoisia lakeja, joita ei voida valvoa? Semmoisilla laeilla heikennetään kansalaisten yleistä lain kunnioitustakin, jos tehdään lakeja, joita ei voida valvoa.

Nämä ovat pääsyyt minulle ainakin vastustaa tätä. Sitten jos todella mennään siihen, että se myyntikin kriminalisoidaan, silloin ollaan jo aivan eri asiassa, mutta nyt tällä kertaa siitä ei puhuta mitään. Kun kirkkokin vastustaa tätä lakia tässä muodossa, niin en minä voi nivalalaisena körtti-isäntänä ruveta sitä puolustamaan. Kyllä se on puutteellinen ja ristiriitainen ja väärä tämä tapa, millä nyt edetään.

Toivon todella lakivaliokunnalta tarkkarajais-
ta työtä, että lopputulos olisi semmoinen, että sil-
lä todella voitaisiin vaikuttaa tähän asian yti-
meen elikkä kansainväliseen ihmiskauppaan ja
paritukseen. Niitä on vastustettava ja torjuttava
kaikin keinoin. Mutta en todellakaan ymmärrä
sitä ministerin lausuntoa, kun hän ilmoitti, että
nyt ei ole saatu näitä kauppiaita kiinni, koska
ei ole näyttöjä. Se kuitenkin tapahtuu tänä päivänä
päivänvalossa. Jos osto kielletään, se toiminta
painuu hämärille kaduille maan alle. Miten se
siltä saataisiin kiinni, jos ei sitä kerta päivänva-
lostasta saada kiinni?

⁵⁹ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa puhemies!
Kyllä hallituspuolueen edustajana täytyy kannat-
taa hallituksen esitystä. Minä toivon, että tähän
rintamaan tulisivat kaikki muutkin hallituspuolu-
eitten edustajat. Meidän velvollisuutemme on
kannattaa hallituksen hyviä esityksiä ja puolus-
taa niitä.

Tämän esityksen kohdalta voin sanoa, että
varmasti tällä on ollut ihan oma tarkoituksensa,
jonka vuoksi esitys on tehty, halu kitkeä kieltei-
siä ilmiöitä pois. Mielestäni tätä voisi kyllä myös
parantaa, aivan kuten on sanottu, siten, että myös
myyminen tulisi samalla tavalla sanktioitavaksi
kuin osto. Silloin tämä olisi tasapuolinen. Minä
uskon, että lakivaliokunta, joka tulee käymään
lähetekeskustelusta päätellen vilkkaan keskuste-
lun, voi myöskin hyvää esitystä tällä tavalla vie-
lä parantaa.

Totta kai kaikkeen lainsäädäntöön liittyy val-
vonnan ongelmia, aina myös muitakin ongelmia,
mutta aivan voittopuolisesti tällä kyllä tähdätään
ihmisarvon kunnioittamiseen, tasa-arvoon ja
myös muun rikollisuuden ennaltaehkäisemi-
seen. Katson nämä myönteiset näkökohdat niis-
sä niin selkeiksi, että toivon, että tämä hallituk-
sen esitys, jota oikeusministeri aivan erinomai-
sesti on täällä selostanut, voisi mennä mahdolli-
simman myönteisesti edellä kerrotulla tavalla pa-
rannettuna myöskin lakivaliokunnassa mietin-
nöksi ja tulla sitä kautta lainsäädännöksi.

⁶⁰ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhe-
mies! Hienotunteisuussyistä jätän ruotimatta ed.
Oinosen hyvän puheenvuoron, mistä olen täysin
eri mieltä, eri mieltä siinä suhteessa, että hallitus
ei nyt kovin erikoista esitystä ole tänne tuonut.
Mutta voisi todeta tyytyväisyydellä sen, että mi-

nisteri Rajamäki käyttämänsä puheenvuoron pe-
rusteella osoitti sen, ettei hallituksen osalta ihan
pimein silmin tätä asiaa ole tehty, kyllä siellä
nähdään tätä parempaakin maailmaa ja niitä on-
gelmia, mitä on olemassa.

Mutta edelleen vielä teroitan, että kun tämä
valiokunnassa puidaan, niin löytyisi sellaiset
pointit ja pohjat tähän asiaan, millä ihmiskauppi-
aitten, välittäjien, sutenöörien — mitä äsken rois-
toiksi nimitin ja olen edelleenkin samaa mieltä
— asema tulisi hoidettua niin, että nämä konnat
olisivat raudoissa paljon ennen kuin joku ostaja
tulee esille taikka sen paremmin myyjäkään,
vaikka olen sen myynnin kriminalisoinnin osalta
samaa mieltä kuin äskeysissä puheenvuorossa ai-
kaisemmin todistin.

Herra puhemies! Toivon, että nämä näkökoh-
dat tulisivat huomioitua ja tämä asia tulisi siltä
osin kuntoon.

⁶¹ **Tony Halme /ps:** Arvoisa puhemies! Kyllä
alaikäisten seksuaalisen hyväksikäytön tuomion
pitäisi olla kovempi kuin vuosi. Kyllä pelotteen
pitäisi olla paljon suurempi, kun lapsia ruvetaan
käyttämään hyväksi. Omana mielipiteenäni täs-
sä lopuksi haluaisin sanoa, että jokaikiseltä pedo-
fiililtä pitäisi leikata munat irti, lyödä ne tapilla
perseeseen ja heittää ne loppuiksi linnaan. [Pu-
hemiehen huomautus PTK 4/2006 vp]

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia
lähetetään lakivaliokuntaan, jolle hallintovalio-
kunnan on annettava asiasta lausunto.

10) Hallituksen esitys laeiksi Pelastusopis- tosta ja pelastuslain 15 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 222/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen
mukaisesti hallintovaliokuntaan, jolle perustus-
lakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

11) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 223/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 224/2005 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Jos jotakin, niin tätä esitystä on odotettu eduskuntaan. Onhan tämä nyt se Konginkankaan onnettomuuden aiheuttama konkreettinen lainsäädäntömuutos, joka tarkoittaa sitä, että ryhdytään vihdoinkin osoittamaan vastuuta sille, joka kuormaa, ja sille, joka aikatauluttaa näitä raskaita kuljetuksia. Senkin jälkeen, kun Konginkankaan onnettomuus on tapahtunut, on jo tapahtunut uusia läheltä piti -tilanteita. Täytyy vaan ihmetellä liikenne- ja viestintäministeriön kulttuurista, että tällaisen esityksen, jota tutkintalautakuntakin ehdotti, kanssa on kupeksittu näinkin kauan. Mahdollisimman pian voimaan, se on minun toiveeni.

² **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen käytti täällä erinomaisen puheenvuoron. Esitys on hyvä, se todellakin olisi voinut tulla jo aiemmin, mutta erittäin hyvä, että nyt. Toivotaan, että tällä tavalla voidaan liikenneturvallisuutta parantaa. On todella epäkohta, että aikataulut on laadittu siten, että ei voida noudattaa turvallista liikennekäyttäytymistä, ja pitää kiinnittää siihen huomiota, että muitakin ohjeita noudatetaan, mitkä ovat olemassa, ja saattaa ohjeet ajan tasalle. Toivon tälle hyvälle esitykselle myönteistä jatkokäsittelyä mahdollisimman nopeasti.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

13) Hallituksen esitys laiksi patenttilain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 225/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 226/2005 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystalvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ **Päivi Räsänen /kd:** Arvoisa puhemies! Tupakkalaista on varmaan kysymys. Tuossa keskustelin toisen edustajan kanssa ja yhtäkkiä kuulinkin nimeni.

Mutta mennään tähän aiheeseen, eli tänään käsitellyssä oleva lakiesitys, tämäkin, on mielestäni erinomainen esitys hallitukselta ja haluan kiittää, että hallitukselta useita hyviä esityksiä tulee vieläpä samana päivänä. (Ed. Oinonen: Hyvä hallitus!) — Tältä osin hyvä hallitus. — Vielä totean senkin, että tämä uudistus on pääosin samansisältöinen kuin vuosi sitten tekemäni lakialoite. Tämän esityksen lähtökohtanaan on se, että ravintoloista tulisi savuttomia työympäristöjä työntekijöilleen ja lainmuutoksen myötä ravintolatupakointi olisi sallittua vain tarkoitukseen varatussa eristetyssä tilassa, johon ei ole järjestetty tarjoilua tai muuta viihdykettä. Todellakin tällä kiellollahan pyritään suojaamaan ennen muuta ravintolatyöntekijöiden terveyttä, mutta toki raittiimpi ilma on tervetullutta myös asiakkaille.

Suomessa runsaat 15 000 ravintolatyöntekijää altistuu työssään tupakansavulle, ja on arvioitu, että vuosittain 15—30 työntekijää kuolee passiivisen tupakoinnin aiheuttamaan keuhkosyöpään, ihan tilastollisesti laskien. Keuhkosyövän lisäksi ympäristön tupakansavu aiheuttaa myös

sydän- ja verisuonisairauksia noin 300 suomalaiselle joka vuosi.

Itse asiassa tupakan kulutus on Suomessa ilahduttavasti laskenut Euroopan matalimmalle tasolle ja tällä on vaikutuksensa myös tupakkasairauksien vähenemiseen. Kuitenkin noin miljoona suomalaista tupakoi päivittäin. Teollisuusmaissa arviolta viidennes kaikista kuolemantapauksista johtuu tupakasta, ja Suomessakin tupakka tappaa vuosittain arviolta 5 000 ihmistä, mikä on aikamoinen määrä, enemmän kuin alkoholi, liikenneonnettomuudet, itsemurhat ja murhat yhteensä.

Tupakoinnin terveysvaikutukset ovat yleisesti tiedossa. Ihmishenkien lisäksi tupakointi maksaa yhteiskunnalle arviolta 2 miljardia euroa vuodessa. Jos mietitään näitä tupakan haittavaikutuksia, jotka ovat hyvin tiedossa, niin tupakka ilman muuta kiellettäisiin, jos se tulisi markkinoille tänään ensimmäistä kertaa. Tupakansavuhan on luokiteltu syöpävaaralliseksi aineeksi, ja se on yleisin tiedossa oleva syövän aiheuttaja ja lisäksi riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin sekä keuhkosairauksiin.

Euroopassa ja muualla maailmassa on ryhdytty yhä vakavampiin toimiin tupakoinnin terveydellisten vaarojen ja yhteiskunnallisten kustannusten ehkäisemiseksi. Euroopan unionihan kieltää tupakan mainonnan. Lisäksi EU:ssa on suunnitelmia tupakan viljelijöille maksettavan tuen irtottamisesta kokonaan tuotannon määrästä vuoteen 2007 mennessä, mikä saattaisi parhaimmillaan tarkoittaa tupakanviljelyn loppumista Euroopan unionissa. Useissa Euroopan unionin jäsenmaissa tupakointiin on pyritty vaikuttamaan myös säättämällä tupakkatuotteiden myynti luvanvaraiseksi toiminnaksi, ja mielestäni myös tässä tulisi meillä edetä. Erityisesti itseäni huolestuttaa se, että esimerkiksi päivittäistavaraliikkeissä tulisi aivan erityinen huomio kiinnittää tupakkatuotteiden sijoitteluun. Nyt ne ovat juuri siinä heräteostosten joukossa kassojen lähellä, ja jos tupakan myynti olisi luvanvaraista toimintaa, siihen voisi näitä sijoitteluhojakin silloin laittaa.

Tupakointia koskevaa lainsäädäntöä on kiristetty myös kansallisella tasolla. Irlantihan kielsi tupakoinnin työpaikoilla 3 000 euron sakon uhallla, ja Irlannin tupakointikielto koskee myös baareja, pubeja ja ravintoloita. Kiellon voimaantumista edeltäneessä keskustelussa ravintoloitsijoiden etujärjestö arveli kiellon karkottavan asiak-

kaita ja alan työpaikkojen vähenevän jopa kymmenillä tuhansilla, mutta ravintoloitsijoiden pelot asiakkaiden vähenemisistä ovat osoittautuneet aiheettomiksi. Kyllä tupakoijat käyvät edelleen ravintoloissa ja tupakoimattomat asiakkaat ovat jopa hiukan lisänneet asiakaskäyntejään. Viidesosa tupakoijista pidättäytyy kokonaan polttamasta ravintolailtoinaan, vaikka siellä anniskelupaikan ulkopuolella voikin käydä tupakoimassa. Tehdyn tutkimuksen mukaan alle puolet vastanneista oli tyytyväisiä pubien ilmanlaatuun ennen kieltä, mutta kiellon jälkeen tyytyväisiä on lähes 100 prosenttia, 98 prosenttia. Norjassa on voimassa Irlannin tavoin tiukennettu tupakkalaki, joka kieltää tupakoinnin maan kaikissa baareissa ja ravintoloissa. Myös Viro kieltää tupakoinnin lähes kaikissa julkisissa paikoissa, ja Ruotsissahan myös suunnitellaan tupakkalain tiukentamista.

Tupakointi on mielestäni nähtävä myös laajemmassa viitekehyksessä. Se on merkittävä maailmanlaajuinen ongelma, jonka ratkaisemisessa Suomen on kannettava omaa vastuutaan. Maailman terveysjärjestö Who arvioi tupakoitsijoiden määrän kansainvälisellä tasolla olevan kasvussa. Tupakointi on kyllä vähentynyt teollistuneissa maissa, mutta yleistynyt kehitysmaissa, joissa tupakkateollisuudella on vahva asema ja tuotteita mainostetaan paljon. Who:n mukaan myös tupakan viljely aiheuttaa ongelmia erityisesti köyhissä maissa. Valtaosa tupakan viljelijöistä elää köyhyydessä ja lisäksi nämä viljelmät aiheuttavat vakavia ympäristöongelmia, eli tupakanlehtien kuivaaminen polttopuilla tuhoaa metsiä ja viljely aiheuttaa myös eroosiota tupakkakasvin ominaisuuksista ja viljelymenetelmistä johtuen.

Voidaan todeta, että tupakkabisnes aiheuttaa globaalisti ajatellen valtavia, maailmanlaajuisia tappioita, ja ajattelen, että nyt tällä ehdotuksella, mikä meillä on käsiteltävänä, paitsi että siinä todellakin on tämä henkilökunnan työsuojelun asianmukaiselle tasolle saattaminen se kaikkein merkittävin seikka, kyllä sillä on myös tietynlaisia viestiarvoa, signaaliarvoa, koko yhteiskunnalle. Tupakoinnin kieltäminen Suomen ravitsemusliikkeissä on pieni, mutta merkittävä askel tässä kamppailussa tupakoinnin haittoja vastaan, ja uskon, että sillä on myös sellainen positiivinen vaikutus, että kun henkilöt pyrkivät eroon tupakoinnista ja usein sitten ne tupakkalakot tuppavat siihen ravintolailtaan kariutumaan, niin tä-

män lain voimaan tultua on helpompi pysytellä niissä tehdyissä päätöksissä ja oppia tupakoimantonta elämäntapaa ystävien seurassa.

² **Sirpa Asko-Seljavaara /kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva lakiehdotus toivottavasti saa paremman vastaanoton kuin oli tämä seksipalveluiden oston kieltämisen keskustelu. Toivoisin, että tämä laki todella tulisi hyväksytyä eduskunnassa, sillä tupakointi on suurin terveysriski maassamme. Joka toinen tupakoitsija kuolee tupakansavuun ja nikotiinivaikutukseen, jollei lopeta ajoissa.

Tupakasta vieroittaminen tapahtuu helpoimmin tupakan hinnan korottamisella, mainonnan kieltämisellä, tupakoinnin kieltämisellä yleisissä tiloissa. Myös asenne- ja terveystasvatus ovat tärkeitä. Nuorille naisille tulisi kertoa, että tupakka vanhentaa ja rypistää ihoa, ja miehille kertoa, että siitä tulee erään tyyppistä impotenssia.

Nyt lähetekeskustelussa olevassa hallituksen esityksessä kielletään tupakointi ravintoloissa ja ravitsemusliikkeissä. Sallittua on tupakointi erillisissä tupakkatiloissa, jotka on niin rakennettu, että tupakansavu ei joudu savuttomaan tilaan. Tupakoida voi kuitenkin ulkoterasilla, mikä on varmasti hyvä asia kesäaikana.

Laki on erittäin tervetullut, ja se on jo toiminut hyvin, kuten ed. Räsänen sanoi, Irlannissa, Norjassa, Uudessa-Seelannissa, Italiassa, Ruotsissa, ja se on tulossa ensi kesänä voimaan Virossa. Suomessa laki on esitetty tulevaksi voimaan 1.6.2007, mutta ravintoloitsijoille annetaan siitä vielä kahden vuoden aika rakentaa tupakkahuone savuttelijoille. Mielestäni tämä kahden vuoden aika on liian pitkä. Sen voisi hyvin lyhentää vuoteen. Yksi vuosi on riittävä. Toivottavasti sosiaalili- ja terveystasvatiokunta lyhentää siirtymäaika.

Ravintoloitsijoita voisi auttaa tekemällä liiketoiminta kannattavammaksi esimerkiksi alentamalla ravintolapalveluiden arvonlisäveroa.

Lakiesitys on mielestäni hyvä ja tarpeellinen, mutta sitä tulisi vielä täydentää niin, että tupakkatuotteiden myynti tulisi luvanvaraiseksi. Lisäksi oli virhe, että nikotiinivalmisteet tulivat kioskeihin ja vähittäistavarakauppoihin tämän kuun alusta. Nikotiini on aivan yhtä vaarallinen purkkana ja tabletteina kuin se on tupakkatuotteenä.

³ **Terhi Peltokorpi /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää nyt, että kolmikantaisen

työryhmän yksimielisen esityksen mukaisesti tupakointi kiellettäisiin kokonaan kaikissa ravitsemusliikkeissä, siis kahviloissa, baareissa ja ravintoloissa. Tupakointi sallittaisiin ainoastaan ulkona tai täysin erillisissä tupakointitiloissa, joihin ei saa tarjoilla ja joihin ei saa myöskään viedä mukanaan syötävää tai juotavaa.

Erityisesti ravintola-alalla työskentelevät ovat joutuneet kärsimään tupakoinnin haittavaikutuksista passiivisina tupakoijina, kun nykyisin voimassa olevan lain keinoin ei ole kyetty suojelemaan heitä altistukselta. Viime vuonna Who:n tutkimuksissa osoitettiin selvästi, että tavanomaisen altistus tupakansavulle aiheuttaa keuhkosityöpää henkilöille, jotka eivät ole koskaan itse tupakoineet. Tupakoivien kanssa asuvien riski sairastua sydän- ja verisuonitauteihin oli lisäksi saman tutkimuksen mukaan 25 prosenttia suurempi. Tupakoijat altistavat itsensä lisäksi muut ihmiset sadoille haitallisille aineille ja yli 50:lle syöpää aiheuttavalle myrkyllä. Suomessa kuolee vuosittain ympäristön tupakansavun takia 20—30 henkilöä keuhkosityöpään ja 250 sydän- ja verisuonisairauksiin.

EU-tasolla suositeltinkin hallituksille jo viime vuonna Irlannin esimerkin seuraamista ja tupakoinnin kieltämistä kaikissa julkisissa tiloissa ja työpaikoilla. On huomattava myös, että tämä kieltäminen ei suojaakaan vain työntekijöitä, vaan myös kaikkia muita asiakkaita. Tupakoinnin rajoittamisesta ja kieltämisestä saadut kokemukset eri maista, joita täällä jo edellisissä puheenvuoroissa on lueteltu, osoittavat selvästi, että täydellinen tupakointikielto toimii paremmin ja sen valvonta on helpompaa kuin erilaisten erillisten rajoitusten. Tämä on tullut todetuksi jo Suomessakin, kun Työterveyslaitoksen tutkimuksissa on selvästi todettu, että nyt voimassa oleva, vain muutaman vuoden voimassa ollut laki ja sen rajoitukset eivät ole riittäviä eikä niiden avulla ole pystytty poistamaan ongelmia ja monien ohjeiden noudattamisessakin on lukuisasti ollut erilaisia puutteita.

Niissä maissa, joissa ravintolatupakointi on kielletty, ravintoloiden asiakasmäärät ja myynti eivät ole oleellisesti lain takia vähentyneet, ja myös alan yrittäjät ovat olleet tyytyväisiä päätöksiin. Esimerkiksi Irlannissa aivan uudet asiakasryhmät, kuten esimerkiksi lapsiperheet, ovat löytäneet tiensä aikaisempaa useammin ulos syömään ja käyttäneet huomattavasti enemmän ravintolapalveluita, kun ravintolat ovat olleet täysin savuttomia.

Naapurimaassamme Ruotsissa 95 prosenttia asiakkaista sanoi lisäävänsä ravintolakäyntejä,

kun ravintolat ovat viime kesänä tulleet siellä sauttomiksi.

Myös Norjassa kokemukset ovat olleet positiivisia. Myös työntekijät ovat itse vähentäneet omaa tupakointiaan, ja lain valvonnan suhteen ei ole ollut ongelmia.

Irlannissa uuden lain voimaantulon yhteydessä järjestettiin lukuisia kampanjoita, joilla toisaalta tehtiin uutta lakia tunnetuksi ja toisaalta edistettiin monin eri keinoin tupakoinnin vähentämistä. Tupakointi onkin vähentynyt Irlannissa selvästi, kun monet ovat saaneet tukea lopettamiseen tukitoimenpiteiden lisäämisen ja niiden saatavuuden parantamisen myötä. Tupakoinnin lopettamista tukemaan perustettiin muun muassa puhelulinja, jossa asiantuntijat, sairaanhoitajat, alan koulutuksen saaneet ja nimenomaan näihin kysymyksiin lisäkoulutusta saaneet vastasivat puhelimeen. Ensimmäisen vuoden aikana tähän puhelimeen tuli useita kymmeniätuhansia soittoja ja arviolta 25 prosenttia soittajista onnistui muun muassa tämän tuen avulla lopettamaan tupakoinnin. Tupakan myynti väheni Irlannissa toissa vuonna lähes 18 prosenttia.

Arvoisa herra puhemies! Mielestäni sekä tupakan käytöstä että siihen liittyvästä elämäntavasta välittyvä tällä hetkellä lapsille ja nuorille vieläkin liian myönteinen kuva. Nyt käsitellyssä oleva lakiesitys onkin omalta osaltaan edistämässä tupakoinnin vastaista työtä. Lainsäädännössä on tupakkatuotteiden myynnin ja erityisesti myynnin valvonnan osalta kuitenkin vielä paljon parannettavaa. Mielestäni tupakan myynnistä olisi tehtävä luvanvaraista, ja tupakan hinnan nostokin voisi olla Irlannin esimerkin tavoin harjoittamisen arvoista.

Kun tämä esitys menee sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan käsitellyyn, mielestäni valiokunnassa olisi hyvä pohtia myös sitä, voitaisiinko esitystä tiukentaa siltä osin, että erillisten tupakointitilojen tai niiden rakentamismahdollisuus poistettaisiin laista, ja, kuten ed. Asko-Seljavaara jo edellisessä puheenvuorossa totesi, voitaisiinko tätä kahden vuoden siirtymäaika lyhentää.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä ja terveydenhuollon eri toimijoilla olisi nyt, arvoisa puhemies, vuoden päästä, kun tämä uusi laki sitten toivottavasti astuu voimaan, erinomainen tilaisuus käyttää hyväksi tämä mahdollisuus, jotta ihmiset voisivat saada samaan aikaan eri tukitoimenpiteiden kannustusta, kuten Irlannin esimerkki on osoittanut, tupakoinnin vähentämiseen ja lo-

pettamiseen. Toivon, että eri toimijat tämän tilaisuuden käyttävät hyväksi. Se on tuhannen taalan paikka.

4 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Täällä jo Irlanti-kortti ja -pajatto on tyhjennetty perusteellisesti, joten en siihen enää uudestaan mene. Se on joka tapauksessa hyvä, havainnollinen esimerkki.

Esitys on kannatettava, siinä ei ole mitään epäselvää. Minä kiinnitän vain, arvoisa puhemies, huomiota yhteen hyvin merkittävään näkökohtaan. Siis meillä on nyt tämä baaritiski- ja pelitalutupakointikieltojuttu. Sitä varten ravintoloitten omistajat, tilojen haltijat, tekivät rakennusteknisiä muutoksia, ja nyt heti perään tulee uusi muutos taas. Nyt pitäisi kerta kaikkiaan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa löytää sellainen ratkaisu, että seuraavaa esitystä ei tule parin vuoden päästä, ettei esimerkiksi seuraava eduskunta, joka aloittaa reilun vuoden päästä työtään, heti ensi töikseen keksi taas jotakin uutta, joka taas mulistaa tavallaan tämän miljöön. Kun tavoite on hyvä, niin nyt pitäisi kerta kaikkiaan ratkaista se, millä tavalla nämä tupakoinnin haitat henkilökunnalle ja myöskin ravintoloitten asiakkaille saataisiin minimoitua mahdollisimman tarkoin ja tämä homma olisi niin kuin kerralla hoidettu kuntoon eikä tällä tavalla paloittain ja pätkittäin, mikä minusta ei ole fiksu.

5 Maija Rask /sd: Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan kommentoida ed. Asko-Seljavaaran paheksuntaa nikotiinikorvaushoitotuotteiden saattamisesta muuallekin kuin apteekkeihin. Minusta se oli kyllä hyvä päätös, ja sen hyvän päätöksen seuraukset näkyvät jo nyt. Ei ole monta päivää sitten, kun lehdistä oli luettavissa, että nikotiinivalmisteiden hinnat ovat aptekeissa laskeneet. (Ed. Asko-Seljavaara: Totta kai, kun apteekkimaksu poistui, tietenkin!) Nehän olivatkin todella korkeat. Hyvä näin.

Minusta tämä lakiesitys on hyvä. Tämä on johdonmukainen seuraus sille ainakin 90-luvun alun tupakkapolitiikan harjoittamiselle, mikä tässä eduskunnassa on ollut. Muistan, kuinka 90-luvun alussa jo teimme erittäin tiivistä yhteistyötä kokoomuslaisen lääkärin Timo Ihämäen kanssa, jolloin eduskunta päätti — ja minusta tuntuu, että kaikki edustajat eivät tieneet, mitä päätettiin, kun päätettiin — että tupakansavu kirjoitetaan sellaiseen kuin Asa-luetteloon, Asa-listaan, joka

tarkoittaa syöpävaarallisia aineita, että se on syöpävaarallinen aine. Tämän seurauksenahan siten esimerkiksi raskaana olevat ravintolatyöntekijät pääsevät pidemmälle äitiyslomalle ja tihennettyjä työterveystarkastuksia tehdään niille ihmisille, jotka ovat tupakansavulle työssään altistuneet. Sen jälkeen voi todeta, että aika pitkään meni, kun ravintoloissa rajoitettiin tupakanpolttoa, yllättävän pitkään. Minusta ei ollut mukavaa, että eduskunnan ravintolassa kyllä aika pitkään tupruteltiin, ennen kuin tämä tässä talossa säädetty laki astui voimaan myös eduskunnan ravintolassa. Monet nuoret eduskunnassa vierailijat sitä vähän ihmettelivät ja päivittelivät.

On hyvä palauttaa mieliin, että noin 70 prosenttia ravintoloissa työskentelevistä on naisia. Tämäkin on tasa-arvokysymys, mutta vaikuttaa siltä, että eduskunta on herttaisen yksimielinen — ainakin ne, jotka puheenvuoron ovat tähän mennessä käyttäneet, ovat olleet — siitä, että lakiesitys on hyvä. Onhan tämän lakiesityksen mukaankin niin, että jos päivän on savullisessa työssä, niin se vastaa 1—6 savukkeen polttamista.

Niin kuin ed. Pulliainen totesi, Irlanti-kortti on käytetty. Minusta se on kyllä aivan uskomattoman hieno esimerkki. Irlantilaisen pubin hauskanpidosta en ole koskaan päässyt osalliseksi, mutta olen kuullut siitä paljon juttuja, että siellä on tupakanpoltto lopetettu ja kaikki ovat sitä mieltä, että oli muuten hyvä juttu, että lopetettiin.

Tästä esityksestä on hyvä antaa kiitokset hallitukselle ja sosiaali- ja terveysministeriölle. Tässä jos missä on tehty johdonmukaista terveyspolitiikkaa, ensin tämä nikotiinikorvaushoitoasia ja nyt tämä ravintoloitten tupakoinnin kieltävä laki. Tämä on sitä ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa, jonka kanssa me sitten pärjäämme paremmin ja estämme tulevia sairauksia.

6 Erkki Virtanen /vas: Arvoisa puhemies! Kun tuossa seksin oston kriminalisointikysymyksessä hillitsin himoni, siis puhumisen himoni, niin uskallan nyt puhua tästä toisesta himosta eli tupakan himosta ja sen rajoittamisesta.

On ehkä syytä todeta, että asiantuntemukseni kanssa on vähän niin ja näin, koska lopetin tupakanpolton jo ennen kuin ryhdyin harjoittamaan seksiä, niin että aika kauan siitä on. Mutta siitä huolimatta, kun täällä nyt on ikään kuin teoreettisesti kuvailtu näitä erilaisia hyviä kokemuksia kansainvälisistä teoista tällä alalla ja kun täällä on todettu toisaalta, että sosiaali- ja terveysvalio-

kunta tämän nyt sitten käsittelee, niin kerron, että sosiaali- ja terveysvaliokunta, joka on tunnetusti kaukaa viisas ja kaiken näkeväkin toivottavasti, suoritti jo viime syksynä ekskursion eli siis suomeksi valiokuntamatkan Irlantiin. Kävimme ihan oikeasti siellä niissä pubeissa, joissa hauskanpito oli todella valloillaan, ja sitä merkittävästi edesauttoi se, että siellä ei ollut tupakansavua. Ei siellä ollut kyllä ihmisiä pubien edustoilakaan sätäkää polttamassa, siis niitä, joiden nyt tämän himonsa rajoittamiseksi pelätään jotenkin kärsivän.

Sen sijaan tyytyväisiä ihmisiä oli. Heitä oli Irlannin ravintolaliiton puheenjohtajasta lähtien. Hän oli kaikkein innostunein. Hän kertoi meille, että he olivat ankarasti vastustaneet tätä lakiesitystä ja suhtautuneet siihen suurella varauksella ja arvelivat, että kansa katoaa juomaan stoutia sinne kotiinsa, mutta näin ei ollut käynyt. Se sama porukka näkyi olevan siellä. Ei johtunut pelkästään Irlannin ja Ranskan välisestä jalkapallomaatottelusta, että ne pubit olivat sinä lauanta-ilтана, jolloin me siellä erityisesti olimme joukossa mukana, kuin nuijalla lyötyjä. Mutta me näimme siellä pubissa myöskin ruokailevia lapsiperheitä, ja tämä ravintolaliiton puheenjohtaja, itekin ravintoloitsija, kertoi, että lapsiperheitten määrä on selkeästi lisääntynyt sen jälkeen, kun tupakansavu katosi. Ja ed. Rajala, kyse ei ollut pelkästään pikaruokaloista. Me emme käyneet pikaruokalassa. Me harrastamme oikeaa olutkulttuuria käydessämme ulkomailla. Aivan sama viesti tuli, kun haastattelimme niitä ihmisiä siellä. Kaikki olivat tyytyväisiä.

Tästä seuraa, että — kun täällä toivottiin final destinationia, ed. Pulliainen tuossa äsken, eli lopullista ratkaisua — jopa niin kyyniset edustajat kuin minä ja ed. Rehula päädyimme siihen, kun tiesimme, mitä hallitus valmistelee, että minä tietenkin, niin kuin aina, vastustan hallituksen esitystä tai ainakin yritän parantaa hallituksen hyviäkin esityksiä, ja ed. Rehula, joka on taas sitoutunut niitä puolustamaan, ilmoitti, että hänkin on valmis vakavasti harkitsemaan jopa tupakoinnin kieltämistä kokonaan, siis jopa näissä kopeissa. Jos ei kukaan muu tule sitä tekemään, niin tulen itse valiokunnassa esittämään, että näin menetellään, ja uskon, että valiokunnan enemmistö tulee asettumaan tälle kannalle, ellei hallitus nyt ryhdy sitten käyttämään tavanomaisia hallituksen keinoja, joita nyt tässä asiassa kuitenkin toivoin ei-käytettävän.

Katsotaan nyt sitten, mitä valiokunnasta ulos tulee, mutta ihan oikeasti, rehellisesti ja objektiivisesti meille syntyi ihan riippumatta siitä, millainen oma taustamme tupakoitsijana tai ei-tupakoitsijana oli, sellainen käsitys, että ei ole mitään järkeä rakennuttaa kalliilla rahalla, kuten ed. Pulliainen totesi, jo tehtyjen investointien lisäksi vielä oikeasti hukkainvestointeja eli koppeja, joissa saa käydä vaan tupakalla. Tästä syystä ainakin itse, vaikka olen saanut, kun jossain lehdessä tulin kantani kertoneeksi, runsaasti palautetta, sanoisiko uhittelevaakin palautetta, pidän kyllä tätä lakiesitystä hyvänä, mutta en riittävän hyvänä, ja tästä syystä toivon, että eduskunta tätä parantaa, jolloin voimme todentaa sen totuuden, jonka vanha kirkkohistorian opettajani, suuresti kunnioittamani lääninrovasti Lauri Veikko Nurmi 40 vuotta sitten minulle ja luokkatovereilleni sanoi, että jos isi Jumala olisi tarkoittanut, että ihminen tuommoista kortta röyhyyttää, niin toki hän olisi tälle savupiipun päähänsä luonut.

7 Seppo Lahtela /kesk: Arvoisa herra puemies! Toisin kuin ed. Virtanen, olen tämän asian puolesta sekä vastaan. Sellainen vaikutelma jäi, että mikäli tämä suomalainen yhteiskunta olisi ed. Virtasen varassa, niin tuskinpa täällä saisi tehdä yhtään mitään ja syömäänkin joutuisi melkein ulkona. Tämmöinen vaikutelma jäi. Ette te, ed. Virtanen, niin sanonut, mutta näin minä vähän tätä asiaa aistin.

Mitä tulee tähän lakiin, tupakoinnin vastustamiseen, voisin sanoa, että kun ajattelen tätä omasta nuoruudestani, kun pienenä poikana ikään kuin kasvoin siihen ikään, että pääsin varteni ja ikäni perusteella ravintolaan, niin kyllä siellä katsellessani näitten kaljahuuruisten — silloin nimittäin kalja oli tullut vähän voimakkaammin juotavaksi — kansalaisten valtavaa tupakinpolttoa, ne ravintolatilat olivat silloin sellaiset, että ilmastoinnista ei ollut tietoaakaan, itse tämän maailman totesin, kun vesi silmistä kierti, että kun tämän tupakin saisi joskus tästä pois, niin voisi tässä jotain elämää ja järjestystä olla olemassa. Nyt siihen tilaisuuteen on tultu. Näin arvellen se harras haaveeni ja harras toiveeni 40 vuoden takaa on toteutunut, mutta en tietenkään ole toivonut, että siitä syntyy tämmöinen, niin kuin nyt on olemassa.

Toisin kuin ed. Virtanen väitti, näen, että sen jälkeen, kun tupakointi kielletään ja poistetaan, myöskin osa siitä tunnelmasta ja hengestä pois-

tuu. Tämän asian voisi hyvin kuvailla noin seitsemän vuoden takaa, oikeastaan kuuden vuoden takaa, että kun eduskunnassa kahvilan perältä poistui tupakointi, niin myöskin osa kahvilan tunnelmasta katosi eikä se koskaan ole palautunut eikä tullut siihen järjestykseen eikä tule, vaikka käskettäisiin nyt tupakoimaan ja tämä laki kumottaisiin. Ihmettelenkin niitä edustajia, jotka hiippailevat tuonne alas portaita ja menevät ikään kuin tupakalle sinne tupakkahuoneeseen, kolkkoon, synkkään ja voisi sanoa, että ummehtuneeseen tilaan, kun se on nyt näin rakennettu vain sitä varten. Tällä lailla tätä peliä katsottuna kyllähän tässä on selvästi ylireagoitu tähän asiaan.

Hallituksen esitys lähtee oikein ja oikealta pohjalta siinä, että pitää eristää, pitää eristää niin, että henkilökunta ei altistu, ja myöskin niin, että sellainen väki, joka menee syömään, juomaan taikka ei halua tupakinsavua haistella tai maistella, eristetään kaikesta muusta eroon. Tämä juontaa siihen, että kun ravintolakäyttäytymisen osalta on siirrytty tämmöiseen kotitipotteluun jo alkoholin käytön osalta, niin siirrytään todennäköisesti sitten tupakankin osalta. Tulee joku uusi kulttuuri, missä tämä homma tapahtuu ja toteutetaan. Jos tietäisin, niin sanoisin, mikä se on, mutta en tiedä enkä tunne sitä asiaa.

Kun otetaan huomioon se, että edellytetään, että pitää rakentaa, rakennuslupavaiheessa suunnitella, että on erikseen tupakkatilat julkisessa ravintolatilassa niin kuin on sosiaalitilat ja kaikki muut, niin onhan tämä aivan ihmeellinen maailmanpeli olemassa. Luulen, että tämä nykytekniikka olisi vähän sen tyyppinen, että ilmastoinnilla voidaan tämä homma hoitaa niin, että tällaista eristystä ei tarvitse tehdä eikä toteuttaa.

Kyllä pikkasen, mitenkään syyllistämättä naisia tai miehiä, tämän nykyisenkin lain soveltamisen kautta semmoista nirpanokkaista meininkiä on alkanut tulla, niin että näkee, kun joku jossakin tupakansavua pikkaisen pölläyttää, että aletaan tuhisemaan kauheasti ja ikään kuin paheksumaan sitä. Kyllä tässä monia muitakin asioita olisi korjattava ja hoidettava. Voisi sanoa, että suvaitsevaisuutta toivoisin tähän vähän enemmän, mitä nyt on olemassa.

Arvostan vahvasti niitä ed. Räsänen ja ed. Asko-Seljavaaran puheenvuoroja, joissa todettiin, että tupakansavu, niin kuin hallituksen esityksessään todetaan, on syöpään altistavaa ja sen altistamisen kautta myöskin näitä ongelmia

terveyden suhteen on olemassa. Mutta luulenpa niin, että silloin kun siitä tuoksusta on kysymys, tämä altistuminen ei ole kuitenkaan niitä suurimpia ongelmia, vaan ne suurimmat ongelmat ovat jotain muuta ja jossain muualla. Jos tätä ihminen pelkää, niin ei se oikeastaan voi aamulla ylös nousta, koska se voi altistua yhteen sun toiseen ongelmaan, jopa sotkeutua omaan näppäryyteensä ja kaatua portaissa, jos näin voisi tätä asiaa ajatella.

Näin tätä maailmaa katsottuna kerrattakoon nyt vielä, että itse en ole aidosti koskaan polttanut, mutta en ole koskaan kieltäytynytäkään sika-rinpoltoista, jos joku on sen tarjonnut. Tältä osin katson tätä hauskanpuoleisena harrastuksena silloin, kun se on mahdollista, mutta tietenkin enempi pitäisi pohtia tämänkin hallituksen esityksen kohdalla sitä, mitä on se tupakasta riippuvaisuus ja mitkä ne ongelmat ovat myöskin siinä asiassa noin taloudellisessa mielessä. Ymmärrän kyllä valtiontalouden kannan. Luulen, että valtiovarainministeriössä mietitään kaikin keinoin niitä tapoja, millä tätä tupakointia voitaisiin elvyttää, kiihottaa ja saada myöskin sitä kautta valtion kassaan enempi tuloja, mutta tämä on taas toisen saarnan aihe.

Herra puhemies! Tähän halusin erityisesti sanoa, että kun tämä hallituksen taholta on valmisteltu, uutisoitu ja kerrottu, niin kyllähän tähän kaikkein ihmeellisimän ajatusmaailma oli olemassa, että ympäritin vielä semmoinenkin harhakuva, että parvekkeelle jos joku menee, se kielletään ikään kuin lainsäädännöllä, että ei saa tupakoida eikä elää omalla parvekkeellaan niin kuin eletään. Tiedän, kyllä tässä salissa moni todistaa, että tätä ei ole harkittu eikä tehty eikä kaivettu tähän asiaan. Niin onkin. Mutta sellainen vaikutelma syntyy, kun lehdistö ja media uutisoivat tätä asiaa, että kyllä tästä oli tarkoitus tehdä vähän tämän tyyppinen, ja varoitankin, ettei tähän suuntaan mentäisi ja käytettäisiin käytännön järjeä, sitä, mikä käytännön elämässä on olemassa. Kyllä tämä tupakka on eräänlaista huumetta, siitä pitäisi päästä eroon muuten. Mutta näillä tekijöillä sen hyväksyttävyyden ja suvaitsevaisuuden pitäisi olla kaiken yläpuolella yksi asia olemassa, ja kuitenkin valtiontaloudelliset tekijät puoltavat ja edellyttävät, että sitäkin pitäisi saada kaupaksi menemään ja verotuloja kertymään.

Toivon, että tämä valiokuntakäsittelyn aikana syntyisi sellaiseen rakennelmaan ja sellaiseen ratkaisuun, missä näin kalliilta rakennelmilta ra-

kentamisen järjestämisen osalta päästäisiin eroon ja nähtäisiin vähän kokonaisuutta, sitä, että se on yksi tapa ihmisten kulttuurissa, seurustelukulttuurissa ja voisi sanoa, että myöskin hengenluontikulttuurissa, sellainen, että tupakka arvonsa saakoon, vaikka siinä ne omat haittatekijät ovat olemassakin.

8 Erkki Virtanen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppo Lahtelalle todettakoon, että tämä on ensimmäinen asia, jossa tässä salissa olen erityisesti kieltoja kannattanut, toivottavasti aika pitkälti viimeinenkin. Kysymys on tietenkin siitä, että kun näin pitkälle on menty, niin on ihan järkevää mennä vielä se yksi askel, joka puuttuu, koska niitten koppien rakentaminen sinne tyhjän pantiksi ei ole mistään kotoisin. Ja ed. Lahtelalle totean, että siellä irlantilaisissa pubeissa sitä tunnelmaa, jota ehkä toi se savu, joka sitten aiheuttaa niin paljon syöpää, että kuntien talous on kuralla terveydenhoitomenojen kasvun myötä, korvasi voimallisesti sieltä syvien lankkujen syvistä kätköistä satavuotinen hyvän oluen tuoksu. Ja kyllä siinä korvausta tuli aivan tarpeeksi.

9 Rauno Kettunen /kesk: Arvoisa puhemies! Ed. Virtasen pubivierailut Irlannissa eivät ole menneet hukkaan. Ed. Virtanen pitää lakiesitystä melkein hyvänä, mikä on paljon vasemmistolion edustajalta. On todettava, että ed. Lahtelasta tulisi hyvä savolainen edustajatoveri ed. Virtaselle, koska ed. Lahtela ei ilmoittanut kannattavansa eikä vastustavansa lakiesitystä, enemmänkin päinvastoin. Se oli hyvin savolainen ilmaisu.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia. Esityksen lähtökohtana on, että ravintolat ja muut ravitsemusliikkeet olisivat savuttomia. Esityksen mukaan tupakointi olisi sallittua ravintolan tai muun ravitsemusliikkeen sisätiloissa hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Ravintolan tai muun ravitsemusliikkeen elinkeinonharjoittaja voisi päättää, vaarako hän tähän tarkoitukseen tupakointitilan.

Hallituksen esityksen pohjimmaisena lähtökohtana on työntekijän työolosuhteiden parantaminen ja sitä kautta suoranaisten työstä aiheutuvien sairauksien vähentäminen. Toinen merkittävä syy on pyrkiä vähentämään kansalaisten tupakanpoltoa yleensä. Tupakoinnin lopettaminen yleisissä ravintolatilissa vähentää erittäin to-

dennäköisesti niin sanottujen ravintolatupakoitsijoiden määrää ja sitä kautta vähentää selvästi tupakointia. Toisaalta kavennamme tällä lailla yleisesti sallitun nautintoaineen käyttöalaa huomattavasti, tosin terveytemme hyväksi.

Arvoisa puhemies! En lähtökohtaisesti ole kieltojen kannalla, mutta ravintoloiden tupakointikielossa on kyse kansanterveydellisesti tärkeästä asiasta ja erityisesti työntekijöiden työoloista, joten ravintoloiden tupakointikielto on asiallinen ja kannatettava lakiesitys. Lakiesityksessä ei ole kokonaan jätetty huomiotta tupakoitsijoiden toiveita. Ravintola voi halutessaan tehdä tupakointia varten oman tilan, mitä ed. Virtanen tosin ilmoitti vastustavansa. Toivottavasti hänen tahtonsa ei toteudu.

¹⁰ **Mikko Alatalo/kesk:** Arvoisa puhemies! Edelleenkin tuon pubikansan terveiset, että kohta kai se eduskunta kieltää elämisenkin. Mutta mennään nyt tähän lakiin itsessään. Sehän on korostetusti työsuojelulainsäädäntöä, ja siksi se on hieman harhaanjohtava, koska lain poikkeuksellinen laajuus on todella merkittävä. Siinä on kyse isosta, perustuslaillisestakin, ristiriidasta.

Tähän päivään saakka on ollut luonnollista, että ravintoloissa on nautittu ruokaa, juomaa ja sitten myös tupakoitu. Nyt mennään harppaus toiseen suuntaan. Ymmärrän kyllä, että tässä on kyse kansan raitistamispolitiikasta, työsuojelusta, mutta toisaalta pienten ravintoloiden alasajosta. Pieniä ravintoloita ja pubeja tulee kaatumaan, jos tämä laki menee läpi. Tupakoivat jäävät kotiin juomaan ja tupakoimaan. Tämä eduskuntatalo osaa kyllä tehdä paljon kieltoja, joilla normaalia yritystoimintaa ajetaan alas.

Onneksi sinänsä me olemme valistuneita tupakoinnista: kyllä viime vuosina tupakointi on vähentynyt nuorten keskuudessa, me tiedämme haitat. Itse en ole lääkäri enkä sairaanhoitaja, mutta olen juuri tuollainen passiivinen 1—6 savukkeen tupakoitsija esiintyvänä taiteilijana, ja silti minä haluaisin katsoa tätä asiaa vapaamielisesti, vaikka lopetin aktiivisen tupakoinnin parikymmentä vuotta sitten. Nykyinen tupakkalainsäädäntö on minun mielestäni ollut ihan onnistunut. Vieläkin on todella monia työpaikkoja, joissa ei ole tupakkatiloja, se on tosiasia, mutta pääasiallisesti kyllä tämä laki on ollut onnistunut. Se on mahdollistanut kohtuullisen hyvin työntekijöiden ja asiakkaiden suojaamisen tahatonta ympäristön tupakansavulle altistumisista vastaan.

Mutta olen miettinyt sitä, olisiko sittenkin luotettava yleensäkin näissä asioissa enemmän markkinoihin ja ohjaukseen. Onhan selvästi merkkejä olemassa, että savuttomuus voi olla ravintolalle yhtä suuri valtti kuin se, että ravintolassa saa tupakoida. Nykyäänhan tupakoimattomat eivät juuri viitsi käydä savullisissa ravintoloissa — pubiporukka on ihan erikseen — kuka tupakoimaton haluaisi sinne mennä. Toisin sanoen on täysin mahdollista, että kysyntä ja tarjonta löytävät toisensa ajan myötä ja meidän ei tarvitse tietyn kaavan mukaan ihmisiä pakottaa menemään.

Tupakoinnillahan on pitkät perinteet ja historia, ja olisi kohtuullista ja oikeudenmukaista kaikkien kannalta, että lainsäädäntö olisi ainakin joustava pitkän siirtymäajan suhteen. Valtion olisi tarjottava myös porkkanoita, jotta tupakkatilat saadaan hyvin järjestymään, ja voitaisiinko alle 50 neliömetrin ravintolalle antaa pidempi siirtymäaika? Yksi ratkaisu olisi ollut se, että nykyistä lainsäädäntöä olisi vain hieman tiukennettu sen osalta, että määriteltäisiin selkeämmin savupitoisuudet ja ilmastointilaitteet, ja valvontaa olisi oikeasti lisätty. Nythän niitä ei ole oikeastaan valvottu sillä tavalla.

Lakiehdotuksesta, mikä nyt on, saa semmoisen kuvan, että uutta, todella tiukkaa lakia säädetään siksi, että nykyisen lain valvontaa ei ole hoidettu. Näin siis vanha tupakkalaki olisi epäonnistunut. Se on aika huono perustelu, jos ajatellaan, että maksumiehiksi joutuvat pienet ravintolat ja pienet yrittäjät tässä tapauksessa jäävät näin työttömiksi. Mikään ei olisi estänyt luomasta sellaista käytäntöä, että ravintola voisi hakea lupaa tietyille looseille, joissa voi tupakoida ilman, että rakennetaan jotain tupakkakoppia. Nyt on olemassa vaara, että osa pienistä ravintoloista irtisanotuista työntekijöistä joutuu siirtymäajan työskentelemään suurissa ravintoloissa sellaisissa tehtävissä, joissa he todennäköisesti altistuisivat tupakansavulle, vaikka tarjoilua tupakkatiloihin ei sallittaisikaan.

Tupakointitiloja, joista tupakansavua ei leviäisi muihin tiloihin, on kallista rakentaa, ja käytännössä valvonta on vaikeaa ja kallista toteuttaa. Pienillä ravintoloilla ei ole tilaa ja varaa rakentaa tupakkakoppia monessa tapauksessa ja tupakointi loppuu kokonaan. Näin sitten tupakoijat siirtyvät tupakkakopillisiin ravintoloihin ja mennään aina vaan isompiin yksiköihin. En tietenkään väitä, että tämä koskisi kaikkia, mutta näin varmasti tammöisten pikkupubien osalta tulee käymään.

Laissa olevan siirtymäajan kohdalla on sellainen iso aukko, että se annetaan vain niille ravintoloille, joissa on jo tupakkailmastointi kunnossa edellisen tupakkalain jäljiltä. Näitä ovat siis todella isot ravintolat, koska alle 50 neliömetrin ravintoloiden ei ollut pakko laittaa ilmastointia kuntoon. Näin nyt sitten suuret ravintolat saavat hyvitystä tekemistään investoinneista, mikä kohutuullista onkin. Rakennusmääräysten takia erillistä tupakointitilaa on mahdollista rakentaa moniin vanhoihin kerrostaloihin. Määräysten mukaan savu pitää johtaa tupakointitilasta suoraan katolle ulkoilmaan. Olisi tärkeää, että rakennusmääräyksiä voitaisiin samalla muuttaa. Muutenhan tilanne on se, että ravintolan ainoaksi vaihtoehdoksi jää tupakoinnin kieltäminen kokonaan, ja se johtaa sitten ravintolan sulkemiseen, niin kuin Norjassakin on jonkin verran käynyt.

Jonkinlaisen nihilismin puolelle menee mielestäni puhe ravintoloiden ulkoterasien tupakoinnista, kun joudutaan miettimään myös naapurien toivomuksia ja vaatimuksia. Kyllä ravintolohenkilökunnalle tulee aikamoinen lisätyö valvoa ulkotilojen tupakointia. Miten hento tarjoilijatyttö poistaa satakiloisen karpaasin ravintolasta, jos tämä ei suostu sammuttamaan tupakkaansa siellä ulkotiloissa? Kyllä lain pitäisi sallia edes sellaisten talviterassien rakentamisoikeus, joilla saisi vapaasti tupakoida. Monella helsinkiläisravintolalla esimerkiksi on ollut tällaisia toiveita.

Sikarimiehet, jotka ovat siis ihan oman kulttuurinsa edustajia, eivät tietenkään pidä tästä laista ollenkaan eivätkä siitä, että sikarit rinnastetaan tupakkaan. Yleensäkin sikaria ei poltella tietenkään pubeissa, vaan yleensä kahvin ja hyvän konjakin kera, ja sekin on omaa kulttuuriansa.

Ylipäänsä suvaitsevaisuutta minäkin tässä peräänkuulutan. Tässä on sellainen puritaanikulttuurin maku nyt Euroopan unionin maissa. Kaikki elämän maku ja haju halutaan kieltää. Jos nyt jotain positiivista pitäisi sanoa, niin se on siinä, että ei uudessakaan laissa olla ihan täyskieltoon menossa. Ehdotettu malli jättää kuitenkin joitakin mahdollisuuksia ravintoloitsijoille edelleen, varsinkin jos siirtymäajat koskevat kaikkia ravintoloita. Ulkomaiset kokemukset ovat nyt osoittaneet, että taloudelliset vaikutukset eivät olisi niin suuria kuin on pelätty, mutta on muistettava, että monissa maissa ravintolakulttuuri sinällään on jo paljon kehittyneempi kuin meillä Suomessa, ruo-

kapainotteisempi. Toisaalta siellä ei olla välttämättä niin uskollisia virkavallalle. Espanjassakin olen nähnyt, että poliisi vetää savuketta prohibido fumar -kyltin alla.

Ihmettelen, onkohan tässä valmistelussa ravintoloita kuultu ja kuinka paljon ylipäänsä. Toivon mukaan tässä nyt sitten kansanterveyttä edistetään mutta vaikutukset jäisivät siltä osin mahdollisimman pieniksi, että pieniä ravintolayrityksiä ei kaatuisi ja jälleen lisää ihmisiä tulisi kilometritehtaalle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Paavo Lipponen.

¹¹ **Lyly Rajala /kok:** Arvoisat puhemiehet! Kiihtoksia ed. Alatalolle hyvistä sanoista. Otitte ensimmäisenä täällä kantaa yrittäjyyteen. Kun ed. Pulliainen tuossa jossakin vaiheessa kertoi, että meillä tehtiin joitakin vuosia sitten ravintoloille määräyksiä siitä, minkälaiset ilmastoinnit ja muut tulee rakentaa, niin tiedämme ainakin esiintyvänä ihmisinä ed. Alatalon kanssa monia paikkoja, jotka olisivat tyhjentyneet, mikäli edellisen lain mukaan he eivät olisi laittaneet baaritiskin yläpuolelle sellaisia ilmastointi-imureita, että siellä tupakointi saisi jatkaa.

Minä vähän ihmettelen myöskin tätä: Minulla on aina ollut mottona vapaus valita, elikkä kauppojen pitäisi olla auki silloin, kun asiakas niin haluaa. Eiväthän kauppiaat pitäisi turhaan kauppojaan auki. Tämä on saman tyyppinen asia. Mielestäni ravintoloitsijoilla tulisi olla oikeus valita se, tupakoidaanko heidän ravintolassaan vai ei, ja sen jälkeen asiakkaat valikoituisivat sen mukaan, haluavatko he mennä savuiseen ravintolaan vai savuttomaan ravintolaan. Minun mielestäni se olisi kaikista paras keino.

Ymmärrän hyvin, että ed. Asko-Seljavaara lääkärinä vastustaa kaikkea tupakointia. Saman kaavan mukaan, käsittääkseni myöskin tutkimusten mukaan, myöskin viina tappaa ihmisiä. Eli toisin sanoen kun tässä näköjään mennään suomalaisen laulun sanoin "tupakka, viina ja villit naiset" ja tupakka ja villit naiset täällä jo pikkuhiljaa kuolevat sukupuuttoon näillä meidän hallituksen esityksillämme, niin seuraava aste on tietenkin se, että kielletään viinanjuonti ravinto-

lassa. Niin päästäisiin vielä terveellisempään olomuotoon.

Semmoinen vaan tuli mieleen ed. Asko-Seljavaaralle, että eikö sitä yleensä sanota ihan tutkimustenkin perusteella, että ihmiset rupeavat lihoamaan, jos he jättävät tupakan pois. Onko se sitten toinen keino? Kumpaan ihminen haluaa kuolla: liikalihavuuteen vai tupakkaan? Miten kukaan sen ottaa.

Irlannissa en ole valitettavasti koskaan vielä päässyt käymään, mutta olimme tässä jokunen viikko sitten valiokuntamatkalla Norjassa ja muutaman muun edustajan kanssa menimme iltilailaisuuden jälkeen hotellia vastapäätä olevaan ravintolaan, jossa ei ollut edes henkilökuntaa, koska he olivat kaikki siinä kadulla tupakalla. Yhtään asiakasta siellä ei ollut eikä myöskään henkilökuntaa. He olivat kaikki siellä. Mihinkähän tämä sitten johtaa?

Tosiaan minä tässä eräänä päivänä presidentinvaalikampanjareissulla pyörähdin ensimmäisen kerran elämässäni Riihimäen asemaravintolaan. Se oli erikoinen näky: semmoinen vanhanmallinen, varmaan 100 vuotta vanha rakennus ja hirvittävä tupakansavu ja ihmisiä vaikka kuinka paljon olutlasiensa seurassa. Siellä oli sitten erillinen koppi, jossa luki: "Savuton tila". Siellä ei ollut yhtään ketään. Elikkä semmoinen todella iso alue oli tupakoijille.

Olisin tosiaan sitä mieltä, että tässä rangaistaan niitä yrittäjiä, jotka muutama vuosi sitten investoivat runsaasti edellisten lakien ja asetusten mukaan, ja nyt taas lisää investointeja. Jokaiselle vapaus valita, onko heillä savuton tai savullinen ravintola! Seuraavaksi varmaan sitten vuorossa on, että savusaunat kielletään. Niistäkin ehkä aiheutuu joitain haittoja.

Tässä vaiheessa, arvoisa puhemies, minusta on mukavaa, että näen tuolta listasta, että yhden puhujan jälkeen kuulemme linjapuheen, kun uusin edustajamme Paatero ottaa sanansäilällä kiinni.

¹² **Riikka Moilanen-Savolainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä aiemmin ed. Kettunen totesi, että on hyvin arveluttavaa, että lainsäädännöllä lähestytään kansalaisvapauksien rajoittamista. Olen hänen kanssaan hyvin paljon samaa mieltä.

Tässä ravintolatupakoinnin kieltämisessä on kuitenkin kyse muusta. Sen päällimmäinen tarkoitus, kuten täällä on useampaan kertaan todet-

tu, on suojella ravintolatyöntekijöitä ja savuttomia asiakkaita. Tätä pidän erittäin tärkeänä.

Minulla on sama huoli kuin ed. Alatalolla. Ravintolayrittäjien kannalta tämä hallituksen esitys ei ole ongelmaton, sillä kaikilla ravintoloilla ei ole mahdollisuutta rakentaa tupakointitilaa.

Täällä aiemmin ed. Asko-Seljavaara oli eri mieltä tämän siirtymäajan pituudesta, mutta minä olen kyllä hallituksen esityksen kannalla. Ei ole toivottavaa, että tämä laki johtaisi yritysten lopettamiseen.

Täällä on vertailtu eri eurooppalaisia käytäntöjä. Nämä kokemukset ovat hyvin myönteisiä, jolloin voidaan olettaa, että Suomessakaan nämä pahimmat uhkakuvat eivät toteudu. Minun mielestäni tärkeintä kuitenkin on, että asenteet savuttomuuden puolesta vahvistuvat ja myös ennalta ehkäisevä kansanterveystyö ottaa tämän lain kautta useita edistysaskeleita.

¹³ **Sirpa Paatero /sd:** Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa varmaan on hyvä mainita, että viikko sitten olin vielä ehkäisevän päihdetyön ohjaajan virassa, jotenka puheeni varmaan kumpuaa sieltä puolelta.

Aika selkeästi tuen tätä lakiesitystä ja uskon ja toivon, että tämä menee helpommin läpi kuin edellisellä kerralla se, jota olimme siellä kenttäpuolella eteenpäin viemässä, joka ei johtanut siihen, että ravintolat olisivat joutuneet lakkauttamaan toimintaansa tai asiakkaat olisivat loppuineet pelkästään jo siitä syystä, että tupakointia rajoitettiin.

Erityisesti, kun tämä on työsuojelullinen kysymys, olen huolissani niistä työntekijöistä. Kun heiltä ravintolailan jälkeen on otettu häkämittäuksia elikkä testattu, kuinka paljon häkää on kerääntynyt keuhkoihin, niin on se aikamoinen määrä, kun esimerkiksi verrataan tehtaisiin, joissa jokin kone on hetken aikaa epäkunnossa ja sieltä tulee häkää ja sitä mitataan. Jotkut ovat tässä työssä kuitenkin kymmeniä vuosia siinä samassa häkämäärässä.

Nikotiinikorvaushoidosta minulla on tällä hetkellä kyllä semmoinen ajatus ja tieto, että se on katsottu sen verran vaarattomaksi, että myöskin odottaville äideille ja jopa nuorille nykyisin jo suositellaan korvaushoitoa.

Sitten ed. Seppo Lahtelalle siitä taloudellisesta asiasta, että kyllä ne sairauspoissaolot ovat aika iso taloudellinen kysymys.

¹⁴ **Pehr Löv /r:** Värderade herr talman, arvoisa herra puhemies! Den aktuella lagen är mycket angelägen och välkommen.

Ajankohtainen laki on erittäin tarpeellinen ja tervetullutkin.

Suomi oli aikanaan moderni maa tupakoinnin estämisessä nimenomaan lainsäädännön puolella silloin, kun kiellettiin tupakanpolto julkisissa tiloissa. Tähän liittyvä terveysvalistus johti siihen, että miehet Suomessa vähensivät 30 vuoden sisällä tupakointiaan 60 prosentista 30 prosenttiin. Hurja saavutus. Ja mitä saatiin aikaan? Sydän- ja verisuonisairaudet vähenivät kolminkertaisesti näiden 30 vuoden aikana. Siihen liittyi tietysti myöskin muiden elämäntapojen muuttaminen, nimenomaan liikuntaa lisättiin ja myöskin syötiin terveellisemmin, totta kai, mutta tupakka oli siinä erittäin tärkeä tekijä, ja edelleenkin arterioskleroosi eli verisuonten kalkkeutuminen on yleisintä juuri Suomessa, ja siihen on edelleen tupakka liian suuri vaaratekijä.

Tämä merkitsee sitä, että nyt meidän velvollisuutemme kuuluu toimia kansalaisten terveyden hyväksi. Se on meidän velvollisuutemme, kun meillä on tämä tieto, kuinka vaarallinen aine tupakka on. Se on syöpävaarallinen ja se aiheuttaa verisuonten kalkkeutumista.

On moneen kertaan täällä jo mainittu Norja, Irlanti, Ruotsi, Viro, Espanja. Valiokunnan kansa käytiin muutama kuukausi sitten Irlannissa, missä tämä täyskielto on ollut voimassa jo vuodesta 2004. Palaute oli täysin positiivinen. Ravintoloiden omistajat, asiakkaat, kaikki viihtyivät paremmin. Ruotsista minulla on se tieto ihan edustajakollegoilta ja muutenkin tilastoista jo saatavissa — se kielto astui voimaan nyt kesällä — että vieraat ovat tulleet yhä enemmän ruokaravintoloihin, jopa pubeihin, koska se ympäristö on niin paljon viihtyisämpi. Tämä on tosiasia.

Tässä on mainittu, että tämä olisi jonkinlaista holhoamista myöskin. Täytyy muistaa, että työn tekijä, joka pubissa tulee kosketuksiin tupakan savun kanssa, saa keuhkoihinsa ja verenkiertoonsa tupakkamäärän, joka vastaa jopa kuutta savuketta päivässä, polttamatta itse, siis vain passiivisen tupakoinnin kautta. Siis taas selvä merkki siitä, että meidän velvollisuutemme on nyt toimia.

Valistaminen ei yksinomaan riitä, koska kyllä kaikki tietävät, että tupakka on vaarallista. Silti liian moni vielä tupakoi. Sen takia täytyy myöskin nyt tämän tyyppisellä lainsäädännöllä puut-

tua asiaan. Se ei ole minun mielestäni millään lailla ristiriidassa perustuslain kanssa, nimittäin perustuslaki sanoo suunnilleen myöskin, että meillä on kaikilla oikeus hyvään terveyteen, ja meillä on velvollisuus myöskin huolehtia siitä, että kaikilla on todellinen mahdollisuus hyvään terveyteen.

Talman! Den här lagen är helt nödvändig. Finland var i tiden ett modernt land när vi förbjöd genom lag tobaksrökning i offentliga utrymmen. Genom effektiv hälsouppllysning minskade männen sin tobaksrökning från 60 till 30 procent, och tack vare det fick vi mycket mycket mindre sjuklighet både i åderförkalkning och framför allt i lungcancer, men också i andra cancersjukdomar. Vi vet att alla känner till tobakens skadeeffekter men ändå klarar man inte av att sluta. Och den passiva rökningen motsvarar till och med sex cigarrer per dag för dem som arbetar i en pub där det röks mycket.

Vi har, som jag ser det, enligt grundlagen en skyldighet att agera för medborgarnas hälsa på bästa sätt. Därför tycker jag att den här lagen är mycket bra. Jag tror också att vi under utskottsbehandlingen måste tänka över detta med dessa rökskåp som skall inrättas. I Irland hade man via försök kommit fram till att de gjorde bara skada, de smutsade ned, det var ohälsosamt för personalen att gå in och så vidare. Därför tyckte man att det var sakligt och bra att ha totalförbud. Det här skulle säkert fungera i Finland också. Jag hoppas att den här lagen kan gå igenom utan större problem i utskottsbehandlingen och riksdagen.

¹⁵ **Maija Rask /sd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä keskustelun aikana eräät edustajat ovat kauhistelleet sitä, että ravintoloitsijoille tulee suuria kustannuksia tupakointitilojen järjestämisestä, mutta minä olen ainakin ymmärtänyt niin tämän lakiesityksen, että tässä todetaan, että ravintoloitsija, elinkeinonharjoittaja, voi päättää, varaako hän tähän tarkoitukseen tupakointitilan. Elikä se käsitykseni mukaan ei ole pakollista.

Sitten haluaisin kommentoida ed. Seppo Lahelan puheenvuoroa. Hän aika osuvasti sanoi, että tupakka on eräänlaista huumetta. Se oli naulan kantaan sanottu. Tupakasta riippuvuushan on erittäin voimakas ja siitä on erittäin vaikea päästä eroon. (Ed. Asko-Seljavaara: Nikotiini!) — Nikotiini, korjaan, ed. Asko-Seljavaara, oikein.

Mutta sitten ed. Lahtela puhui myös näistä ta-
loudellisista vaikutuksista, ja tuntui aika pöyris-
tyttävältä hänen todetessaan, että valtio tarvitsee
verotuloja. Käsitkseni mukaan verotulot, joita
tupakan myynnistä saadaan, eivät kyllä riitä tu-
pakasta johtuvien sairauksien hoitamiseen al-
kuunkaan.

¹⁶ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa puhemies!
Tämä hallituksen esitys 226/2005 vp on mieles-
täni hyvä ja toivon, että tämän suuntaviivojen
mukaan asianomainen eduskunnan valiokunta
kirjoittaa sitten mietinnön. Näen, että tällä halu-
taan ja voidaan edistää kansanterveyttä, mutta
ennen kaikkea tämä on myös yhteiskunnan sig-
naali asiasta ja ennen muuta koen, että tämä on
osoitettu nuorisolle aivan erityisesti.

Aikoinaan vietettiin, olin lukiolainen silloin,
terveiden elämäntapojen edistämisen vuotta ja
tuon vuoden yksi teemalause oli, että vuonna
2000 enää vain epäsosiaalinen henkilö tupakoi.
Tupakointi on vähentynyt toki ajan myötä ni-
menomaan miesten osalta, mutta tämän lakiesi-
tyksen, hallituksen esityksen, myötä tähdätään ei
vain esimerkkiin ja tupakoinnin vähentämiseen,
vaan hyvin merkittävästi myös työsuojeluun.
Tämä on hyvin huomionarvoinen näkökohta.
Minä en usko sitä, että yrittäjät todellisuudessa
joutuvat tämän kanssa vaikeuksiin. Aivan kuten
edustajakollega Per Löf tällä toi esille, koke-
mukset voivat olla täysin toisen suuntaisia. Yrit-
täjillekin avautuu uudella tavalla menestymisen
mahdollisuus uusimalla paikkoja ja sitä kautta
saamalla myös ehkä uuden tyyppisellä toiminta-
periaatteella uusia asiakkaita.

Näen, että tämä hallituksen esitys on hyvin
myönteinen, ja toivon, että se tulee etenemään
nopeasti lainsäädäntöön. Toivoisin, että myös il-
miöön nimeltä parveketupakointi voitaisiin löy-
tää kaikkia osapuolia tyydyttävät ratkaisut.

¹⁷ **Sirpa Asko-Seljavaara /kok:** Arvoisa herra
puhemies! Tunnen itseni erittäin suvaitsematto-
maksi, koska olen tämän lakiehdotuksen kannal-
la. Mutta niin kuin ed. Löf sanoi, niin tupakointi
nyt on kerta kaikkiaan niin vakava terveystarve,
että meidän kaikkien velvollisuutemme on puut-
tua siihen jollakin tavalla. Ja jos nämä tupa-
koimattomat ravintolat ovat toimineet niin hyvin
niin monessa Euroopan maassa, niin miksei se
rajoitus toimisi myös Suomessa? Jos sitten taas
hallitus jotenkin haluaa hyvittää näitä ravinto-

loitsijoita, niin eikö olisi hyvä harkita tätä ravin-
tolapalvelujen arvonlisäveron alentamista?

¹⁸ **Jouko Laxell /kok:** Arvoisa puhemies! En it-
sekään kannata tietenkään tupakanpolttoa, mutta
kentällä kulkiessani olen kyllä usein huomannut,
että moniin uusimpiin ravintoloihin, vaikka tä-
män tupakkahuoneen tekeminen ei vaadi hirve-
än isoa tilaa, sitä on aika vaikea rakentaa. Sitten
toiseksi taas, kun täälläkin sanottiin, että voidaan
rakentaa myöskin ravintola, missä ei saa polttaa,
niin monella pienellä paikkakunnalla se ei ole
kyllä mahdollista. Sinne ei tehdä kahta erityyp-
pistä ravintolaa. Siellä ei sitten tule pärjäämään
tämä toisen tyyppinen kylläkään, joten ei tämä
pelkästään niin yksinkertainen asia ole.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia
lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle
perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-ar-
vovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

15) Hallituksen esitys osasairauspäivära- haa koskeväksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 227/2005 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia
lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle
työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava
asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ **Riikka Moilanen-Savolainen /kesk:** Arvoi-
sa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa hal-
lituksen esityksessä luodaan uusi osa-aikainen
sairauspäivärahaajärjestelmä. Tarkoituksena on
tukea työntekijän työhön paluuta kehittämällä
malli, jossa henkilö omasta pyrkimyksistään
voisi vähitellen palata takaisin ja sopeutua
omaan työhönsä. Uudistuksen tavoitteena on si-
ten osaltaan edistää työkyvyn palautumista, työ-
säljaksamista ja työuralla pysymistä. Hallituksen
esitys tukee Matti Vanhasen hallitusohjelman
kirjauksia, joiden tavoitteena on vaikuttaa työ-
säoloajan pidentymiseen ja vahvistaa työn hou-
kuttelevuutta. Hallituksen esityksellä varaudu-

taan myös ikääntymiseen, joka omalta osaltaan tuo työelämään kasvavia paineita.

Arvoisa puhemies! Osa-aikainen sairauspäiväraha on merkittävä uudistus. Nykyään lakiin ei sisälly mahdollisuutta maksaa sairauspäivärahaa osalta päivää. Henkilön tulee siis jäädä kokonaan pois työstään. Työntekijä ei ole voinut palata työhönsä sairauspäivärahakaudella menettämättä oikeutta sairauspäivärahaan. Oletan, että voimassa olevan lain tulkinta on ollut kohtuullisen helppoa ja selkeää. Nyt käsittelyssä olevan lain kautta luodaan uusi välivaihe, joka antaa mahdollisuuden rätätälöintiin ja osittaiseen työelämään palaamiseen. Tämä lienee lain vaikeimmin tulkittava kohta. Uuteen järjestelmään, josta on saatu myönteisiä kokemuksia muun muassa Ruotsissa ja Norjassa, kaipaa toimivuuden seuranta. Toivon, että Suomessakin onnistutaan.

Käsittelyssä oleva laki koskettaa pitkäkköjä sairauslomia eli vähintään 60 sairauspäivää kestänyttä sairautta. Uusi järjestelmä koskee kaikkia sairauksia, ja siihen olisi mahdollisuus sekä työntekijöillä että yrittäjillä. Pidän tätä linjausta perusteltuna, joskaan se ei ole ongelmaton. Kokenukseni perheyrietyksessä ovat osoittaneet, että erityisesti pienissä yrityksissä työntekijän pitkä sairausloma vaikeuttaa yritystoimintaa oleellisesti. Muutaman kuukauden sairausloman ajalle on useimmiten täysin mahdotonta saada sijaista. Osaava tilapäisapu paikataan yleensä muun henkilökunnan työpanoksella. Kohtuuttomaksi tilanne käy useimmiten silloin, kun yrittäjä itse sairastuu. Perheyrietykset ovat näissäkin tapauksissa tyypillisiä esimerkkejä, joissa useimmiten yrityksen johtaminen keskittyy yhden henkilön varaan. Tästä syystä pidän tärkeänä, että lainsäädännön kautta mahdollistetaan osa-aikainen työ silloin, kun henkilö toipuu sairaudestaan ja työkyky vähitellen palautuu.

Arvoisa puhemies! Työnantaja on vastuussa työpaikan turvallisuudesta ja koko työpaikan ja työntekijöiden työsuojelusta. Tästä syystä pidän erityisen tärkeänä lain lähtökohtaa, jossa työntekijän on sovittava työnantajan kanssa työn tekemisestä osa-aikaisesti. Erittäin tärkeässä asemassa ovat sekä henkilön oma halukkuus palata työhön että lääkärin arvio työkyvystä. Työterveyshuollolla tulee olemaan jatkossa nykyistä merkittävämpi rooli. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, lääkäreiden koulutus nousee keskeiseen asemaan. Työnantajien kannalta on ensisijaisen tärkeää, että heillä on myös oikeus kieltäytyä

osa-aikaisesta työstä sairaustapauksissa. Työnantajan on arvioitava työtehtävät ja -järjestelyt koko työyhteisön kannalta. Työturvallisuuden näkökulmasta työnantajan tulee olla vakuuttunut siitä, että työntekijän paluu työhön on turvallista eikä hän tule aiheuttamaan yleistä työturvallisuusriskiä.

Arvoisa puhemies! Paluuta pitkäkkön sairausloman jälkeen tulee helpottaa, ennenaikaisia työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiä vähentää ja työntekijöiden työssäjaksamiseen kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Tämä laki edistää kyllä näitä tavoitteita.

2 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa puhemies! Kyseessä on varsin hyvä hallituksen esitys, jonka toivoisi mahdollisimman pian tulevan lainsäädäntöön. Tämä tuo yksilöllisyyttä ja joustavuutta työelämään niin työntekijöille kuin työnantajille. Monta kertaahan on aika jyrkkä tämä kynnyks sairauslomalta palata työhön. Tällä luodaan joustavuutta, ja kun käytännöt tässä löytävät sitten eri työpaikoilla vielä oikeat muotonsa, niin minä uskon, että tällä käytännöllä voidaan tehdä paljon hyvää työssä oleville ihmisille, heidän työkyvylleen ja työssäviihtyvyydelleen.

3 Pehr Löw /r: Värderade herr talman, arvoisa herra puhemies! Det här lagförslaget är en av de goda lagar som den här regeringen avgett. Jag har varit med i två regeringsförhandlingar där den här frågan har varit uppe och försökt kämpa för att få den igenom. Äntligen, kan man säga, är vi med i nordisk anda.

Hindren har varit många i trepartsförhandlingarna, man har varit rädd för missbruk, för extra kostnader, men nu när befolkningen har blivit äldre och vi behöver höja pensionsåldern, nu passar det bättre. Och bra så. Jag är säker på att alla drar nytta av det här. Vi får nöjdare arbetstagare som presterar mera och så blir vi kvitt ett stort problem, det här svartvita med arbetsförmögenhet—arbetsförmögen, sjukpensionsansökningarna kommer att minska.

Puhemies! Tämä on erittäin tervetullut ja joustava laki, joka todella tulee parantamaan viihtyvyyttä työssä ja sillä tavalla myöskin tuottamaan enemmän työnantajalle.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

16) Hallituksen esitys laiksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 228/2005 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Tatja Karvonen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tänä päivänä keskustelussa on ollut paljon hallituksen esityksiä, jotka koskettavat suurempia ryhmiä. Nyt käsittelyssä oleva pieni muutos Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta koskettaa pientä väkijoukkoa, mutta on erittäin merkityksellinen.

Kun eduskunta hyväksyi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain, niin samalla hyväksyttiin lausuma, jossa edellytettiin, että Rauhalan ja Raattaman asukkaille sallitaan samanlaiset metsästysoikeudet kuin oli ennen kuntarajan muutosta. Voidaan sanoa, että ministeriöt ovat toimineet kohtuullisen ripeästi. Uskon, että myös eduskunta toimii sillä tavalla, että kun syksy tulee, niin Rauhalan ja Raattaman kyläläiset pystyvät metsästämään niillä alueilla, joilla he ovat vuosikymmeniä metsästäneet.

Hallituksen esityksessä todetaan, että asialla on periaatteellista merkitystä, ja se periaatehallituksen esityksessä kohdistuu siihen, että Rauhalan ja Raattaman kylien asukkaille annettaisiin metsästyksen suhteen laajemmat oikeudet kuin metsästyslaissa on 8 §:n mukaan muutoin annettu siitä syystä, että metsästysoikeudet kohdistuvat kansallispuiston alueelle.

Itse kuitenkin Lapin edustajana näen sen periaatteellisen merkityksen hieman toisesta näkökulmasta. Alueen asukkaat ovat monta kertaa muistuttaneet siitä, että heistä yhtenä päivänä tulikin omille alueilleen ulkopaikkakuntalaisia, ja me tiedämme, mitä se ulkopaikkakuntalaisuus tarkoittaa Lapissa metsästysoikeuden mukaan. Sen vuoksi on hyvin tärkeää, että nämä Rauhalan ja Raattaman asukkaiden nautintaoikeudet,

jotka siellä on vuosikymmeniä ja vuosisatoja ollut, palautuvat. Monesti puhutaan siitä, että Lapissa metsästystä harrastetaan, mutta ainakin hyvin monille lappilaisille, jotka metsästystä harrastavat tai syksyllä asetta kantavat mukanaan, se on enemmän kuin harrastus: se on elämäntapa ja osalle myös leivän jatke.

Kun ympäristövaliokunta kuulee asiantuntijoita, toivoisin, että se voisi hiukan paneutua myös siihen, millä tavalla tämä lakiesitys ja Ylläs-Pallastunturin kansallispuiston rajojen veto on vaikuttanut Muonion hirvenpyyntiin ja muoniolaisten hirviseurojen toimintaan. Siellä on joi-takin, muutamia hirvenpyydyttäjiä, joille tämä asia on vielä hiukan ongelmallinen, mutta uskon, että ympäristövaliokunta löytää siihenkin sellaisen ratkaisun, että nautintaoikeudet, jotka ovat aikaisemmin olleet, palautuvat.

² **Simo Rundgren /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä perustettu Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on suurin ja kaunein. Enontekiön, Muonion, Kittilän ja Kolarin kunnan alueilla tuon puiston pinta-ala on 102 000 hehtaaria. Se on matkailullisesti ja elinkeinollisesti äärettömän tärkeä, ja jo nyt siitä on nousemassa tuon alueen selvä vetovoimatekijä, joka myöskin kiinnostaa ei ainoastaan suomalaisia vaan kansainvälisestikin matkailijoita. Tämä kaikki on äärettömän positiivista tässä Pallas-Yllästunturin kansallispuiston perustamisessa ja siinä laissa.

Toinen asia on sitten se, että kansallispuistojen perustaminen, yhteisten luonnonvarojen suojeleminen ja käyttäminen, on aina asia, joka koskettaa paikallisia ihmisiä, heidän elämäänsä. On otettava huomioon myös ne, jotka todella arkipäivän elämää tuolla alueella elävät noissa erämaakylissäkin, kaukana kirkonkylistä, ja siellä selviävät. Tässä tullaan sitten siihen tosiasiaan, että vaikka yleisesti ottaen metsästys ja kalastus ovat harrastuksia, niin ne ovat näille ihmisille myös selkeästi kotitarvekalastusta ja -metsästystä, joka tuo myös leivän jatketta. Kaikki näitten nautintaoikeuksien rajoitukset ovat myös sellaisia, jotka koskettavat todella näitten ihmisten elämää, mitä ei helposti ulkoapäin asioita tarkastellen huomaa, mutta ne kyllä tajuaa, kun tarkemmin tutustuu paikallisten ihmisten elämään.

Perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan aikoinaan kiinnitti huomiota juuri näitten paikallisten ihmisten oikeuksiin Pohjois-Suomessa. Siellähän on tämä paikallisten oikeus

metsästää valtion mailla oman kunnan alueella yksi tällainen. Lisäksi me olemme kirjanneet lausuntoon erityisperusteiset oikeudet, jotka liittyvät myöskin usein metsästyksen, kalastukseen, jopa kotitarvepuun ottoon. Nämä oikeudet on kirjattu monien ihmisten talonkirjoihin, ja nämä oikeudet ulottuvat usein oman tilan ulkopuolisiin alueisiin, järviin ja metsästyksmaihin. Nämä ovat juuri niitä asioita, joiden perusteella aikoinaan asutus noille seuduille on tullut. Nämä ihmiset ovat saaneet tiettyjä oikeuksia valtiolta, ja on katsottu, että näitten oikeuksien varassa he siellä myöskin vaikeina aikoina selviävät. Perustuslakivaliokunta lausunnossaan vahvisti nämä oikeudet, ja itse asiassa siihen liittyy nyt meillä tässä oleva puistolain muutosesitys.

Tässä kävi hallituksella, itse ymmärrän, ikään kuin vahinko siinä, että silloin kun kuntarajaa muutettiin Kittilän ja Muonion välillä, ei tätä näkökulmaa otettu huomioon. Nyt kuitenkin tämä kohta tässä laissa on perustuslain mukaisesti korjattava ja myöskin Kittilän kunnan puolelle jääneille kyläläisille taattava entisiin alueisiinsa metsästysoikeus. Tästä itse asiassa tässä asiassa on kysymys.

Eduskuntahan otti selkeän kannan tässä, kun se hyväksyi esittämäni ponsilauseelman, joka koski Raattaman ja Rauhalan kyläläisten oikeuksien palauttamista. Tästä vielä kerran kiitos koko eduskunnalle siitä, että tällainen, aivan niin kuin tässä ed. Karvonen äsken totesi, pientä ihmisryhmää koskeva asia kuitenkin otettiin vakavasti ja saatettiin oikealle tolalle. Se on periaatteellisesti myöskin iso ja koskettaa kyllä itse asiassa koko Lapin väestöä sitten, kun tulkitaan käytäntöön, mitä tämä eduskunnan linjaus merkitsee.

Näin siis tällä lakimuutoksella palautetaan kyläläisille menetetyt metsästysoikeudet. Tätä muutosta ei tehty metsästyslakiin, niin kuin eduskunta ponnessaan edellytti, mutta tällä lakimuutoksella, joka tehdään tähän puistolakiin, päästään samaan tarkoitukseen. On todella syytä toivoa, että laki tulee reippaasti hyväksytyksi. Pikkuisen jäin tuossa miettimään, kun en tullut aikaisemmin sitä seuranneeksi, olisiko siinä sitten ollut vielä syytä ottaa perustuslakivaliokunnan lausunto. Nyt se näyttää menevän suoraan ympäristövaliokunnan käsittelyyn, mutta siellähän on kyllä olemassa aikaisempi perustuslakivaliokunnan lausunto pohjana.

Edellä sanotun lisäksi haluan vielä lopuksi nostaa esiin toisen asian, joka liittyy näitten kyli-

en ihmisten oikeuksiin. Se on Pallasjärven kalastuskysymys. En erikseen tätä aikoinani perustuslakivaliokunnassakaan nostanut keskusteluun eikä tuohon lausuntoon siitä tullut mainintoja. Olen olettanut, että riittää se, että otamme periaatteellisen linjauksen, jossa nämä perinteiset oikeudet vahvistetaan. Nyt on kuitenkin käynyt käytännössä ilmi, että Metsähallituksen ja kyläläisten välisissä neuvotteluissa ei ole tahtonut syntyä sellaista hoitosuunnitelma-, käyttösuunnitelma- ja järjestyssääntökokonaisuutta, joka turvaisi kyläläisille näitten vanhojen oikeuksien toteutumisen myöskin Pallasjärven kalastuksen osalta. Tämä Pallasjärvi-kysymys on aivan saman luokan ja ehkä vielä merkittävämpi kysymys Raattaman ja Rauhalan kyläläisille. He ovat hoitaneet erittäin vastuullisesti järven kalastoa. Siinä on erittäin hyvä kalasto. He ovat keränneet rahaa lupatuloilla, suorittaneet istutuksia ja ottaneet täyden vastuun sen järven kalaston hoidosta. Nyt on jotenkin syntynyt solmu Metsähallituksen kanssa siitä, miten jatkossa tätä järven kalastoa ja kalastusta sitten hoidetaan ja säädetään.

En osaa mitään muuta tässä kuin vakavasti vedota Metsähallituksen paikallisiin toimijoihin, että eduskunnan linjauksia, jotka koskevat tätä metsästystä, sovelletaan myöskin tähän kalastuskysymykseen ja näin pidetään huoli siitä, että noitten erämaakylien ihmiset todellakin kokevat olevansa aktiivisesti mukana näitten asioiden kehittämisessä ja sitten sitoutuvat hoitamaan kalastusta, kalaston määrää ja laatua siellä. Myöskin sitten, kun ajatellaan, että se on yksi Pohjois-Suomen upeimpia paikkoja luonnonolosuhteiltaan, sen näkymät matkailun suhteen nyt, kun sinne kaiken lisäksi vielä rakennetaan uutta ja parempaa tieyhteyttä Pallasjärveltä tuohon Raattaman kylään, sen asema tämmöisenä matkailukylänä tulee olemaan tulevana vuosina ja vuosikymmeninä aivan huikea. Silloin on minun mielestäni kyllä alusta saakka pidettävä huoli siitä, että nämä kyläläiset, jotka siellä kymmenien kilometrien päässä lähimmästä kirkonkylästä elävät ja elämäntaisteluaan käyvät, voivat myöskin sitten matkailullisesti hyödyntää niitä luonnonvaroja, jotka siinä heidän kotiovensa edustalla ovat.

Elikkä vakava vetoamus Metsähallitukselle siitä, että toimitaan järkevästi yhteistyötä näitten paikallisten asukkaitten kanssa etsien.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laeiksi rekisterihallintolain ja eräiden maistraatin toimivallan määräytymistä koskevia säännöksiä sisältävien lakien muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 229/2005 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

1 Jouko Laxell /kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys keskittää maistraatteja koskevan päätöksenteon kokonaan sisäasiainministeriölle, eli esityksen mukaan sisäasiainministeriö päättäisi eduskuntaa kuulematta toimialueista ja maistraattien sijaintikunnista, sijaintipaikoista ja palveluyksiköistä. Hallitus esittää lisäksi muutoksia lakiin, joka määrää maistraattien toimivallasta. Nimilakia, isyyslakia ja perintökaarta halutaan muuttaa niin, että kaikki maistraatit olisivat toimivaltaisia käsittelemään näissä laeissa maistraateille säädetyt asiat. Kotikuntalakiin ehdotetaan säännöstä toimivallan jakamisesta toimivaltaisen maistraatin ja muiden maistraattien kesken.

Hallituksen esityksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole se, että kansalaisten palvelujen saantia parannettaisiin. Tosiasiassa hallituksen esityksen tarkoituksena on saada toimivaltasäännöksen muuttamisen kautta lisää päätösvaltaa sisäasiainministeriölle. Toimivaltarajoitteen poistaminen merkitsee siis sitä, että sisäasiainministeriö voi asetuksensa avulla määrätä lainmukaisesti maistraatin toimivallasta poiketen, mikä tai mitkä maistraatit hoitavat maistraatille laissa määrätyt tehtävät, jolloin muilla maistraateilla ei enää olisi toimivaltaa tehdä näitä lakisääteisiä tehtäviä. Tämä siis tapahtuisi ilman eduskunnan vaikutusta.

Hallituksen esitys huonontaa merkittävästi kansalaisten palveluja. Kansalainen ei saa asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja viivyttelemättä, vaan asiaa käsittelevän viranomaisen määrääkin sisäasiainministeriö.

Arvoisa puhemies! Kansalaisen oikeusturvan kannalta on tärkeää, että ohjeistus ja neuvot an-

netaan sen viranomaisen toimesta, joka tekee asiassa päätöksen. Jos ohjeet ja neuvot eivät ole päätöksentekijän antamia, on vaikeaa saada ohjeistukseen vaadittavaa oikeellisuutta ja tarkkuutta. Asiakirjojen vastaanotto lain mukaan toimivaltaisessa maistraatissa mutta päätöksenteko jossain asetuksella määrättyssä toisessa maistraatissa hämärtää lakisääteisten tehtävien rajoja ja vaikeuttaa kansalaisen mahdollisuuksia selvittää, mikä viranomaisella hänen asiaansa käsittelee ja hänen asiastaan päättää.

Arvoisa puhemies! Paikallisviranomaisten palvelujen tarjonnassa keskeisenä toimintaperiaatteena on ollut läheisyysperiaate. Päätösvallan siirto lähelle kansalaista on tehnyt hallinnosta läpinäkyvän. Hallituksen esityksessä läheisyysperiaate on unohdettu ja sisäasiainministeriölle annetaan oikeus keskittää toimintaa. Aloitetaanko jo toimenpiteisiin ryhtyminen siis näissä ohi eduskunnan?

Jos hallituksen esityksen mukainen asioiden keskitys tapahtuu, maistraattien asiakaspalvelu huononee ja toimitusaika pitenee. Maistraattien toiminnassa on nykyään paljon tehtäviä, joita tehdään rinnakkain jonkun muun viranomaisen kanssa, kuten kiinteistötietojärjestelmän ylläpidon tehtäviä, rakennusrekisterien ylläpitotehtäviä, ulkomaalaisten tietojen rekisteröintiä. Näitten päällekkäisyyksien poistamisella virtaviivaistettaisiin maistraattien toimintaa. Todettakoon, että maistraatin toiminnan tehostamisessa riittävän suuri toimialue on vain yksi väline ja sellaisena hyvä, jos päätösvalta toimialueen sisällä tapahtuvaan tehokkaaseen ja järkevään tehtävien hoitoon on annettu toiminnasta ensisijaisesti vastuussa olevalle viranomaiselle.

Arvoisa puhemies! Koska maistraattien toimintaa ollaan nyt kehittämässä suurempien toimialueiden suuntaan, saadaan sitä kautta jo toimivaltaa lisää. Nyt ehdotetuilla lainmuutoksilla vietäisiin tämäkin hyöty pois. Ennen kuin muutoksia maistraattien toimialueisiin ja toimintavaltuuksiin tehtäisiin, olisi oikein odottaa myös kuntarakenteen muutoksia. Eduskunnan käsittelyssä on hallintoselonteko, josta keskustelemme maaliskuussa. En ymmärrä, miksi hallituksella on näin kiire.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

18) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 230/2005 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 19.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen